

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АЛОҚА, АХБОРОТЛАШТИРИШ ВА
ТЕЛЕКОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ДАВЛАТ ҚЎМИТАСИ
ТОШКЕНТ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ УНИВЕРСИТЕТИ
АКТ соҳасида КТФ**

“ГУМАНИТАР ФАНЛАР” КАФЕДРАСИ

**«ЭТИКА, ЭСТЕТИКА, МАНТИҚ» ФАНИДАН
ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИ АСОСИДА АМАЛИЙ
МАШГУЛОТЛАР УЧУН УСЛУБИЙ-КЎРСАТМА**

ТОШКЕНТ- 2014

• Тизимли ёндашув. Таълим технологияси тизимнинг барча белгиларини ўзида мужассам килиши зарур: жараённинг мантийлиги, ундаги қисмлариниг ўзаро алокадорлиги, яхлатлиги.

• Амалий ёндашув. Шахсда иш юритиш хусусиятларини шакллантиришга таълим жараёнини ўйналитиш; ўкувчи фаолиятини фаоллаштириш ва интенсивлаштириш, ўкув жараённда унинг барча ләқати ва имкониятларини, синчковлиги ва ташаббускорлигини ишга солини шарт килип кўяди.

• Диалогик ёндашув. Таълим жараёнидаги иштирокчи субъектларнинг психолигик бирлиги ва ўзаро ҳамкорлигини яратиш заруратини белгилайди. Натижада эса, шахснинг ижодий фаолигиги ва тақдимот кучасиди.

• Ҳамкорликдаги таълимни ташкил этиш. Демократия, тенглик, субъектлар муносабатида ўқитувчи ва ўкувчининг тенглиги, мақсадини ва фаолият мазмунини биргалицида аниқлашни кўзда туғади.

• Муаммоли ёндашув. Таълим жараёнини муаммоли ҳолатлар орқали намойиш килиш асосида ўкувчи билан биргаликдаги ҳамкорликни фаоллаштириш усуспаридан бирордир. Бу жараёнда илмий билийнинг объектив зиддиятларини аниқлаш ва уларни ҳал килишининг диалектик тафаккурни ривожлантириш ва уларни амалий фаолиятда ижодий равнинда кўйлаш таъминланади.

• Ахборот беришнинг энг яхши восита ва усуспаридан фойдаланиш, яъни ўкув жараённинг компьютер ва ахборот технологияларини жалб килиш.

Юқоридаги концептуал ёндашув «Этика, эстетика, мантия» фанининг таркиби, мазмуни, ўкув ахборот ҳажмидан келиб чиқсан ҳолда ўқитишнинг қуйидаги усул ва воситалари танлаб олинади.

• Ўқитишнинг усуслари ва техникаси: мулокот, кейс стади, муаммоли усул, ўргатувчи йўйинлар, «аклий хужум», иисерт, «биргаликда ўрганамиз», пинборд, маъруза (кириш маърузаси, визуал маъруза, тематик, маъруза-конференция, аниқ ҳолатларни сичи, аввалдан режалаштирилган хатоли, шархловчи, якуний).

• Ўқитишнинг ташкил килиш шакллари: фронтал, колектив, гурухий, диалог ҳамда ўзаро ҳамкорликка асосланган.

• Ўқитиш воситалари: одатдаги ўқитиш воситалари (дарслик, маъруза матни, таянч конспекти, кодоскоп)дан ташқари график органайзерлар, компьютер ва ахборот технологиялари.

• Ўзаро алоқа воситалари: назорат натижаларининг таҳлили асосида ўқитишнинг диагностикаси (тапсиси).

• Башқаришининг усули ва воситалари. Ўкув машгулотини технологик карта юриминшида режалаштириш ўкув машгулотининг босқичларини белгилаб, кўйилган мақсадга эришишда ўкувчи ва ўқитувчининг ҳамкорликдаги фаолиятини талабаларнинг аудиторидан ташқари мустақил ишларини аниқлаш беради.

• Мониторинг ва баҳолаш. Ўкув машгулоти ва бутун курс давомида ўқитиш натижаларини кузатиб бориш, ўкувчи фаолиятини ҳар бир машгулот ва йил давомида рейтинг асосида баҳолаш.

Маъруза машғулотини ташкил этишнинг шакл ва ҳусусиятлари:

№	Маъруза шакллари	Ўзига хос тавсифловчи ҳусусиятлари
1.	Кириш маърузаси	<p>Фан тўғрисида яхлит тасаввур ҳамда мальум йўналишлар беради.</p> <p>Педагогик вазифаси: ўкувчани ушибу фаннинг вазифалари ва максади билан таништириш, касбий тайёргарлик тизимида унинг ўрни ва ролини белгилаш, курснинг кисиача шарҳини бериш, фаннинг ютуқлари ва таникли олимлар номлари билан таништириб, келажакдаги изланишларнинг йўналишини белтилаш, тавсия килинган ўкув-услубий адабиётлар таҳлилини бериш, хисобот ва баҳолашнинг муддатлари ва шаклларини белгилаш.</p>
2.	Маъруза - ахборот	<p>Маърузанинг одатдаги анъанавий тури.</p> <p>Педагогик вазифаси: ўкув маълумотларини баён килиш ва тушунтириш.</p>
3.	Шархловчи маъруза	<p>Баён килинётган назарий фикрларнинг ўзагини, илмий тушунчалар ва бутун курс ёки бўлимларнинг концептуал асосини ташкил этади.</p> <p>Педагогик вазифаси: илмий билимларни тизимлаштиришни амалга ошириш, фанларнинг ўзаро алокадорлигини очиш.</p>
4.	Муаммоли маъруза	<p>Янги билимлар кўйилган савол, масала, холатнинг муаммолигити оркали берилади. Бунда ўкувчининг ўқитувчи билан биргаликдаги билиш жараёни илмий изланишга яхинлашди.</p> <p>Педагогик вазифаси: янги ўкув ахборотининг мазмунини очиш, муаммони кўйиш ва уни счимини топишни ташкил килиш, ҳозирги замон нуктаи назарларини тахлил килиш.</p>
5.	Визуал маъруза	<p>Маърузанинг мазкур шакли визуал материалларни намойиш этиш ҳамда уларга аник ва киска шарҳлар берилшига каратилган.</p> <p>Педагогик вазифаси: янги ўкув маълумотларини ўқитишниг техник воситалари ва аудио, видеотехника ёрдамида бериш.</p>
6.	Бинар (икки кишилик) маъруза	<p>Бу маъруза иккя ўқитувчининг ёки иккита илмий мактаб намоёндасининг, ўқитувчи-талабанинг диалогидан иборат.</p> <p>Педагогик вазифаси: янги ўкув маълумотларини мазмунини ёритиш.</p>
7.	Аввалдан режалаштирилган ҳатоли маъруза	<p>Ҳатоларни излашта мўлжалланган мазмунни ва услубиятида, маъруза охирида тингловчилар ташкиси ўтказилади ва килинган ҳатолар текширилади.</p> <p>Педагогик вазифаси: янги материаллар мазмунини ёритиш, берилган маълумотни доимий назорат килишга талабаларни рағбатлантириш.</p>
8.	Маъруза конференция	<p>Аввалдан кўйилган муаммо ва докладлар тизими (5-10 минут)дан иборат илмий-амалий дарс сифатида ўкув дастури чегарасида ўтилади. Докладлар биргаликда муаммони ҳар томонлами ёритишга каратилиши керак. Машғулот охирида ўқитувчи мустакил ишлар ва талабаларнинг маърузаларга якун ясаб, тўлдириб, аниқлаштириб хулоса қиласди.</p> <p>Педагогик вазифаси: янги ўкув маълумотнинг мазмунини</p>

		Ёртиш.
9.	Маслаҳат маъруза	Турли сценарийлар ёрдамида ўтиши мумкин. Масалан, 1) «Савол - жавоб» - маърузачи томонидан бутун курс бўйича ёки алоҳида бўлим бўйича саволларга жавоб берилади. 2) «Савол-жавоб-дискуссия» - изланишга имкон беради. Педагогик вазъфаси: янги ўкув маълумотни ўзлаштиришга каратилган.

**«МАНТИҚ, ЭТИКА, ЭСТЕТИКА» ФАНИДАН МАЪРУЗА ВА СЕМИНАР
МАШГУЛОТЛАРИДА ЎҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ**

1 - Маъзу:	Ахлоқшунослик фанининг асосий мавзун ва вазифалари, унинг ҳозирги мустақиллигимиз шароитида жамиятнинг янги фуқаросини тарбиялашдаги ўрини ва аҳамияти.
------------	---

Маъруза машгулотини олиб бориш технологияси

Вакти: 2 соят	Талабалар сони
Ўкув машгулотининг шакли Маъруза машгулотининг режаси	Информацион – кўргазмали дарс <ol style="list-style-type: none"> Ахлок, этика, одоб тушунчаларининг маъноси ва моҳияти хамда аҳамияти. Ахлоқшунослик (этика) фанининг баҳс мавзуи (предмети), унинг асосий вазифалари, фалсафа ва гуманитар билимлар тизимида туттан ўрия. Ахлоқнинг юқимоий, тарихий ҳодиса эканлиги ва ижтимоий онгнинг ўзига хос шакли сифатидаги ўрни хамда аҳамияти. Ахлоқшуносликнинг Ўзбекистон Республикаси мустақиллигини мустахкамлашдаги ўрини ва аҳамияти.

Машгулотининг мақсади: талабаларда ахлоқнинг моҳияти, жамиятда туттан ўрни хакидаги илмий билимларни шакллантириш ҳамда ахлоқий маданиятни юксалтириш.

Педагогик вазифалар:	Ўкув фаолияти натижалари:
<ul style="list-style-type: none"> - Ахлоқшуносликда шаҳс тушунчаси ва унинг моҳиятини тушинтириш; - Ахлоқнинг келиб чиқиши, моҳияти, тараққиёти ҳамда инсоннинг оила ва жамиятдаги ахлоқий муносабатларини ўрганиладиган фалсафий фан эканини ёритиш; - Ахлоқнинг уч ахлоқий ҳодиса – одоб, хулиқ ва ахлоқний узвий маънавий босқичлар сифатида ўрганилишини тушунтиради; - Миллий мустақилликни мустахкамлаш жарабонда ахлоқшуносликнинг жамияти 	Талабалар: <ul style="list-style-type: none"> - Ахлоқни келиб чиқиши тарихи инсоннинг тарихини ажralмас кисми сифатида ўрганади; - Ахлоқни келиб чиқиши муаммосида диний ҳамда дунёвий карашлар мавжудлигини ўрганади; - ихтиёр эркинлиги ва ахлоқий танлов тушунчаларининг узвий боғликлигини тушинтиради; - ахлоқий тузайлmasи тушунчаси: ахлоқий онг ва унда урф-одат ва анъаналарнинг ўринни таҳлил қилади; - ахлоқий хиссиятнинг ўзига хос хиссий кечинма эканлиги; ахлоқий муносабатлар ва уларнинг ахлоқий фаолиятга тасирини ёртади;

иҳтимоий-маянавий хаётидаги ўрни	
Ўқитилии услуби ва техникаси	Традицион усул, бумеранг, лойиха, ФСМУ, кластер.
Ўқитилии воститалари	Хижжатли фильм, плакатлар, музей, экспурийлар.
Ўқитилии шеккялари	Жамоа, тўғридан-тўғри ва гурухларда ишлаш
Ўқитилии шарт-шароити	Техник воститалар билан таъминланган аудиторик
Мониторинг ва баҳолоти	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат килиши, рейтинг тизими асосида баҳолаш

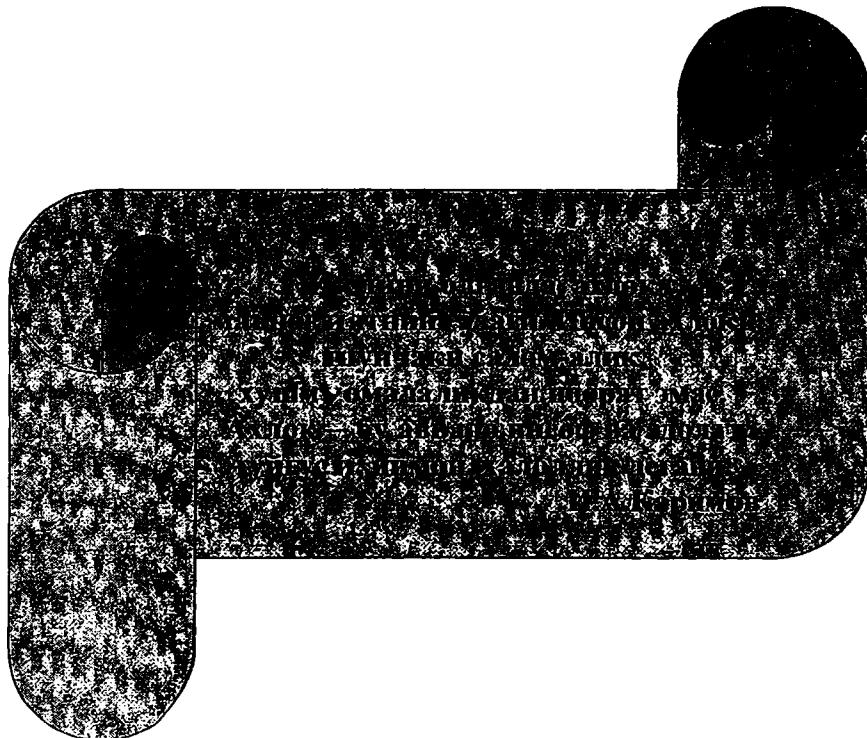
Маъруза машгулотинишиг технологик картизи

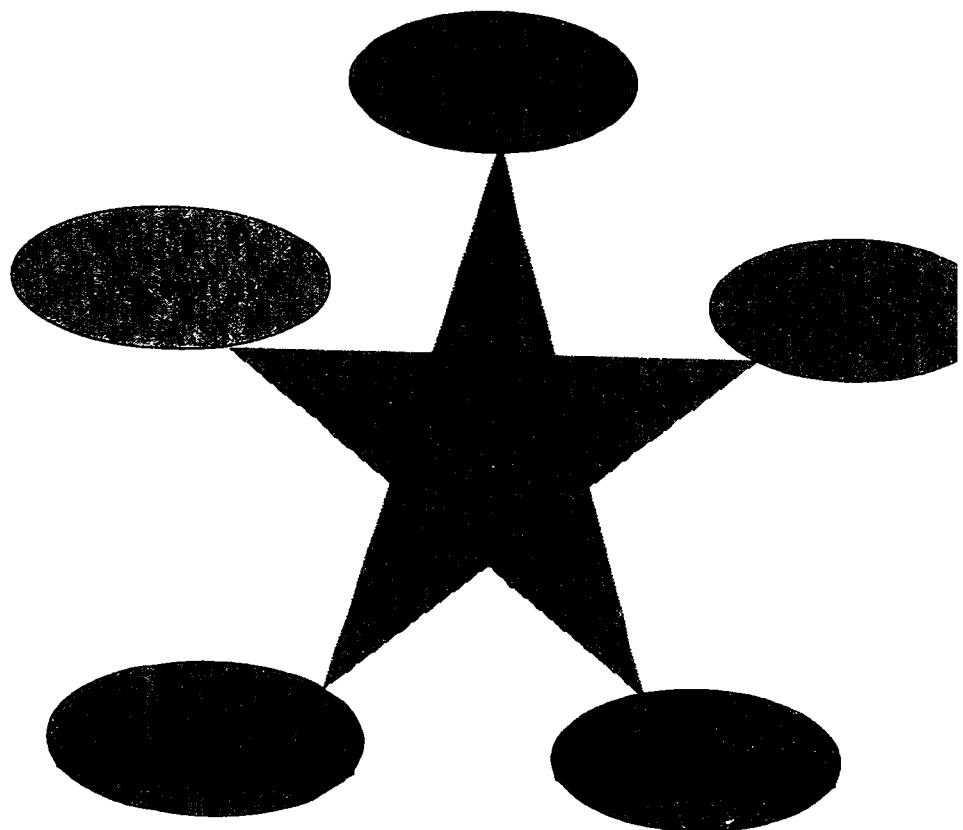
Боскичлар вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
I-боскич. Мавзуга кириш (10 минут)	1.1. Мавзуу, унинг максади, ўкув машгулотидан кутнилаётган натижалар маълум килинади.	1.1. Эшитади, ёзib олади.
II-боскич. Асосий (60 минут)	<p>2.1. Талабалар эътиборини жалб этиш ва билим жаражаларини аниқлаш учун тезкор савол-жавоб утказади.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ахлоқни келиб чиқиши муаммосида диний хамда дунёвий карашлар мавжудлигини ўрганади? - иктиёр эркинлиги ва ахлоқий таълов тушунчаларининг узвий боғликлигини тушунтиради? - ахлоқ тузиласи тушунчаси: ахлоқий онг ва унда урф-одат ва анъаналарнинг ўринини таҳлил киласди? - ахлоқий хиссиятнинг ўзига хос хиссий кечнма эканлиги; ахлоқий муносабатлар ва уларнинг ахлоқий фаолиятга таъсирини биласизми? <p>2.2. Ўқитувчи визуал материаллардан фойдаланган холда маърузани баён этишида давом этади.</p> <p>Ахлоқини келиб чиқиши, мөхияти, тараққиёти хамда инсоннинг оила ва жамиятдаги ахлоқий муносабатларни ўрганидиган фалсафий фан эканини тушунтиради.</p> <p>2.3. Ахлоқий карашлар тарихи слайдлар ёрдамида ёритиб беради (5-илова)</p> <p>2.4. Миллий мустақилликни мустахкамлаш жараёнида ахлоқшуносликнинг жамият иҳтимоий-маянавий хаётидаги ўринини изохлайди.</p>	<p>2.1. Эшитади.</p> <p>Навбат билан бир-бирини такрорламай атамаларни айтади. Ўйлайди, жавоб беради.</p> <p>Жавоб беради ва тутри жавобини эшитади</p> <p>2.2. Схема ва жадваллар мазмуни мухоҳама киласди.</p> <p>Саволлар бераб, асосий жойларни ёзib олади.</p> <p>2.3. Эслаб колади, ёзади.</p> <p>Ҳар бир таянч тушунча ва ибораларни мухоҳама киласидилар.</p> <p>Конспект киласидилар.</p> <p>3.1. Эшитади, аниқлаштиради.</p> <p>3.2. Топширикни</p>
III-боскич. Якуний боскич. (10 минут)	3.1. Мавзуга якун ясади ва талабалар эътиборини асосий масалаларга каратади. Фаол иштирок этган талабаларни рагбатлантиради,	

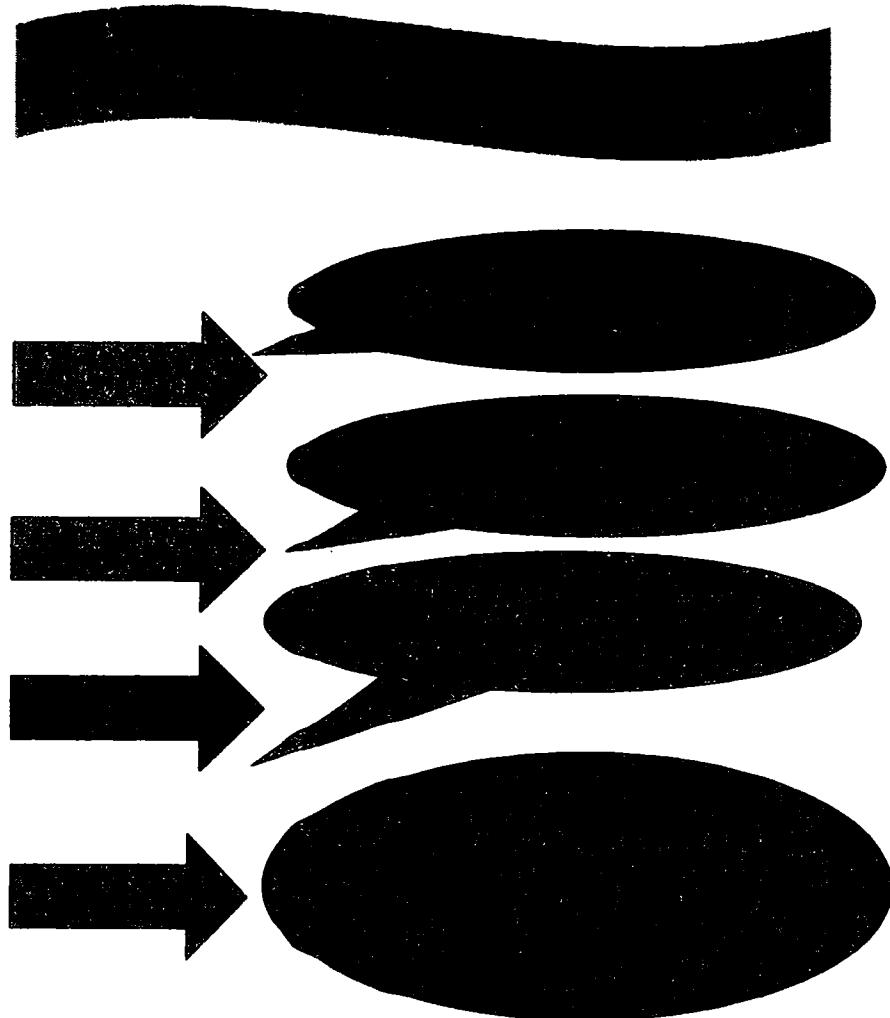
	<p>якунловчи хулоса килади.</p> <p>Мустакил иш учун вазифа «Ахлоқий тафаккур тарзаккетининг асосий босиччалири» ига донир кластер тузишни вазифа килиб беради, баҳолайди.</p>	<p>бизиб олади, мисоллар келтиради</p>
--	---	--

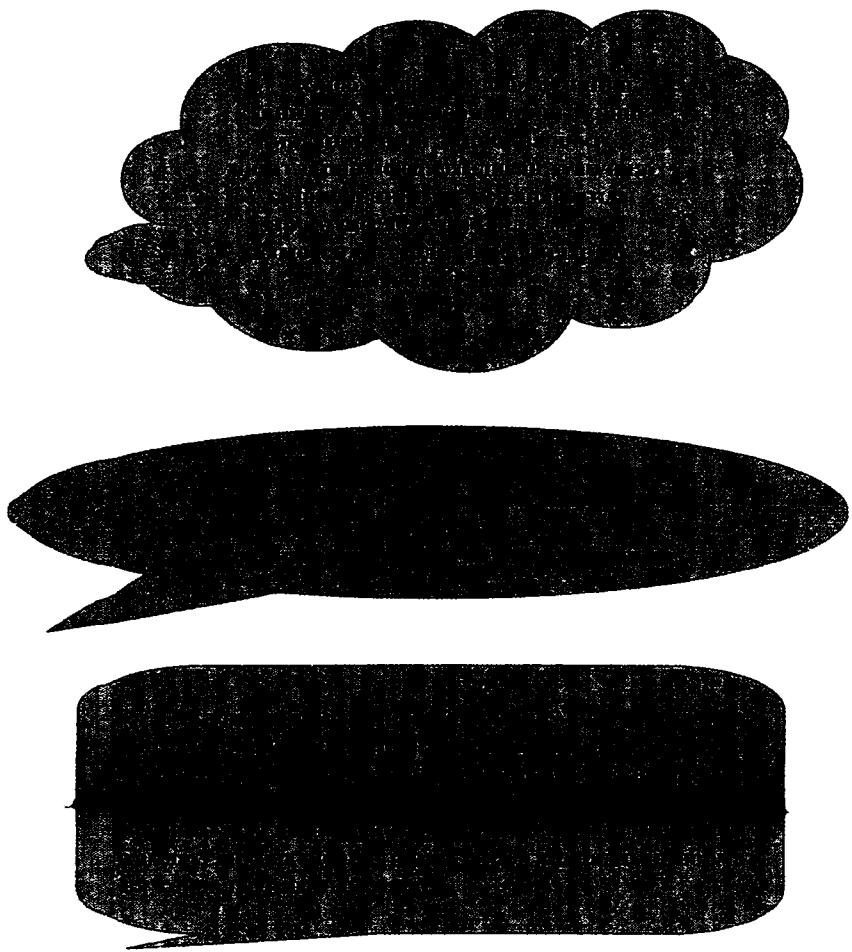
Ўкув визуал материаллар

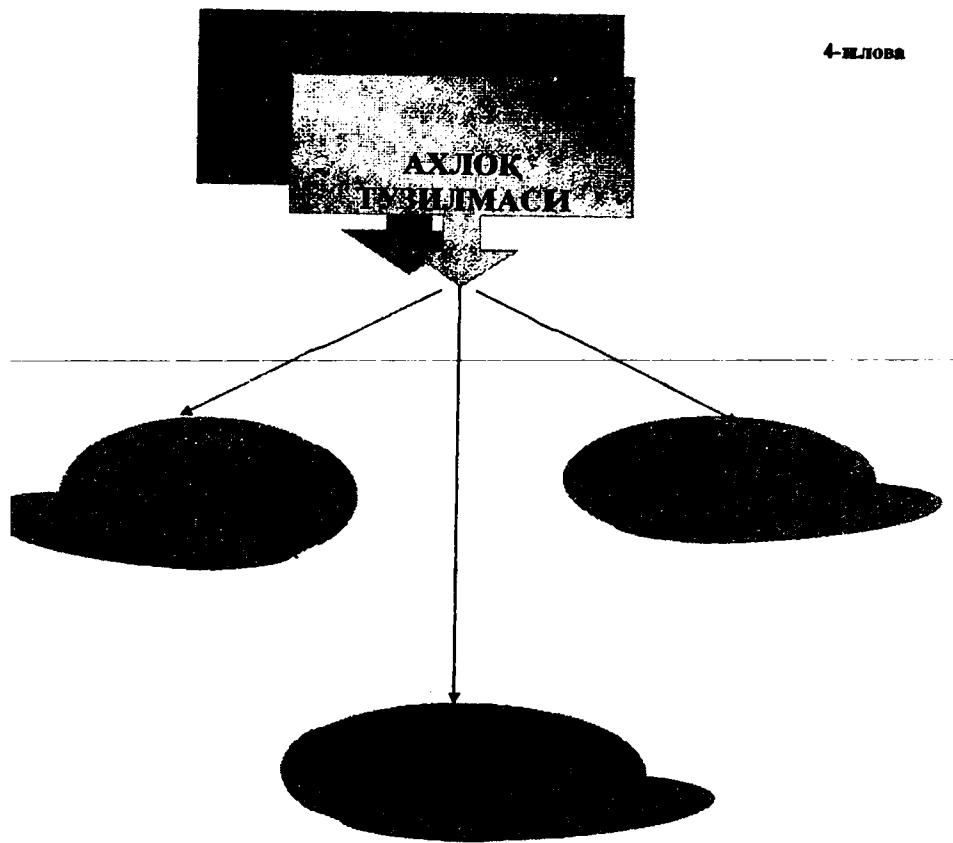
1-члова

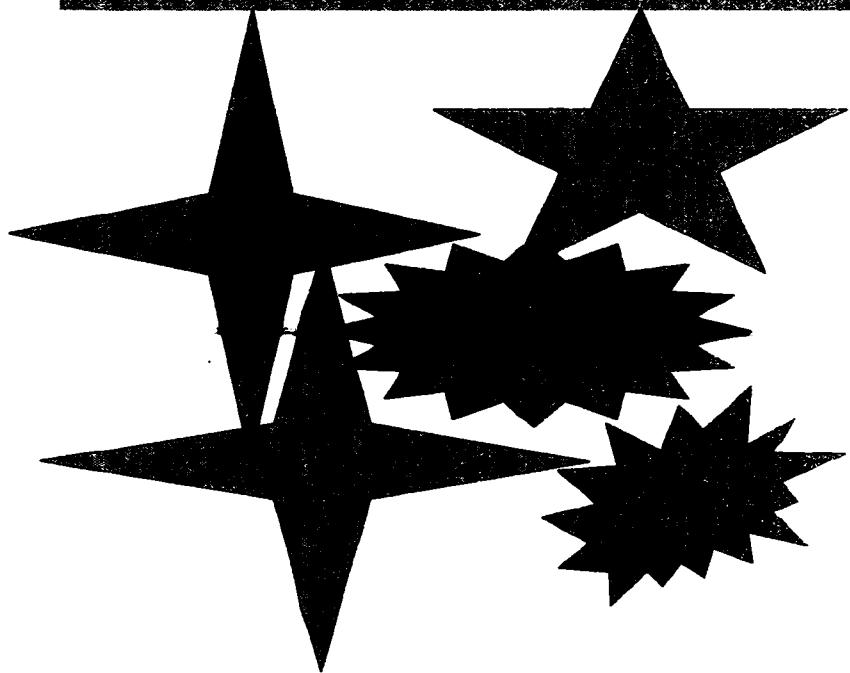
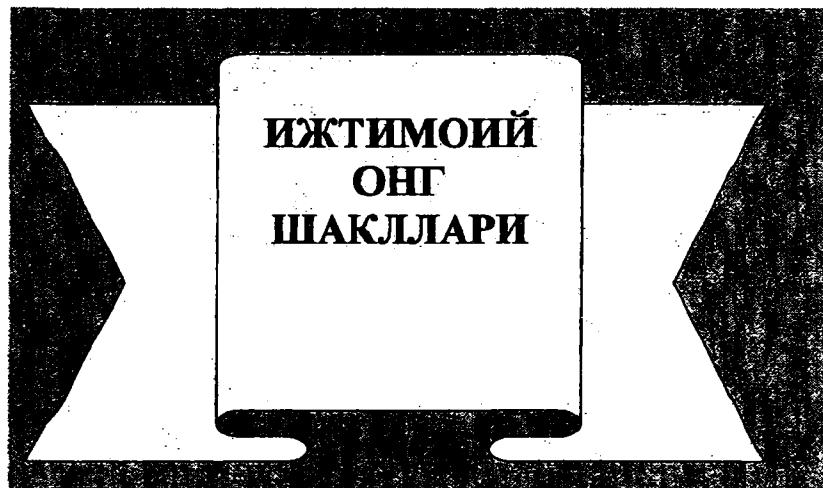

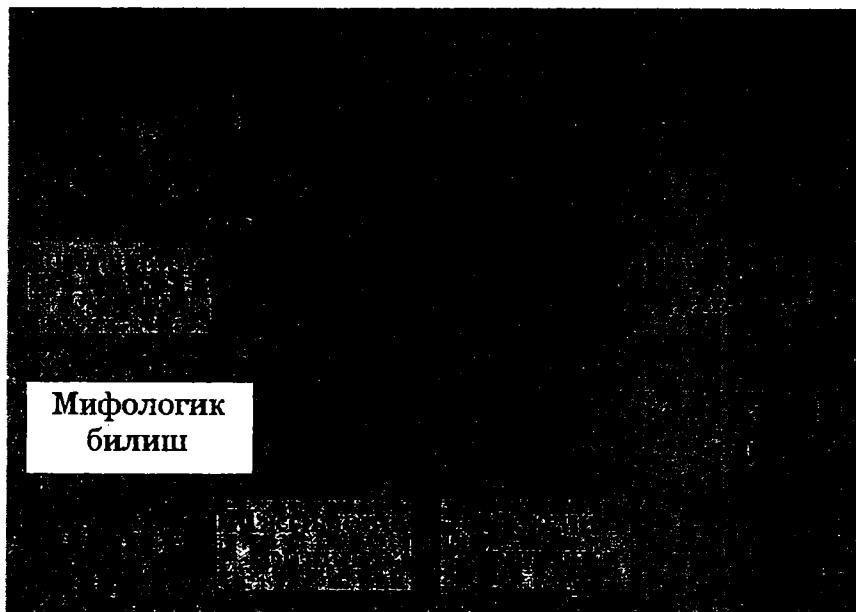

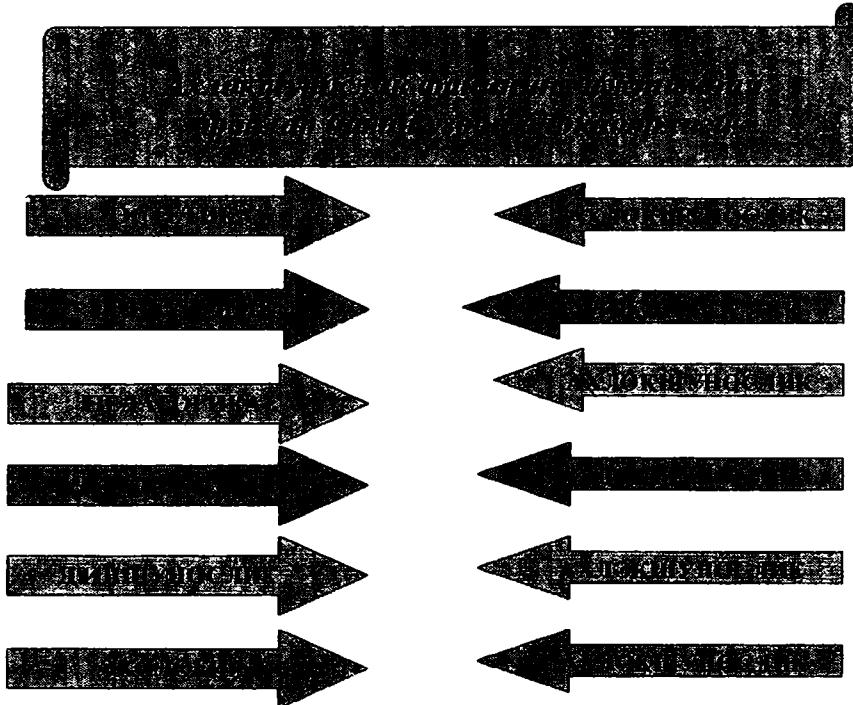

6 – илова

7-илова

1-машгулот бўйича хулоса

Мавзуни ёритиш жарабённада ахлокшунослиқида шахс тушунчаси ва унинг моҳияти тушинтирилди. Ахлокнинг келиб чикиши, моҳияти, тарақкиёти ҳамда инсоннинг онлар ва жамиятдаги ахлокий муносабтларини ўрганингдан фалсафий фан эканини ёритилди. Ахлокнинг уч ахлокий ходиса – одоб, хулқ ва ахокни узвий маънавий босқичлар сифатида ўрганилишини тушинтиради;
Миллий мустакилликни мустаҳкамлаш жарабённада ахлокшуносликнинг жамият ижтимоий-маънавий хаётидаги ўрни очиб берилди.

Семинар машгулотиниң үқитиш технологиясы

Вакти 2-соат Үқув машгулотининг шакли Семинар машгулот режаси	Талабалар сони 25-30 нафар Мунозарали семинар <p>1. Этиканинг предмети, тадқикот доираси ва фалсафий мөхити.</p> <p>Дастлабки ахлоқий қонун коидалар, тамойиллар. Ахлоқий карашлар тарихи</p> <p>2. Этиканинг бошқа ижтимоий фанлар билан бирлиги ва тағовутларни.</p> <p>3. Этиканинг аҳамияти ҳамда вазифалари.</p> <p>4. Ихтиёр эркинлиги ва ахлоқий тайлор.</p> <p>5. Ахлоқ тузилмаси.</p>
Үқув жараёвимизиг макседи: ишлаб чиқариш жараёни ва унинг натижалари борасидаги билимларни мустаҳкамлаш ва чукурлаштириш	
Педагогик вазифалар: - мавзу бўйича билимларни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслер билан ишлаш кўнгилмаларини досил килиш; - ахлоқий масалаларни таҳлил килиш.	Үқув фаолиятининг натижалари: Талаба: <ul style="list-style-type: none"> - Ахлоқшуносликнинг келиб чиқиши ва унинг мөҳияти; - Ахлоқни келиб чиқиши муаммосида диний ҳамда дунёйи қарашлар мавжудлиги; - Ахлоқнинг уч ахлоқий ходиса – одоб, хулк ва ахокни узвий маънавий босқичлар сифатида ўрганиши; - Ихтиёр эркинлиги ва ахлоқий тайлор тушунчаларининг узвий боғликлиги .
Үқитиш услуби ва техникаси	Мунозарали семинар, сұхбат, ақпай ҳужум.
Үқитиш шакли	Жамоада ва гурухларда ишлаш
Үқитиш воситалари	Маъруза мантлари, проектор, слайдлар,
Үқитиш шароитлари	Гурухларда ишлапшга мұлжаллаган аудитория

Семинар машгулотининг технологик картаси

Босқичлар, вакти	Фаолият мазмунни	
	Үқитувчи	талаба
1-босқич. Кириш (10 мин)	1.1. Мавзуни, максади режадаги үқув натижаларини ылjon қиласи, уларнинг аҳамиятини ва долзарбилигини асослайди. Машгулот ҳамкорликда ишлап технологиясини күллалаган холда ўтишини маълум қиласи. 1.2. Ақпай ҳужум усулидан фойдаланган холда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлайди: Одоб, хулк ва ахлоқ тушунчалари ўртасида қандай умумийлик ва фарқ борлигини биласиз? Ахлоқ нормалари қандай вужудга келган деб биласиз?	1.1. Мавзуни өзди ва саволларга жавоб беради.

	Мазмунининг мұхокамаси гурухларда давом этишиниң зылон қиласы.	
2-боскіч асосий (60 мин)	<p>2.1. Талабаларни 3 гурухга бұлали, хар бириға вазифа беради (2-илова). Күтилаёттан үкув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2. Гурухда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қиласы.</p> <p>2.3. Вазифаны бажарыпша үкув материаллари (маъруза матні, үкув құлланияма) ларидан фойдаланып мумкинligini эслатади.</p> <p>Гурухларда иш бошланғыш тактиф этади.</p> <p>2.4. Тайергәрликдан кейин тақдимотни бошланғаны зылон қилинади.</p> <p>2.5. Талабалар жавобини шархлайды, хуоса ларға зытибор беради, аниклик киритади.</p> <p>2.6. Талабаларга Б.Б.Б усули бүйіча ифодаланған жадвални намойиш қиласы ва устунларни тұлдирішпін айтади. Тушунчаларға изохларни тұғрилайды ва саволларға жавоб кайтаради. Гурухлар фаолияттың умумий балы беради.</p>	<p>2.1. Үкув натижаларини тақдим қиласылар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3. Жаюбларни тұлдиради.</p> <p>2.4. Жаивал устунларини тұлдиради ва мұхокамада иштирек этади.</p>
3-боскіч Якунный (10 мин)	<p>3.1. Машуғолтны яқынлайды, талабаларни баҳолайды ва фаол иштирокчиларни рабочаттыради.</p> <p>3.2. Мустақил иш сиғатида “Ахлоқий нормаларынг үзгәрип боришига тасыр этүчи омыллар” мазусисида материал түплас, таҳлил килишини топширади.</p>	<p>3.1. Эштадилар.</p> <p>3.2. Топшырықни оладылар.</p>

Үкув топшырыклар

1-илова

Гурух биләм ишлаш қоидалары

Гурух аъзоларининг ҳар бири

- ўз шерікларининг фикрлерини хурмат килишлари лозим;
- берилған топшырыклар бүйіча фаол, ҳамкорлықда ва мастьулият билан ишлашлари лозим;
- ўзларига ёрдам керак бўлганда сўрашлари мумкин;
- ёрдам сўраганларга кўмак беришлари лозим;
- гурухни баҳолаш жараёнида иштирок этишларни лозим;
- “Биз бир кемадамиз, бирга чўкамиз ёки бирга қутипамиз” қоидасини яхши билдишларни лозим.

2-илова

1. Битта гап билан саволга жавобни шакллантириңг.

Ихтиёр эркинлиги ва ахлоқий танловни тушинтириңг?

2. “Ахлоқий қарашлар тарихи” бүйіча схема тузинг.

3. Уибү тушунчаларнинг мазмунини ёритинг.

- Ахлоқ, этика, одоб түшүнчаларининг маңынси ва мохияти ҳамда ахамияты.
- Ахлошунослик (этика) фанининг бағс мавзуи (предмети), унинг асосий вазифалари, фалсафа ва гуманитар билимдар тизимида түттән ўрни.
- Ахлоқнинг ижтимоий, тарихий ходиса эксанлиги ва ижтимоий онгнинг ўзига хос шакли сифатидаги ўрни ҳамда ахамияты.
- Ахлошуносликнинг Ўзбекистон Республикаси му
- стакилигини мастих камлашдаги ўрни ва ахамияты.
- Ахлоқнинг келиб чиқиши, иктиёр эркинлиги ва ахлоқий танлов, ахлоқ тузилмаси, ахлоқий онг, ахлоқий хис-сиёт, ахлоқий муносабатни таҳдид қилиш;
- Мустакилликни мустажжамлаш жараённада ахлоқий маданияттнинг ўзига хос хусусиятларини таҳдид қилиш.

3-эловъя.

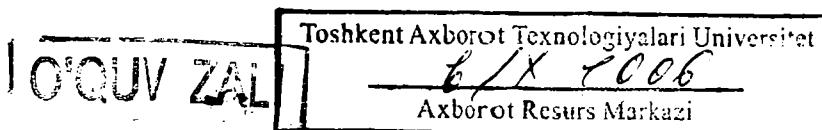
Бахсолаш мезонлари ва исураткичлари (балл)

Гурух	1 топширик	2 топширик	3 тоширик (хар бир савол 0,2 балл)			Баллар йнгидиси
	(1,0)	(1,4)	1-савол	2-савол	3-савол	
1						
2						
3						

4-эловъя.

Б.Б.Б. усули асосида билимларни синаптучун таркатма материаллар

	Тушунча	Биламан “+”, Билмайман “-”.	Билдим “+”, Била олмадым “-”.
1	Ахлоқтүшүнчеси.		
2	Ахлоқнинг көлб чиқиши ва мохияти.		
3	Ахлоқий караштар тарихи		
4	Иктиёр эркинлиги ва ахлоқий танлов.		
5	Ахлошуносликнинг ижтимоий фанлар билан алоқадорлиги.		
6	Ахлошунослик ва хүкүкшунослик		
7	Ахлошунослик ва педагогика		
8	Ахлошунослик ва психология .		
9	Ахлоқий онг түшүнчеси.		
10	Ахлоқий муносабат.		

2 Мавзу:	Ахлоқшуносликнинг асосий мезоний тушунчалари, ахлоқий тамойиллар ва меъёрлар. Оила, фуқаролик жамиятни ва давлатнинг ахлоқий тарбияси.
-----------------	--

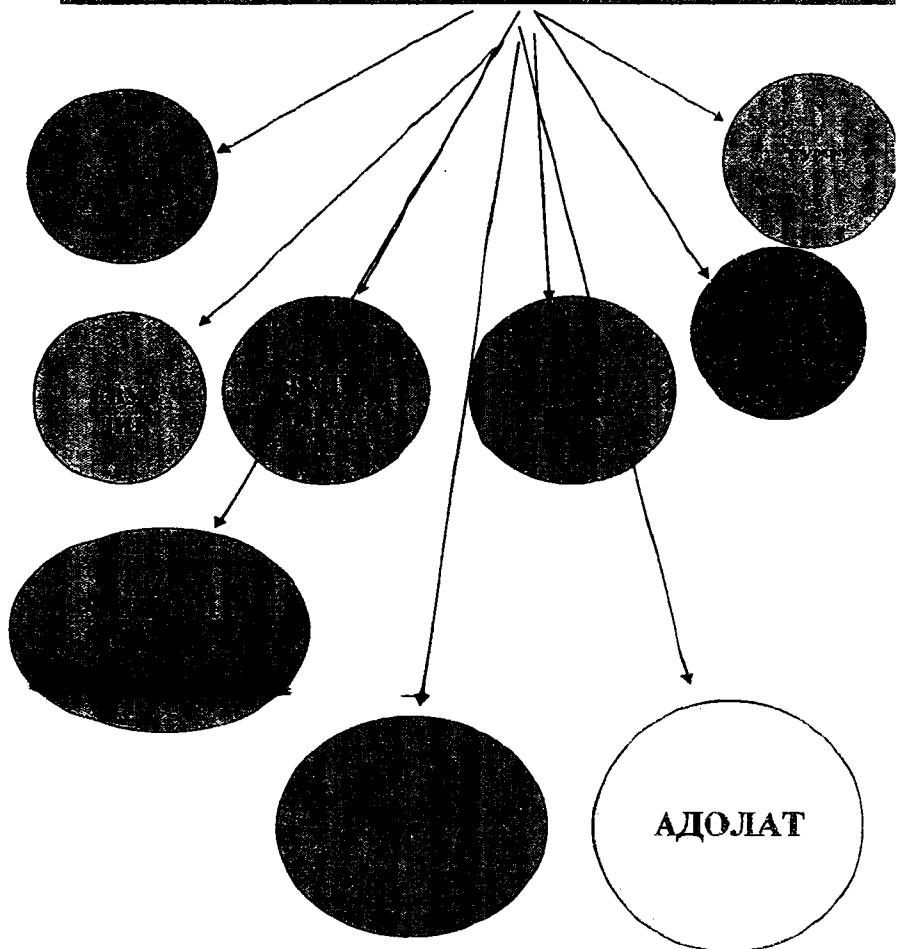
Маъруза машгулотини олиб бориш технологияси

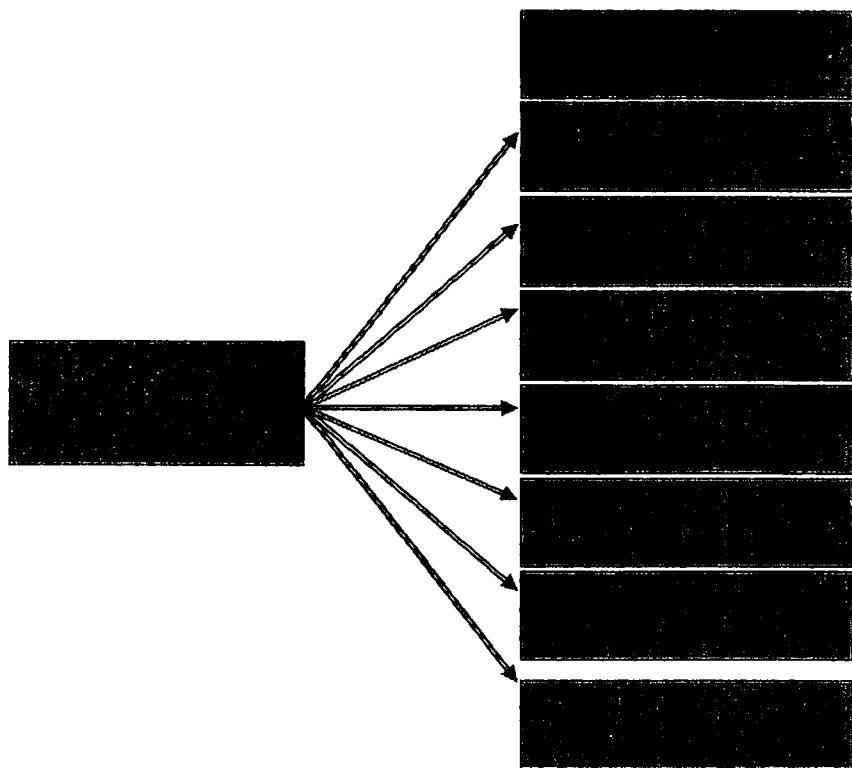
Вафти: 2 сотт	Талабалар сони:
Ўкув машгулотининг шакли	Информацион – кўргазмали дарс
Маъруза машгулотининг режаси	1. Ахлоқшуносликнинг умумий тушунчалари. 2. Ахлоқий тамойиллар. 3. Ахлоқий меъёрлар ва уларнинг амалий аҳамияти
<i>Машгулотнинг мақсади: талабаларда ахлоқшуносликнинг умумий тушунчалари, тамойиллари ва ахлоқий меъёрлари хамда уларнинг амалий аҳамиятини ёртишида ахлоқий дунёкарасини шакллантириши.</i>	
Педагогик вазифалар:	Ўкув фаолияти натижалари:
<ul style="list-style-type: none"> - Этиканинг асосий мезоний тушунчалари, ахлоқий тамойиллар ва меъёрлар. - Ахлоқий меъёрларининг амалий аҳамияти. - Миллий мустақилликни мустахкамланиш жараёнида ахлоқий тушунчаларнинг юқимий-мавзаний ҳаётидаги ўрни. 	Талабалар: <ul style="list-style-type: none"> - Этиканинг асосий мезоний тушунчаларни билан ахлоқий меъёрларининг бевосита боғлиқлиги; - асосий мезоний тушунчалар эканлиги. Улар муҳаббат ва нафрат, эзгулик ва ёвузлик, яхшилик ва ёмонлик, адолат, бурч, виждан, номус, идеал, ҳаётнинг маъноси, баҳт тушунчалари. - Ахлоқий тамойиллар: инсонпарварлик, эркпарварлик, ватангпарварлик, инсонпарварлик, фидонийлик, зиёлилик, меҳнатсеварлик, тинчликсеварлик, жўмадлик, меҳмондӯстлик.
Ўқитувчи услуги ва техникаси	Традицион усул, бумеранг, лойиха, ФСМУ, кластер.
Ўқитувчи воситалари	Хўжатли фильм, плакатлар, музей, экспурсиялар.
Ўқитувчи шакллари	Жамоа, тўғридан-тўғри ва гурухларда ишлаш
Ўқитувчи шарт-шароити	Техник воситалар билан тъминланган аудитория
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат килиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш

Маъруза машгулотининг технологик картаси

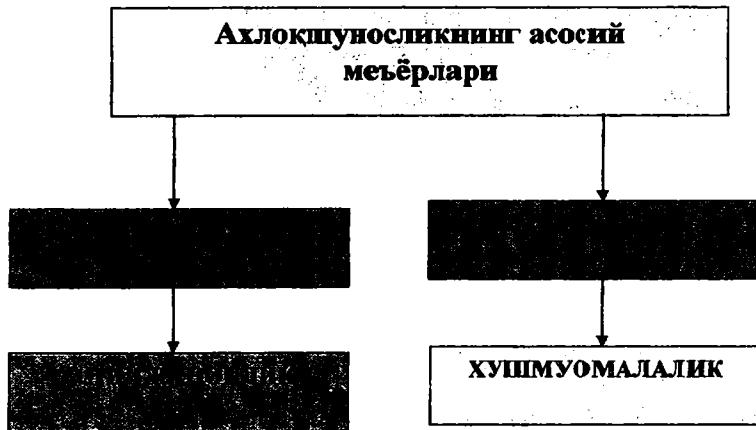
Боскичлар вафти	Фаолиятнинг мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
I-боскич. Мавзуга жириш (10 минут)	1.1. Мавзу, учнинг мақсади, ўкув машгулотидан кутилаётган натижалар маълум килинади.	1.1. Эшитади, өзиб олади.
II-боскич. Асосий (60 минут)	<p>2.1. Талабалар эътиборини жалб этиш ва билим жаражаларини аниклаш учун тезкор савол-жавоб утказади.</p> <p>-Этиканинг асосий мезоний тушунчалари, ахлоқий тамойиллар ва меъёрларини биласизми?</p> <p>- Этиканинг асосий мезоний тушунчалари билан ахлоқий меъёрларининг бевосита боғлиқлигини</p>	<p>2.1. Эшитади.</p> <p>Навбат билан бир-бiriни тақорламай етамаларни айтади.</p> <p>Уйлайди, жавоб беради.</p> <p>Жавоб беради ва тугри жавобни</p>

	<p>биласизми?</p> <ul style="list-style-type: none"> - мухаббат ва нафрат, эзгулик ва ёвузлик тушунчаларини изохлаб бера оласизми? -инсонпарварларлик, эркяпарварларлик, ватанпарварларлик тамойилларини тушшитирлигі? 	Эшигади
	<p>2.2. Ўиггуучи визуал материаллардан фойдаланған холда маърузани бағи этишда давом этади.</p> <p>Этиканнинг асосий мезоний тушунчалари билан ахлоқий меъёрларининг бевосита боғлиқлиги. Уларнинг энг умумийиси асосий мезоний тушунчалар эканлигиги. Улар мухаббат ва нафрат, эзгулик ва ёвузлик, яхшилик ва ёмонлик, адюлат, бурч, виждан, номус, идеал, хаётнинг маъноси, баҳт тушунчалари эканлигини тушшитирлади.</p>	2.2. Схема ва жадваллар мазмунни мухокама килиди. Саволлар берилб, асосий жойларни ёзиг олади.
	<p>2.3. Ахлоқий тушунчалар, тамойиллар слайдлар ёрдамида ёритиб беради (5-илова)</p> <p>2.4. Миллий мустақилижини мустахкамлаш жараённанда ахлоқий тушунчалар жамият ижтимоий-маънавий хаётидаги ўринини изохлайди.</p>	<p>2.3. Эслаб колади, ёзади.</p> <p>Хар бир таңыч тушунча ва ибораларни мухокама килилдишар. Конспект кила-дилар.</p>
III-боскич. Якуний боскич. (10 минут)	<p>3.1. Мавзуга яқун ясайди ва талабалар зытиорини асосий масалаларга каратади. Фаол иштирок этган талабаларни рағбатлантиради, якунловчи хулоса килиди.</p> <p>Мустакил иш учун вазифа «Эзгулик ва ёвузлик» иға донир кластер тузишини вазифа килиб беради, баҳолайди.</p>	<p>3.1. Эшигади, аннеклаштиради.</p> <p>3.2. Топширикни ёзиг олади, мисоллар келтириади</p>

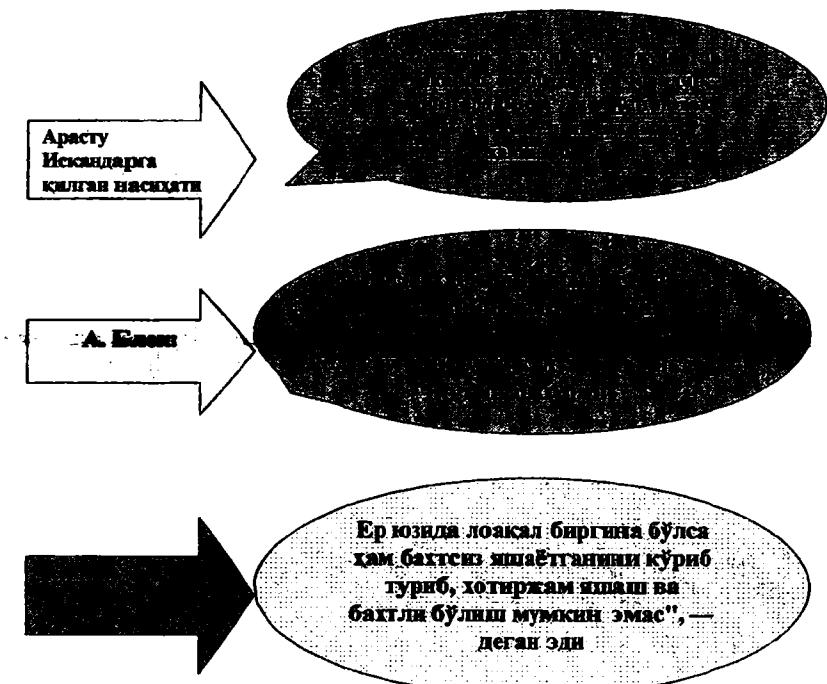

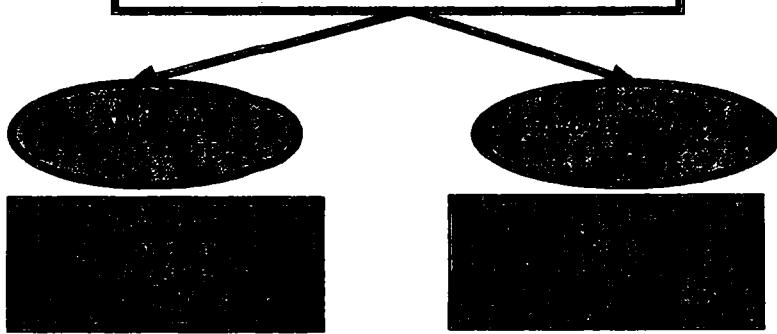
3-илова

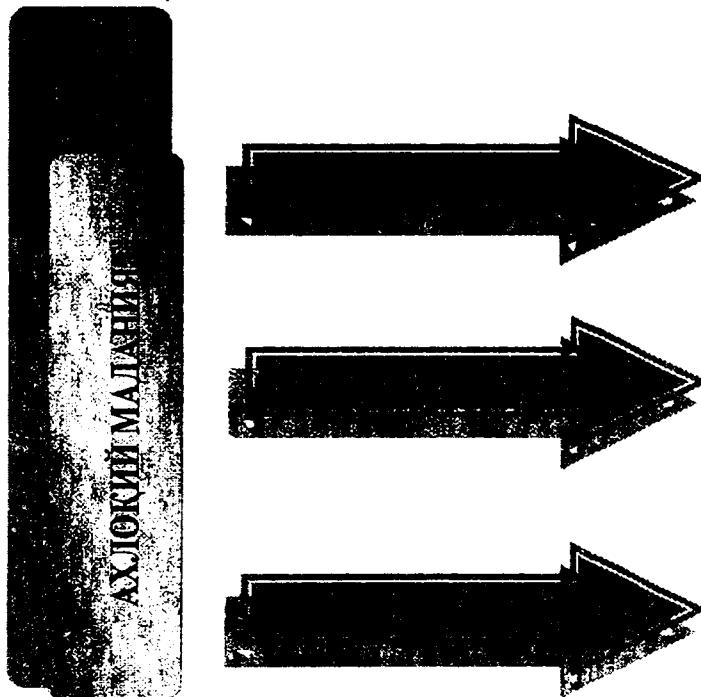
4-илова

**Ахлоқипунослик инсондаги иккى
хусусиятни ўрганади**

6-илова

2-машғулот бүйінча хуоса

Мавзуны өртиш жарағында Ахлоқшуносликкінг асосий мезоний түшунчалары, ахлоқий тамойиллар ва месъерлар, никох ва үнніт мөхияттан ахлоқий мұносабат эканнеги, ва милиций мұстакілдік мұстаҳкамлап жарағында ахлоқшуносликкінг түшунчалары ва тамойиллары жамият ижтимоий-маңынавий ҳаёлдаги үрні очиб берилді.

Семинар машғулоткін олів борыш технологиясы (1-машғулот)

Вақты – 2 соат	Талаңалар сөні: 25-30 нафар
Үқүв машғулоти шақырылыш	Билимларни чукурлаштыриш ва көнгайтырыш бүйінча семинар машғулоти
Үқүв машғулоти режаси	1. Ахлоқшуносликкінг умумий түшунчалары. 2. Ахлоқий тамойиллар. 3. Ахлоқий месъерлар ва уларнинг амалий ахамияти
Үқүв машғулотининг мақсады: Бұ семинар машғулоти жарағында саволлар ва мұаммолар борасыда сұхбат үтказылады. Бу дарсда “аклий құжым” усулинин ҳам құллану мүмкін. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мүмкін.	
Педагогик вазифалар: – мавзу бүйінча билимларни тиизимлаптырыш, мұстаҳкамлап. – дарслық билан ишлеш күнінің маңыздылығын жиғіттеп. – ахлоқий масалаларни тәжірибелеп.	Үқүв фаолияттінинг натижасалари: Талаба: <ul style="list-style-type: none"> - Ахлоқшуносликкінг асосий мезоний түшүнчаларининг мөхияти; - Эзгулик ва ёвузылғы, мұхаббаттау түшүнчаларининг фалсафий мазмұны; - Инсонаштарварларлық, ватапштарварларлық, тамойилларининг мөхияти;
Үйкитиш услуги бағдарламмасы	Блиц-сұров, биргаликда үйкімнама, фалсафий эссе, “ахлоқий месъерлар” сұзларына қластер, мұғозаза.
Үйкитиш воситалари	Маңызу матны, үқүв құлланмасы, проектор, флипчарт, маркер, доска.
Үйкитиш шақырылыш	Билимларни чукурлаштыриш ва көнгайтырыш, индивидуал ва гурӯх бүйінча үйкитиш.
Үйкитиш шароитлары	Компьютер технологиялари, проектор билан таьминланған, гурӯхда дарс үтішіга мослаштырылған аудитория.

Семинар маншүлгүлттининг технологик картаси (1-маншүлгүлт)

Боскичлар вакти	Фаолият мазмуни Ўқитувчи	таала	
1-боскич. Кирилл (10 мин)	<p>1.1. Мавзуни, мақсади режасадаги ўкув натижаларини зылон килиди, уларнинг аҳамиятини ва долзарбигини асослайди.</p> <p>Машгулот жамкорликда ишлаш технологиясини кўлланган холда ўтишини маълум килиди.</p> <p>1.2. Ақлий хужум усулидан фойдаланган холда аудиториянинг тайёргарлик дарражасини аниклайди:</p> <p>Касбий одоб масаласини биласизми?</p> <p>Уларнинг мазмунларини хам биласизми?</p> <p>Мазмунининг муҳокамаси гурухларда давом этишини зылон килиди.</p>	1.1. Мавзуни ёзди ва саволларга жавоб беради.	
2-боскич асосий (60 мин)	<p>2.1. Талабаларни 3 гурухга бўлади, ҳар бирiga вазифа беради (2-илова).</p> <p>Кутилаётган ўкув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2. Гурухда ишлаш коидаси билан таништиради (1-илова).</p> <p>Баҳолаш мезонларини хам намойиш килиди.</p> <p>2.3. Вазифани баҳаришда ўкув материаллари (маъруза матнни, ўкув кўлланма)ларидан фойдаланиши мумкинligини эслатади.</p> <p>Гурухларда иш бошлини таклиф этади.</p> <p>2.4. Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлангани зылон килинади.</p> <p>2.5. Талабалар жавобини шархлайди, хулоса ларга зътибор беради, аниқлик юритади.</p> <p>2.6. Талабаларга Б.Б усули бўйича ифодаланган жадвалини намойиш килиди ва устунларни тўлдиришини айтади.</p> <p>Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб кайтаради.</p> <p>Гурухлар фаолиятинга умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўкув натижаларини тақдим килилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3. Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>	
3-боскич Якуний (10 мин)	<p>3.1. МашгулОтки якунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2. Мустақил иш сифатида “Ахлоқий тамойиллар” мавзусида “Эссе” ёзишини топширади.</p>	<p>3.1. Эшигадилар.</p> <p>3.2 Топширикни оладилар.</p>	

Ўкув топшириклар

1-илова

Гурух билан ишлаш коидалари

Гурух изоларининг ҳар бири

- ўз шерикарнини фикрларини хурмат килишлари лозим;
- берилган топшириклар бўйича фаол, ҳамкорликда ва маъсулият билан ишлашлари лозим;
- ўзларнга ёрдам керак бўлгандга сўрашлари мумкин;
- ёрдам сўраганларга юмак Беришлари лозим;
- гурухни баҳолаш жараёнидаги иштирок этишлари лозим;
- “Биз бир кемадамиз, бирга чўкамиз ёки бирга кутиламиз” коидасини яхши билишлари лозим.

1. Битта гап билан саволга жавобни шакллантиринг.
- Ахлоқий месъёрларни тушунтиринг?
2. "Ахлоқий тушунчалар" бўйича схема тузинг.
3. Ушбу тушунчаларнинг мазмунини дритеинг.

Ахлоқшуносликнинг умумий тушунчалари, ахлоқий тамоилилар ва ахлоқий месъёрлар ва уларнинг амалий аҳамияти.

Баҳолаш мезонлари ва кўрсаткичлари (балл)

Гурӯҳ	1 топширик	2 топширик	3 топширик (хар бир савол 0,2 балл)			Баллар йигинидин
	(1,0)	(1,4)	1-савол	2-савол	3-савол	
1						
2						
3						

Б.Б.Б. усули асосида билимларни синаш учун тарқатмия материаллар

	Тушунча	Билдман “+”, Билмайман “-”.	Билдим “+”, Била олмадим “-”.
1	Ахлоқий тушунчаларнинг тарихи		
2	Зўгулик ва ёвузликтининг фалсафий талқини		
3	Ахлоқий тамоилилар мазмуни		
4	Ахлоқий месъёрлар ва уларнинг амалий аҳамияти		
5	Инсоннаварликнинг моҳияти		
6	Зиёлилликнинг фалсафий мазмунни		
7	Хушмуомалалик ва унинг амалий аҳамияти		
8	Масъулият ва бурҷ тушунчлари		
9	Ҳаётнинг маъноси ва баҳт тушунчаси		
10	Мехмондўстликнинг моҳияти.		

Семинар машгулотининг технологик картаси (2-машгулот)

Вакти – 2 соат	Талабалар сони: 25-30 нафар
Ўкув машгулоти шакли	Билимларни чукурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машгулоти
Ўкув машгулоти режаси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оила дастлабки ахлоқий тарбия маскални. 2. Фукаролик жамиятини ва давлатнинг ахлоқий мөхиятни. 3. Ахлоқий маданият ва касбий одоб масаласи.

Ўкув машгулотининг мақсади:

Бу семинар машгулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида сұхбат үткизилади. Бу дарсда “ақлий хужум” усулини ҳам кўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиш мумкин.

Педагогик вазифалар:	Ўкув фаолиятининг натижалари:
<ul style="list-style-type: none"> -мавзу бўйича билимларни тизимлаштириш, мустахкамлаш. - дарслик билан ишлап қўнималарини ҳосил қилиш; - ахлоқий масалаларни тахлил қилиш. 	<p>Талаба:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Никоҳ ва унинг мөхиятнан ахлоқий муносабат эканлиги. Оила тарбия сарчашмаси эканлиги ва оиласининг асосий хусусиятлари. - Фукаролик жамияти – оила ва давлат ўргасидаги ўзига хос даражаси сифатида. - Ахлоқий маданият, унинг асосий белгилари. - Ахлоқий тарбия анъанавий ва замонавий усуслари.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, фалсафий эссе, “ахлоқий меъёрлар” сўзларига кластер, мунозара.
Ўқитиш воситалари	Маъруза матни, ўкув кўлланмаси, проектор, флилчарт, маркер, доска.
Ўқитиш шакли	Билимларни чукурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гурӯҳ бўйича ўқитиш.
Ўқитиш шароитлари	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гурӯҳда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машгулотининг ўқитиш технологияси (2-машгулот)

Босқичлар вакти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1-bosqich. Кириш (10 мин)	1. 1. Мавзуни, мақсади режадаги ўкув натижаларини зълон қиласди, уларнинг ахамиятини ва долзарбигини асослайди. Машгулот ҳамкорликда ишлап технологиясини кўллаган холда ўтишини мъалум қиласди. 1.2. Ақлий хужум усулидан фойдаланган холда	1. 1. Мавзуни ёзди ва саволларга жавоб беради.

	<p>аудиторияннинг тайёргарлик даражасини аниклайди: Касбий одоб масаласини биласизми? Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми? Мазмуннинг мухокамаси гурухларда давом этишини эълон килади.</p>	
2-боскич асосий (60 мин)	<p>2.1. Талабаларни 3 гурухга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова). Кутилаётган ўкув натижаларини эслагади. 2.2. Гурухда ишлаш қоидаси билан таништиради (1-илова). Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қилади. 2.3. Вазифани бажаришда ўкув материаллари (мъярзуза матни, ўкув қўлланма)ларидан фойдаланиш мумкинлигини эслатади. Гурухларда илиш бошлашни таклиф этади. 2.4. Тайёргарликдан кейин тақдимотни бош -лангани эълон қилинади. 2.5. Талабалар жавобини шархлайди, ҳулоса ларга эътибор беради, аниклик киритади. 2.6. Талабаларга Б.Б.Бусули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилиади ва устуналарни тўлдиришини айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб кайтаради. Гурухлар фаолиятiga умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўкув натижаларини тақдим қилидилар. 2.2. Саволлар беради. 2.3. Жавобларни тўлдириди. 2.4. Жадвал устуналарни тўлдириди ва мухокамада иштирок этади.</p>
3-боскич Якуний (10 мин)	<p>3.1. Машгулотни якуллайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рағбатлантиради. 3.2. Мустақил иш сифатида “Ахлоқий маданият” мавзусида “ессе” ёзишини топшириади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар. 3.2 Топширикни оладилар.</p>

Ўкув топшириклар

1-илова

Гурух балан ишлаш қоидалари

Гурух аъзоларининг ҳар бирни

- ўз шерикларининг фикрларини хурмат килишлари лозим;
- берилган топшириклар бўйича фаол, жамкорликда ва масъулият билан ишлаплари лозим;
- ўзларига ёрдам керак бўлганда сўрашлари мумкин;
- ёрдам сўраганларга кўмак беришлари лозим;
- гурухни баҳолаш жараёнида иштирок этишлари лозим;
- “Биз бир кемадамиз, бирга чўкамиз ёки бирга кутиламиз” қоидасини яхши билишлари лозим.

2-илова

1. Битта гап билан саволга жавобни шаклантиринг.
- Касбий одоб масаласини тушлинтиринг?
2. "Ахлокий маданият" бўйича схема тузинг.
3. Уйбу тушунчаларнинг мазмунини ёритинг.

1. Оила дастлабки ахлокий тарбия маскани.   2. Фуқаролик жамиятини ва давлатнинг ахлокий мөхияти.   3. Ахлокий маданият ва касбий одоб масаласи.

Никоҳ ва унинг мөхиятган ахлокий муносабат эканлиги. Оила тарбия сарчашмаси эканлиги ва оиласининг асосий хусусиятлари. Фуқаролик жамияти – оила ва давлат ўргасидаги ўзига хос дараҷса сифатида. Ахлокий маданият, унинг асосий белгилари. Касбий одоб мъсулиятни. Ўқитувчилик касб одоби ва унинг асосий жиҳатлари. Ахлокий тарбия анъанавий ва замонавий усуллари.

3-илова.**Бахолалини мезонлари ва кўрсаткичлари (бали)**

Гурӯҳ	1 тоншириқ	2 тоншириқ	3 тоншириқ (ҳар бир савол 0,2 балл)			Баллар йигинидиси
	(1,0)	(1,4)	1-савол	2-савол	3-савол	
1						
2						
3						

4-илова.**Б.Б.Б. усули асосида билимларни синаш учун тарқатма материаллар**

	Тушунича	Биламан “+”, Билмайман “-”.	Билдим “+”, Била олмадим “-”.
1	Оила дастлабки ахлокий тарбия маскани эканлиги.		
2	Оиласин тархий тиллари		
3	Оиласин асосий хусусиятлари		
4	Никоҳ ва унинг мөхиятган ахлокий муносабат эканлиги		
5	Ўқитувчилик касб одоби ва унинг асосий жиҳатлари		
6	Муоала одоби		
7	Фуқаролик жамияти тушуничаси		
8	Ахлокий маданият, унинг асосий белгилари.		
9	Ахлокий тарбия анъанавий ва замонавий усуллари		
10	Касбий одоб масаласи		

3 - Мавзу:	Эстетика предмети, унинг максад ва вазифалари, эстетик тафаккур тарихи ва тараққиёт босқичлари.
-------------------	---

Маъруза машгулотини олиб бориши технологияси

<i>Вакти:</i> 2 соат	<i>Талабалар сони</i>
Ўкув машгулотининг шакли	Информацион – кўргазмали дарс
Маъруза машгулотининг режаси	
<i>Машгулотнинг максади:</i> талабаларда эстетика фанининг максад вазифалари, эстетик тарбияни, мухитни яратишда эстетик дунёкаршини шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i>	<i>Ўкув фоалиятни натижалари:</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Эстетика – нафосатнинг мөхиятнин ўрганувчи қадимий фан эканити. - Эстетика фанининг фалсафий мөхияти. - Эстетика фанининг бошка ижтимоий фанлар билан алоқадорлиги. - Нафосатли тафакурнинг шаклланиши ва тараққиёт босқичлари. - Минлий мустақилликни мустаҳкамлаш жараённада эстетик тарбиянинг ижтимоний-майнавий ҳаётидаги ўрни. 	<p>Талабалар:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Эстетика – нафосатнинг мөхиятнин ўрганувчи қадимий фан сифатига. - Эстетика ва фалсафа: эстетика ва ахлоқиунослик; эстетика ва психология; эстетика ва диншунислик; эстетика ва педагогика; эстетика ва экология. - Қадимги дунё мумтоз нафосатшунослиги. Умумжахоний динларнинг пайдо бўлниши ва дин билан санъатнинг ўзаро хамкорлиги. - Ўрта асрлар мусулмон шарки нафосатшунослиги. <p>Янги давр нафосатшунослиги ва унинг аҳамияти. (Ницше, Фройд, жадидчилик, мустақиллик даври).</p>
Ўқитими услуги ва техникаси	Традицион усул, бумеранг, лойиҳа, ФСМУ, кластер.
Ўқитими воситалари	Хујожатли фильм, плакатлар, музей, экспурсиялар.
Ўқитими шакллари	Жамоа, тўғридан-тўғри ва гурухларда ишлап
Ўқитими шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган зудитория
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат килиши, рейтинг тизими борашда баҳолаш

Маъруза машгулотининг технологик картаси

Босқичлар вакти	Фоалиятнинг мазмуни		
	Укігувчи	Талаба	
I-bosqich. Мавзуга кириш (10 минут)	1.1. Мавзу, унинг максади, укув машгулотидан кутилаётган натижалар мальум килинади.	1.1. Эшитади, ёзиб олади.	
II-bosqich. Асосий (60 минут)	<p>2.1. Талабалар эътиборини жалб этиш ва билим жаражаларини аниқлаш учун тезкор савол-жавоб утказади.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Эстетика фанининг фалсафий мөхияти биласизми? - Эстетика фанининг бошка ижтимоний фанлар 	<p>2.1. Эшитади.</p> <p>Навбет билан бир-барини такоррламай атамаларни айтади. Уйлайди, жавоб беради.</p>	

	<p>билин алоказорлигини биласизми?</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Авесто»нинг нафосатли мөхиятини изохлаб бера оласизми? - Янги давр нафосатшуносигитини тушинтиришт? 	Жавоб беради ва тутри жавобни эшигиди
	<p>2.2. Ўқитувчи визуал материаллардан фойдаланган холда маърузани баён этишда давом этади.</p> <p>Эстетика – нафосатнинг мөхиятини ўрганувчи қадимий фан сифатиги ва унинг фалсафи мөхияти. Эстетика ва фалсафа; эстетика ва ажлоқшунослик; эстетика ва психология; эстетика ва диниунеслик; эстетика ва педагогика; эстетика ва экология ва бошқа фанлар билан алоказорлиги эканлитини тушинтиради.</p>	2.2. Схема ва жадваллар мазмунин мухокама килади. Саволлар бераб, асосий жойларни ёзиг олади.
	<p>2.3. Эстетика фанининг бошқа юқтимоний фанлар Билин алоказорлиги слайдлар ёрдамида беритиб беради (5-илова)</p>	2.3. Эслаб колади, ёзади.
	<p>2.4. Миллый мустақиликни мустаҳкамлаш жараёнидай эстетик тафсурнинг жамият юқтимоний-маънавий хастидаги ўрнини изохладиди.</p>	Ҳар бир таянч тупунча ва ибораларни мухокама киладилар. Конспект кила-дилар.
III-боскич. Якуний боскич. (10 минут)	<p>3.1. Мавзуга якун ясади ва талабалар эътиборини асосий масалаларга қаратади. Фаол иштирок этган талабаларни рағбатлантиради, якуновччи хулоса килади.</p> <p>Мустақил иш учун вазифа «Нафосатни тафсурнинг шаклланиши ва тараккиёт боскичлари» га доир кластер тузишни вазифа килиб беради, баҳолайди.</p>	<p>3.1. Эшигиди, аниклаштиради.</p> <p>3.2. Топширикни ёзиг олади, мисоллар келтиради</p>

**Эстетика борлиқни
эстетик ўзлаштириш
моҳияти ва қонуниятлари
қақидага фан**

< Эстетика фани инсон төварак-атрофидаги
моддий ва мәннавий бойлукларнинг
барчасини камраб олишга, инсон
фаолиятининг барча жабжаларидаги нафосат
оламни санъат барча турлари воситасида
чукур ўрганишга дайвут этади. >

**Эстетиканинг башка ижтимоий
фанлар билан узый алоқадорлығы**

ФАЛСАФА

ЭСТЕТИКА

ПСИХОЛОГИЯ

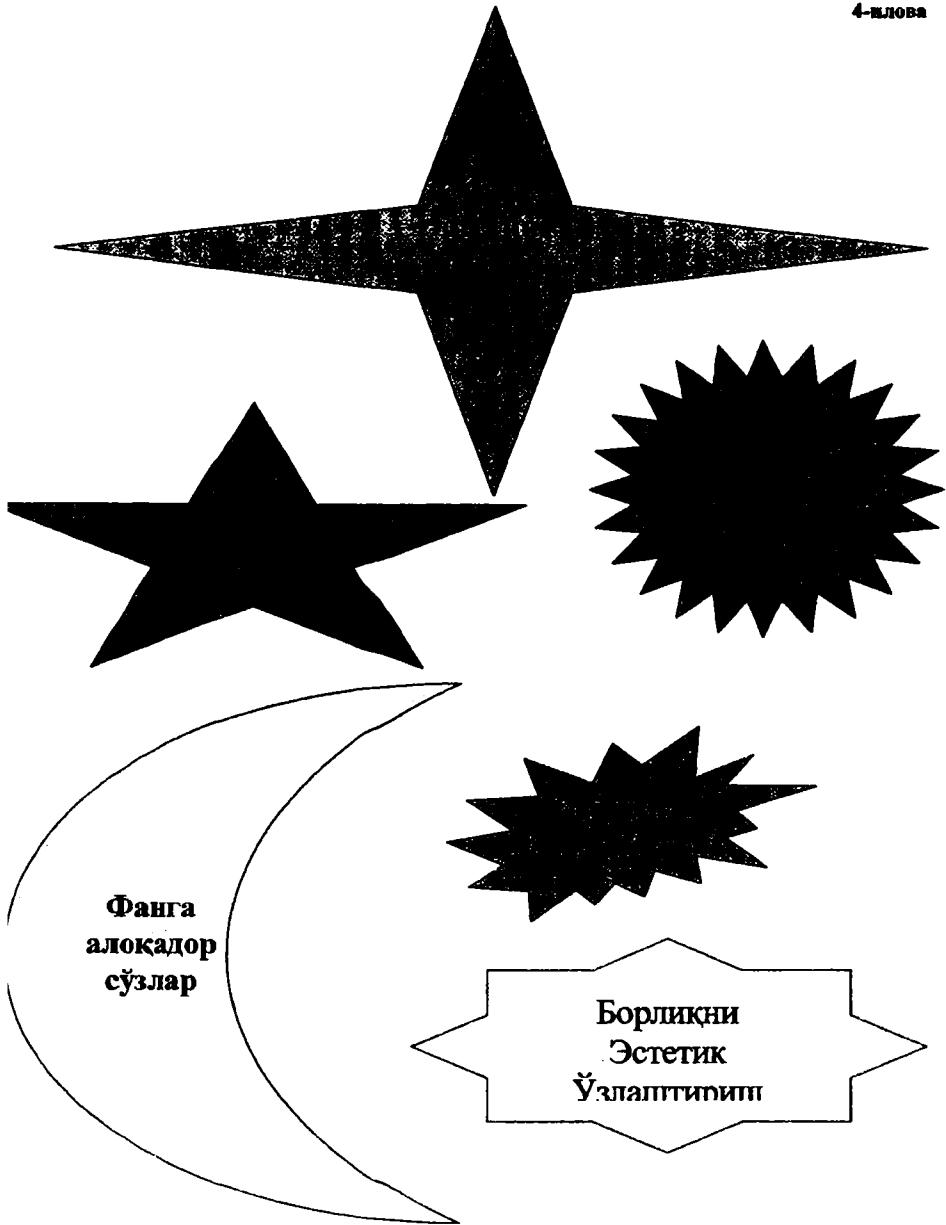
ЭСТЕТИКА

ДИНШУНОСЛИК

ЭСТЕТИКА

Инсоннинг эстетик фаолиги жараёнида табиат ва жамият қадриятлари муносабатлари тизимидағи эстетик хусусиятлар (гүзаллик ва хунуклик, улугворлик ва пасткашлик, фохишлилик ва кулгилилик) конуниятлари намоён бўлади.

Эстетиканинг истикболга мўлжалланганлиги шу билан изоҳланадики, у воқеликни нафосат нуқтаи назаридан баҳолашда, бадий мезон ўлчовларини илмий жихатдан ишлаб чикиб, амалий фаолиятга татбиқ этишда ўз ифодасини топади.

Эстетика фанинг ўрганилиш тарихи

Урхун-Енисей битиклари, Хоразм алифбоси, (Мисрда фирмъави Тутанхамон маҳбарасидан тоғилған асори-атикалар, Амударё хазинаси, Доро I тасвири солинган олтин тангалар, Бобил минораси, Ҳиндистон ва Хитой ҳукмдорлари саройлари ибодатхоналар.

Қадимги Шарқ мамлакатлари

Қадимги күшон эстетик таълимоти, Пифагорчиларнинг нафосат асослари, мусиқавий ҳамоҳанглик асослари, яъни «хилмаки овозли томонларнинг келишуви» умумбашарий ҳамоҳанглик (гармония) эканлиги ҳакидаги қарашлар.

Қадимги Юнонистон

Араб ва Ажам (Эрон, Мовароунахр), Хитой, Ҳиндистон мамлакатлари бадий маданияти ва санъати равнаки билан бөлглих. Оврупо мамлакатларида черков эстетик фаолиятини, олни нафосатини факат илохий ёзтиқод билан чамбарчас боғланади. Шарқ мамлакатларида эстетик қарашлар широр мөнсаҳ эстетиклар, маърифат йўлида ривожланди.

Шарқ Ўрта асрлар эстетик тафаккури

Мусо Ҳоразмий, Ахмад Фарғоний, Абу Наср Форобий, Абу Райхон Беруний, Абу Али ибн Сино, Ахмад Яссавий, Юсуф Ҳос Ҳожиб, Лутфий, Навоний, Бехзод, Бобур, Машраб ва бошқа жуда кўп ижодкорларнинг эстетик қарашлари моҳиятини нафосат билан маънавий-ахлоқий қадриятларнинг мутаносибиятни вужудга келтирғиш гояси ташкил этади.

Марказий Осиё Ўйғониш даври эстетикаси

Мутафаккирлар ижодида нафосат оламига бўлган мунисабат

Афлотуни

Нафосат манбанин анило гоҳлар ташқил этади. Ҳис-
тыйгу берадиган барча нарсаларни абадӣ, ўзгарамас ғон
«ёритиб турган»дагини гӯзалик кашф этилади.

Гераклит

Нафосат хоссалари моддий дүйнинг ўзидан келиб
чиқсан, нафосат ҳамоҳанглигини айглатади,
ҳамоҳанглик эса қарама-каршиликлар бирлягини
төслич ишлайди

3-машгулот бўйича хулоса

Мавзуни ёритиш жараёнида Эстетика – нафосатнинг моҳиятини ўрганувчи қадимий фан сифатида. Эстетика фанининг фалсафий моҳияти. Эстетика фанининг бошқа ижтимоий фанлар билан алоқадорлиги: Нафосатли тафаккурнинг шаклланиши ва тараққиёт босқичлари. «Авестонинг нафосатли моҳияти. Қадимги дунё мумтоз нафосатшуносиги. Ўрта асрлар мусулмон шарки нафосатшуносиги ва миллий мустакиликни мустаҳкамлаш жараёнида эстетик тафаккурнинг жамият ижтимоий-мальавий ҳайтидаги ўрни очиб берилди.

3-мъаруза машгулоти бўйича билимларни мустаҳкамлаш учун вазифа (Ҳа, йўқ техникаси).

1. Эстетика фанининг моҳиятини изохлаб бера оласизми?
2. Эстетика ва ахлоқшуносликнинг узвий бирлигини ётириб бера оласизми?
3. «Авесто»нинг нафосатли моҳияти дегандан нимани англайсиз?
4. Ўрта асрлар мусулмон шарки нафосатшуносиги тушинтириб бера оласизми?
5. Янги давр нафосатшуносиги моҳияти деганда нимани тушинасиз?
6. Ф. Ницшенинг эстетик карашларини ёритиб бера оласизми?

Семинар машгулотининг ўқитви технологияси

Вакти – 2 соат	Талабалар сони: 25-30 нафар
Ўқув машгулоти шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машгулоти
Ўқув машгулоти режаси	<p>Эстетика фанининг предмети, мақсад ва вазифалари.</p> <p>2. Эстетикани бошқа ижтимоий фанлар билан узвий алоқадорлиги.</p> <p>3. Марказий Осиёда яшаб юқод этган мутафаккирлар ижодида эстетик карашлар. Абу Наср Фаробий, Абу Райхон Беруний, Абу Али Ибн Сино, Улугбек, Умар Хайём, Алишер Навоий ва бошқалар ижодларида унинг акс этиши.</p> <p>4. Немис мәтирифатпарварлиги эстетикаси.</p> <p>5. Рус революцион-демократлари Н.Г. Чернишевский, В.Г. Белинскийнинг эстетик карашлари</p>
Ўқув машгулотининг мағозади:	Бу семинар машгулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида сұхбат ўтказилади. Бу дарда “акпий хужум” усулини ҳам кўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар ечиши мумкин.
Педагогик вазифалар:	<p>Ўқув фаолиятининг натижалари:</p> <p>Талаба:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Эстетика фанининг предмети, мақсад ва вазифалари; - Фаннинг фалсафий мазмуни; - Эстетикани бошқа ижтимоий фанлар билан узвий алоқадорлиги; - Марказий Осиёда яшаб юқод этган мутафаккирлар ижодида эстетик карашлар тарихи; - Немис мәтирифатпарварлиги эстетикаси;
Ўқитви услуги ва техникаси	Блиц-сўров, биргаликда ўқиймиз, фалсафий эссе, “ахлоқий мөъёрлар” сўзларига кластер, мунозара.

Үқитиш воситалари	Маъруза матни, ўкув қўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.
Ўқитиш шакли	Билимларни чукурлаштириш ва кенгайтириш, индивидуал ва гурӯҳ бўйича үқитиш.
Ўқитиш шароитлари	Компьютер технологиялари, проектор билан таъминланган, гурӯхда дарс ўтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машғулотининг технологик картаси

Босқичлар, вакти	Фаолият мазмуни		
		Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Кирис (10 мин)	<p>1.1. Мавзуни, мақсади режадаги ўкув натижаларини зълон қилади, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. Машғулот ҳамкорликда ишлап технологиясини кўллаган холда ўтишни мэтулум қилади.</p> <p>1.2. Ақлий ҳужум усулидан фойдаланган холда аудиториянинг тайёргарлик даражасини аниқлади: Эстетикани бошқа ижтимоий фанлар билан узвий алокадорлигини биласизми?</p> <p>Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми? Мазмуннинг муҳокамаси гурӯхларда давом этишини зълон қилади.</p>		1.1. Мавзуни ёзди ва саволларга жавоб беради.
2-босқич асосий (60 мин)	<p>2.1. Талабаларни З гурӯхга бўлади, ҳар бирiga вазифа беради (2-илюва). Кутилаётган ўкув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2. Гурӯхда ишлап қондаси билан таништиради (1-илюва). Баҳолаш мезониларини ҳам намойиш қилади.</p> <p>2.3. Вазифани баҳаринида ўкув материаллари (маъруза матни, ўкув қўлланма) ларидан фойдаланиш мумкинligини эслатади. Гурӯхларда иш бошлишини таклиф этади.</p> <p>2.4. Тайёргарликдан кейин тақдимотни бош -лангани зълон қилинади.</p> <p>2.5. Талабалар жавобини шархлайди, хулоса ларга зътибор беради, аниқлик қиритади.</p> <p>2.6. Талабаларга Б.Б.Б усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қилади ва устунларни тўлдиришни айтади. Тушунчаларга изоҳларни тўғрилайди ва саволларга жавоб кайтаради.</p> <p>Гурӯхлар фаолиятига умумий балл беради.</p>		<p>2.1. Ўкув натижаларини тақдим қиладилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3. Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-босқич Якуний (10 мин)	3.1. Машғулотни якунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштироқчиларни рағбатлантиради.	3.1. Эшигадилар.	
	3.2. Мустақил илиш сифатида “Немис маърифатларварлиги эстетикаси” мавзусида “ессе” ёзишини топширади.	3.2. Топширикни оладилар.	

Ўкув топшириклар

1-жлова

Гурух балан ишлапш қондадлари

Гурух аъзоларининг ҳар бирни

- ўз киерикларининг фикрларини хурмат қилишлари лозим;
- берилган топшириклар бўйича фаол, ҳамкорликда ва маътулият билан ишлапшлари лозим;
- ўзларига ёрдам керак бўлганда сўрапшлари мумкин;
- ёрдам сўраганиларга кўмак беришлари лозим;
- гурухни баҳолани жараёнида иштирик этишлари лозим;
- “Биз бир кемадамиз, бирга чўкамиз ёки бирга қутталамиз” қондасини яхши билишларни лозим.

2-жлова

1. Бынта гап билан саволга жавобни шакллантиришг.

. Эстетика фанининг предмети, мақсад ва вазифалари тушинтиришг.?

2. “Эстетикани бошқа ижтимоий фанлар билан узвий алоқадорлиги” бўйича схема тузинг.

3. Учибу тушунчаларнинг мазмунини ёритинг.

1. Эстетика фанининг предмети, мақсад ва вазифалари.

2. Эстетикани бошқа ижтимоий фанлар билан узвий алоқадорлиги.

3. Марказий Осиёда яшаб ижод этган мутафаккирлар ижодидаги эстетик карашлар. Абу Наср Фаробий, Абу Райхон Беруний, Абу Ибн Сино, Улугбек, Умар Хайём, Алишер Навоий ва бошқалар ижодларидаги унинг акс этиши.

4. Немис маърифатпарварлиги эстетикаси.

5. Рус революцион-демократлари Н.Г. Чернышевский, В.Г.Белинский-нинг эстетик карашлари.

Эстетика – нафосатнинг моҳиятини ўрганувчи қадимий фан сифатида эканлиги ва фанининг фалсафий моҳияти. Эстетика фанининг бошқа ижтимоий фанлар билан алоқадорлиги. «Авесто»нинг нафосатли моҳияти. Қадимиги дунё мумтоз нафосатшунослиги. Умумжаконий динларнинг пайдо бўлиши ва дин билан санъатнинг ўзаро ҳамкорлиги. Ўрта асрлар мусулмон шарки нафосатшунослиги. Эстетика фанининг асосий жиҳатлари. Эстетик тарбиянинг анъанавий ва замонавий усуслари ёритилди.

3-жлова.

Баҳолаш мезонлари ва кўрсаткенчлари (балл)

Гурух	1 топширик	2 топширик	3 топширик (ҳар бир савол 0,2 балл)			Баллар йигинидесен
	(1,0)	(1,4)	1-савол	2-савол	3-савол	
1						
2						
3						

Б.Б. усули ясосида билимларни синаштучу тарқатма материаллар

	Түшүнчө	Билдем “+”, Билдім “-”, Била олмадым “-”.
1	Эстетика фанининг фалсафий мөхияти	
2	Эстетика фанининг башка ижтимоий фанлар билан алоқсадорлығы:	
3	Эстетика ва фалсафа	
4	эстетика ва ахлоқшунослык	
5	эстетика ва психология	
6	эстетика ва педагогика	
7	Нафосатты тағаккурининг шақлланиши ва тараккиёт боскиччары	
8	«Авеста»нинг нафосатты мөхияти	
9	Эстетик тарбияның анькавий ва замонавий усуллари	
10	Яңы давр нафосатшунослыгы ва уннинг ахамияти.	

4-Мәзүз:	Эстетик онг ва эстетик фаолияттың мөхияти. Эстетиканың асосий категориялари.
----------	--

Маъруза машгулотинин олиб бориш технологиясы

Вакти: 2 соат	Талабалар сони
Ўкув машгулотинин шакли	Информацион – күргазмали дарс
Маъруза машгулотининг режаси	
<i>Машгулотининг мақсади:</i> талабаларда эстетик онг ва фаолият түшүнчларини шакллантырып ва санъатнинг ижтимоий онг шакли эканлигини ёритиш.	
Педагогик вазифалар:	Ўкув фаолияти натижалари:
<ul style="list-style-type: none"> - Эстетик онг ва эстетик фаолият түшүнчлары; - Эстетик онг ва уннинг асосий унсурлари; - Эстетик мезоний түшүнчлар; - Санъатнинг вүзүндө гелиши, эстетик мөхияти ва ўзига хос хүсусиятлари; - Санъатнинг турларга бүлинүүсү; - Санъаттада бадий (ижодий) метод масаласи. 	<p>Талабалар:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Эстетик онг ва уннинг асосий унсурлари; эстетик этикет, эстетик муносабат; - Эстетик караш ва назариялар. - Эстетик мезоний түшүнчлар – эстетик билишнинг мухим омыли сипаттада; - Гүзаплик муаммоси эстетика ва фалсафанинг энг мураккаб муаммоси эканлиги; - Санъаттада бадий адабиёт, халқ амалын санъати, месъморчиллик, рассомчиллик.
Ўқиттиши услуги ва техникаси	Традицион усул, бумеранг, лойиха, ФСМУ, кластер.
Ўқиттиши воситалари	Хожжатли фильм, плакатлар, музей, экскурсиялар.

Ўқитиши имаклари	Жамоа, тұғридан-тұғри ва гурухларда ишлаш
Ўқитиши шарт-шароити	Техник воситалар билан тәммилланған аудитория
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат күлини, рейтинг тизими ассоцида баҳолаш

Маъруза машғулоттанинг технологик картаси

Боскіч лар вакти	Фаолияттанинг мазмуні	
	Ўқитувчи	Талаба
I-боскіч. Мавзуга кириш (10 минут)	1.1. Мавзу, унинг максади, укув машғулотидан күтилаётган анықталар маълум килинади.	1.1. Эштегіде, ёзіб олади.
II-боскіч. Асосий (60 минут)	<p>2.1. Талабалар эътиборини жаліб этиш ва билим жаражаларини анықлаш учун тезкор савол-жавоб утказади.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Эстетик онгнинг фалсафий мөхияти биласизми? - Эстетик муносабат ва эстетик фаолиятни биласизми? - Гўзаллик муаммосининг мөхиятини изохлаб бера оласизми? - Санъатнинг вужудга келишини тушинтиришинг? <p>2.2. Ўқитувчи визуал материаллардан фойдаланған холда маърузаги баён этишда давом этади.</p> <p>Эстетик онг ва эстетик фаолият тушунчалари. Эстетик онг ва унинг асосий үнсурлари; эстетик эхтиёж, эстетик муносабат, эстетик хис-туйғу, эстетик дид, эстетик баҳо, эстетик идеал, эстетик караш ва назариялар.</p> <p>2.3. Эстетик мезоний тушунчаларни слайдлар ёрдамида ёртіп беради (5-илова)</p> <p>2.4. Санъатнинг маънавий ҳаётдаги ўринини изохлайди.</p>	<p>2.1. Эштегіде. Навбат билан бир-бірини тақорламай атамаларни айтади. Уйлайды, жавоб беради. Жавоб беради ва түрги жавобни эштегіде</p> <p>2.2. Схема ва жадваллар мазмуни мухокама килади. Саволлар беріб, асосий жойларни ёзіб олади.</p> <p>2.3. Эслаб колади, ёзади.</p> <p>Хар бир таянч тушунча ва ибо-раларни мухокама киладилар. Конспект кила-дилар.</p>
III-боскіч. Якуний боскіч. (10 минут)	3.1. Мавзуга якун ясайди ва талабалар эътиборини асосий масалаларға картали. Фаол иштирок этгандар талабаларни рагбатлантиради, якунловчи хулоса килади.	<p>3.1. Эштегіде, анықлаشتыради.</p> <p>3.2. Топширикни ёзіб олади, мисоллар келтиради</p>

Эстетик онг түшүнчеси

Эстетик онг—мэйнаний-рухий вокса-
ходисалар мажмұы булып, улар
истимоның хаёт заминнанда вужуда
келедиган эстетик фибр, эстетик хис,
эстетик дид, эстетик оразу, эстетик
кіраш, эстетик назария тизимини
япатады.

Эстетик онг ижтимоның хаёт заминнанда
ушынғы Билан мутабиқ тарзда узгарып,
рикоштап, тақомыллашиб борады.

Эстетик онг жамият хаётында гурхий
манбааттар ифодасы тарзда хим намесін
булады

ЭСТЕТИК ТУШУНЧАЛАР МАЗМУНИ

Эстетик оғын мәйнавий рухий вокса қолисалар
мажмұа булып шыттың хәт замниңда вұмудға
келдігандың эстетик хис-түйгү және эстетик
орзу эстетик қараша да назариялар тезимиңда
ебарат.

ЭСТЕТИК
ОНГ

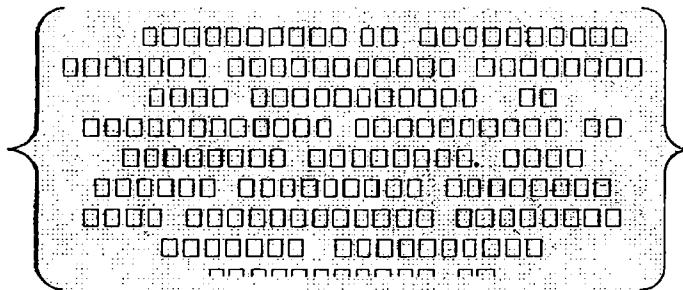
Эстетик дид - оламин гузалилгитин тезда
аңгыланадык Эстетик дид замирда эстетик дид
замирда эстетик хис түйгү өтәди Эстетик дид
деганда бирик бирор сохага мойынларының сезамиз
Эстетик дид вокса ходиласарларының эстетик
сифтларның ишесі томонидай ишрок этимок за
бакалот жасалғанындар

ЭСТЕТИК ДИД

З-илюва

ЭСТЕТИК
КАТЕГОРИЯЛАР
МАЗМУНИ

Санъат тарихий тараккюйт жарабица ҳаминша ижтимоий эхтийжаларни қоадарыб келган. Санъат ижтимоий ҳаёттинг мураккисаб, рангоранг мүносабатлари билан қлоқдор булиб, у бир ижтимоий үзуда ҳам меҳнаттинг алоҳидатури.

Санъаттининг жамият ҳаётида писбий мустақил амал қилишиш ворисийлик қонуниятининг номоён бўлиши билан боғлиқ

4-машгулот бўйича хулоса

Мавзуни ёритиш жараёнида эстетик онг ва эстетик фаолият тушунчалари, эстетик онг ва унинг асосий унсурлари, эстетик мезоний тушунчалар Санъатнинг вужудга келиши, эстетик можиҳти ва ўзига хос хусусиятлари. Санъатнинг бадий адабиёт, ҳалқ амалий санъати, меъморчилик, рассомчилик, ҳайкалтарошлик турлари ва унинг-маънавий хаётидаги ўрни очиб берилди.

4-мәрзуза машғулоти бўйича билимларни мустаҳкамлаш учун вазифа (Ха, йўқ, техникиси).

7. Эстетик онгнинг можиҳитини изохлаб бера оласизми?
8. Эстетик онгнинг унсурларини ётириб бера оласизми?
9. Эстетик мезоний тушунчаларни ифодалант?
10. Гўзаллик муаммоси эстетика ва фалсафанинг энг мураккаб муаммоси эканлигини тушинтириб бера оласизми?
11. Санъатнинг турларга булиннишини тушинтиринг?
12. Санъатда бадий (ижодий) метод масаласини ёритиб бера оласизми?

Семинар машғулотини ўқитиш технологияси (I-машғулот)

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 25-30 нафар
Ўкув машғулоти шакли	Билимларни чукурлаштириш ва кенгайтириш бўйича семинар машғулоти
Ўкув машғулоти режаси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Эстетик онг ва эстетик фаолият хакида тушунча. 2. Эстетик талаб-эҳтиёжлар. 3. Эстетик онг турларн. 4. Эстетик идеал. 5. Эстетиканинг асосий категориялари.
Ўкув машғулотининг мақсади: Бу семинар машғулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида сухбат ўтказилади. Бу дарсда “аҳлий хужум” усулини ҳам қўллаш мумкин. Шунингдек, тест ва масалалар счиш мумкин.	
Педагогик вазифалар: -мавзу бўйича билимларни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслер билан ишлаш кўнникмаларини хосил қилиш; - эстетика фанига оид масалаларни таҳлил қилиш.	Ўкув фаолиятининг натижалари: Талаба: <ul style="list-style-type: none"> - Эстетик онг ва эстетик фаолият тушунчиси; - Эстетик онг ва унинг асосий унсурлари; эстетик эҳтиёж, эстетик мунёсабат, эстетик хис-туйгу, эстетик дид, эстетик баҳо, эстетик идеал; - эстетик караш ва назариялар; - Эстетиканинг асосий категориялари.
Ўқитиш услуби ва техникиси	Блиц-сўров, биргаликда ўқнймиз, фалсафий эссе, “аҳлоқий месъёрлар” сўзларига кластер, мунозара.
Ўқитиш восьиталари	Мәрзуза матни, ўкув кўлланмаси, проектор, флипчарт, маркер, доска.

Үчилиш шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва көнгайтириш, индивидуал ва гурух бүйнчла үкитиш.
Үчилиш шароитлари	Компьютер технологиялари, проектор билан тәъминланган, гурухда дарс үтишга мослаштирилган аудитория.

Семинар машгулотининг технологик жартаси (1-машгулот)

Бағыттар вакти	Фаолият мазмуни	
	Үкитувчи	талаба
3 боскич. Кириш (10 мин)	<p>1.1. Мавзуни, мақсади режедаги ўкув натижаларини ылон қиласди, уларнинг ахамиятини ва долзарбликини асослайди.</p> <p>Машгулот хамкорликда ишлап технологиясини кўллаган ҳолда үтишини маълум қиласди.</p> <p>1.2. Ақшам ҳужум усулидан фойдаланган ҳолда аудиториянинг тайёргарлик дарожасини аниклади:</p> <p>Эстетик оғз ва унинг асосий унсурларини биласизми?</p> <p>Уларнинг мазмунларини ҳам биласизми?</p> <p>Мазмунининг муҳокамаси гурухларда давом этишини ылон қиласди.</p>	1.1. Мавзуни ёзди ва саволларга жавоб беради.
3 боскич жоссий. (60 мин)	<p>2.1. Талабаларни 3 гурухга бўлади, ҳар бирига вазифа беради (2-илова).</p> <p>Кутубхонанг ўкув натижаларини эслатади.</p> <p>2.2. Гурухда ишлаш қоидаси билан танишиши ради (1-илова).</p> <p>Баҳолаш мезонларини ҳам намойиш қиласди.</p> <p>2.3. Вазифани бажаришда ўкув материаллари (маъруза матнни, ўкув кўлланма)ларидан фойдаланиш мумкинligини эслатади.</p> <p>Гурухларда иш бошлишни таълиф этади.</p> <p>2.4. Тайёргарликдан кейин тақдимотни бош -лангани ылон қилинади.</p> <p>2.5. Талабалар жавобини шархлайди, хулоса ларга ёътибор беради, аниқлик кирилади.</p> <p>2.6. Талабаларга Б.Б усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қиласди ва устунларни тўлдиришини айтади.</p> <p>Тушунчаларга изохларни тўғрилайди ва саволларга жавоб қайтаради.</p> <p>Гурухлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.1. Ўкув натижаларини тақдим қиласдилар.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3. Жавобларни тўлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал устунларини тўлдиради ва муҳокамада иштирок этади.</p>
3-боскич Якуний (10 мин)	<p>3.1. Машгулотни якулайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштироқчиларни рағбатлантиради.</p> <p>3.2. Мустақил иш сифатида “Эстетик мезоний тушунчалари” мавзусида “ессе” ёзишини топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2. Топширикни оладилар.</p>

Гурух билан ишлапшында жүргізу**Гурух альянсарының үзбек топшырысы**

- үзбек топшырының фикрларының хурмат килишлари лозим;
- берилгандай топшырыстар бүйінчі фаол, ҳамкорлеккә да маасындағы шарттың билан ишлешілердің лозим;
- үзбек топшырының көмекшіліктеріндең сұрашлары мүмкін;
- өрдем сұраганларға күмак берилшлардың лозим;
- гурухтың бахоласы жарабаңында иштеп жүргізу мүмкін;
- “Биз Бир кемадамыз, бирға чүкамыз есеп берілгэх күннен кейндең” қошдастың охана бөлшектары лозим.

Б-14.10.02

1. Биттеге ғалып билан саболға жасабының шағынлантырын:

Эстетик мезоний түшүнчаларни изохланг?

2. “Тұзалилук мұниси” бүйінчі схема түзинг.**3. Уибү түшүнчаларнинг мазмунини дұрттинг.****I – жашигулат: Саболға ғалып берін.**

1. Эстетик онг ва эстетик фаолият жақында қуында.
2. Эстетик талаб-жетекшілар.
3. Эстетик онг түрләре.
4. Эстетик идеал.
5. Эстетиканың ассоциялары.

2-машигулет: Құйындағы атмосфераға изохланып

Эстетик онг ва эстетик фаолият түшүнчелари. Эстетик онг дәрежесінде үздөрдүлген эстетик жетекшілік, эстетик мұнисабат, эстетик жис-куйду, эстетик мәдениет, эстетик идеал, эстетик қараша ва назариялар.

Эстетик мезоний түшүнчелар – эстетик билінчлік мүнәсімдердің орталықтағы орталықтарының негізінен бүлінеді. Эстетик тарбияның мәдений және замандастыру шараларынан жариялана.

Б-14.10.02

Бахолаш мезонлары ва күрсаткышлары (балл)

Гурух	1 топшырык	2 топшырык	3 топшырак (хар бир сабол 0,2 балл)			Баллар йылғандысы
	(1,0)	(1,4)	1-сабол	2-сабол	3-сабол	
1						
2						
3						

Е.Б.Б. усулы асосада билимларин сиыншын үчүн тарқатма материаллар

	Түзуүчөө	Билдем “+”, Балтмайман “-”.	Билдем “+”, Бала олтмайды “-”.
1	Эстетик онгийнг фәлсафий мөхиятты		
2	Эстетик фәнгүй түшүнчесі		
3	Эстетик мунисабат түшүнчесі		
4	Эстетик каралы ва назариялар		
5	Эстетик эстетик онг уңсұрлары		
6	Эстетик мезоний түшүнчалар		
7	Гүзәллик мұаммоси эстетика ва фәлсафаник әңг мұраккаб мұаммоси еканлығы.		
8	Үлгүтворликтининг хәттіліктерінде намеби бүлиштік		
9	Күлгүлділік (комедия) ва фотозайнбийк түшүнчелері.		
10	Эстетик идеал түшүнчесі		

Семинар машиғулоттагы үкиттеш технологиясы (2-машиғулот)

Вакти - 2 сағт	Талабалар сони: 25-30 нафар
Үкүв шақырылыш	Билимларни чукурлахтириш ва көнгайтириш бүйічча семинар машиғулоти
Үкүв шақырылыш	<ol style="list-style-type: none"> Бадий жөндеуде түрларининг хилма-хилдиги. Бадий адабиётде услугуб ва ғұналиштар. Макон санъатининг узига хос жиҳатлары. Вакт санъати түрлери. Томоша-коришма санъат түрлари ва уларнинг узига хослиги.

Үкүв машиғулоттагы мақсады:

Бу семинар машиғулоттагы жарабайында саволлар ва мұаммолар борасыда
жүйесінде үтказылады. Бу дарсда “ақпай ұжым” усулының қам күллаш мүмкін. Шунингдек, тест
ва масалалар есептегіл мүмкін.

Педагогик вәзифалар: -мавзу бүйнча билімларни Тизімлаштырып, мұстахкамлаш. - дарсلىк билан ишшаш Күнімаларини хосил кишлиш; - эстетикаға ойында масалаларни таҳдил кишлиш.	Үқүв фолияттарынң натижалари: Талаба: - Санъаттинг вужудға келиши, эстетик мөжияти да үзігінде хисусияттары;
	- Санъаттинг бадий адабиет, хате аманай санъат, мемортилик, рассомчылық, хайкалтарошылар, т.б.; мусық, жаттотылар, эстрада, цирк, кино, асемя, күшінчилик, мәдениеттегі көрнекіліктер; - Санъаттинг турларға бүлиншили;
	- эстетика тарихыда санъат турларнің түркүмләш мұаммасы;
	- Санъаттинг вакт, макон да вакт макон (корицма) санъат турлары. Санъатта бадий (жеке) метод масаласи.
Үқитиш услуги бағдарламмасы	Блиц-сұров, бирғалықда үқиғимиз, фалсафий зессе, “ахлоқтың мезебінде” сұйларнға кластер, мунозара.
Үқитиш воситалари	Маңруза матны, үқүв күлланымасы, проектор, флипчарт, мұрсыр, доска
Үқитиш шақырылыштары	Билімларни чукурлаштырып да көңгірттіріп, индивидуал да гурұх бүйнча үқитиш.
Үқитиш шарортлары	Компьютер технологиялары, проектор билан таъминтанған, гурұх дарс үтишінде мослаштырылған аудитория.

Семинар машғулоттанинг технологиялық картасы (2-машғулот)

Боскічлар вакти	Фолият мазмұнин үкитүшчи	Талаба
		1.1.1. Азырқы жадиди жағдайларда жеке бөрелди.
1-боскіч. Кириш (10 мин)	1.1. Мавзуни, мақсади ресекадаги үқүв натижалариниң өзөн килади, уларнинг ахамияттнин да долзарблектини асослайды. Машғулот хамкорлықда ишлеш технологияларының күлтеган өзөн килади. 1.2. Ақпүрө жүжінде үсуудан фойдаланған өзөн аудиторияның тайёрларлар даражасының аниқтайды. Санъаттинг турларға бүлиншилік биілсиздік? Уларнан мазмұндарини қам биілсиздік? Мазмұннаның мұхомамаси гурұхларда давом этилгеннен өзөн килади.	
2-боскіч ақоссый (60 мин)	2.1. Талабаларни 3 гурұхга бүледи, хар бириңе вазиға береди (2-илюстрация). Күтілаёттандырылған үқүв натижалариниң эслатади. 2.2. Гурұхда ишлеш кондаси билан тәнніштіреді (1-илюстрация). Бақылаш мезонларини қам намойиш килади. 2.3. Вазифаны бақарища үқүв материаллары (маңруза матны, үқүв күлланыма)ларидан фойдаланып мұмкінлігінің эслатади. Гурұхларда иш болылашының тактилтік стадия. 2.4. Тайёрлардан кейин тәжірибелі болылашының өзөн килинады. 2.5. Талабалар жағобини шархлады, хүлес атап	2.1. Үқүв негізделдерін тәжірибелі болып береди. 2.2. Сәнғөндер береди. 2.3. Жағобларни түрлөрдегі 2.4. Жағоб устунарларының түрлөрдегі мұхомамасы ильтірек стадия.

	<p>зътибор беради, аниклик киритади.</p> <p>2.6. Талабаларга Б.Б усули бўйича ифодаланган жадвални намойиш қиласди ва устунларни тўлдиришни айтади.</p> <p>Тушунчаларга изохларни тўғрилайди ва саволларга жавоб кайтаради.</p> <p>Гурухлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	
3-боскич Якуний (10 мин)	<p>3.1. Машгулотни якупнайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштирокчиларни рагбатлантиради.</p> <p>3.2. Мустакил иш сифатида “Санъатнинг вужудга келиши” мавзусида “ессе” ёзиши топширади.</p>	<p>3.1. Эшитадилар.</p> <p>3.2 Топширикни оладилар.</p>

Ўкув топшириклар

1-илюва

Гурух билав ишлаш қондалари

Гурух аъзоларининг ҳар бири

- ўз шерискарининг фикрларини хурмат қилишлари лозим;
- берилган топшириклар бўйича фаол, ҳамкорликда ва масъулият билан ишлашлари лозим;
- ўзларига ёрдам керак бўлганда сўрашлари мумкин;
- ёрдам сўраганинг кўмак беришлари лозим;
- гурухни баҳолаш жараённида иштирок этишлари лозим;
- “Биз бир кемадамиз, бирга чўкамиз ёки бирга кутиламиз” қондасини яхши билишлари лозим.

2-илюва

1. Битта гап билан саволга жавобни шакллантирг.

Санъатнинг бадний адабиёт тушунчасини изохланг?

2. “санъат турлари” бўйича схема тузинг.

3. Ушбу тушунчаларнинг мазмунини ёритинг.

2 - машгулот

1. Бадний ижод турларининг хилма-хиллиги.
2. Бадний адабиётда услуга йўналишлар.
3. Макон санъатининг узига хос жихатлари.
4. Вакт санъат турлари.
5. Томоша-коришма санъат турлари ва уларнинг узига хослиги.

Санъатнинг вужудга келиши, эстетик моҳияти ва ўзига хос хусусиятлари. Санъатнинг бадний адабиёт, ҳалик амалий санъати, меъморчилик, рассомчилик, хайкалтарошлик, театр, мусика, хаттотлик, эстрада, цирк, кино, асқия, қўшикчилик, рақс нотиқлик, кироат санъати турлари. Санъатнинг турларга бўлининши, эстетика тарихида санъат турларини туркумлаш муваммоси. Санъатнинг вакт, макон ва вакт макон (коришма) санъат турлари. Санъатда бадний (ижодий) метод масаласининг анъанавий ва замонавий усуслари ёритилди.

3-илова.

Баҳолани мезонлари ва кўрсаткичлари (балл)

Гурӯҳ	1 топширинк	2 топширинк	3 топширинк (хар бир савол 0,2 балл)			Баллар йигинидиси
	(1,0)	(1,4)	1-савол	2-савол	3-савол	
1						
2						
3						

4-илова.

Б.Б.Б. усули асосида билимларни сипаш учун тарқатма материаллар

	Тушунча	Биламан “+”, Билмайман “-”	Билдим “+”, Била олмадим “-”.
1	Санъатнинг вужудга келиши		
2	Санъатнинг бадий адабиёт, халқ амалий санъат турлари		
3	Санъатнинг меморчилик, рассомчилик, хайкалтарошлиқ, театр, мусика, хаттотлиқ турлари.		
4	Санъатнинг эстрада, цирк, кино, асқия, кўшиқчилик, ракс нотиклиқ, кироат санъати турлари.		
5	Санъатнинг турларга бўлиниши		
6	Эстетика тарихида санъат турларини туркумлаш муаммоси.		
7	Санъатнинг вақт, макон ва вақт макон санъат турлари.		
8	Томоша (коришма) санъат турлари.		
9	Санъатда бадий (изходий) метод масаласи		
10	Бадий изход турларининг хилма хиллиги.		

5 - Мавзу:	Мантиқ фанининг баҳс мавзуси ва мақсад – вазифалари. Мантиқ қонунлари.
-------------------	---

Маъруза машгулотини олиб бориш технологияси

<i>Вакти:</i> 2 соат	<i>Талабалар сони:</i>
Ўкув машгулотининг шакли Маъруза машгулотининг режаси	Информацион – кўргазмали дарс 1. Оламия балиш мураккаб руҳий жараён сифатида. 2. Мантиқ фанининг баҳс мавзуси ва вазифалари. 3. Мантиқий фикрларнинг тарихий ривожланиш босқичлари ва унда Ўрга Осиёлик мутафаккирларнинг ўрни. 4. Мантиқ қонунларининг фикрлаш жараёнидаги ўрни

Машгулотининг мақсади: "Мантиқ" фанининг мазмун - моҳияти, баҳс мавзулари ва вазифалари хамда билиш жараёнидаги туттган ўрни билан таништириш орқали уларнинг билимлари ва мантиқий фикрлаши малакалариниң ривожлантиришдан иборат .

<i>Педагогик вазифалар:</i>	<i>Ўкув фавалиятни натижалари:</i>
Ўқитувчи: - Мантиқ тушунчаси билан таништириш ва фанинг предметини тушунтириш; - Билиш жараёнининг моҳияти, босқичлари билан таништириш; - Мантиқий билимларнинг ривожланиш тарихини ёритиш; - Тафаккур конунларини моҳиятини ва тўғри уларнинг фикрлашдаги аҳамиятини изоҳлайди; - Мантиқий фикрлашнинг борликини билин жараёнидаги аҳамиятини изоҳлади;	Талабалар: - Мантиқ фанининг предметини, диалектика ва формал мантиқининг фарқларини изоҳлайди; - Билиш, хиссий билиш ва актий билиш тушунчаларига таъриф беради; - Мантиқий тафаккур тараққиёти босқичларини ва намоёндаларини кўрсатишади; - "Мантиқ" фанининг бошқа фанлар билан ўзаро алоқасини ва уни фанлар ичida туттган ўринини тасвиҳлайди; - Тафаккур конунлари талаблари бузилишига доир мисоллар келтиришади. - Мантиқ фанини ўрганишнинг тўғри мухокама юрита олишни ривожлантириши мисоллар ёрдамида изоҳлашади.
Ўқитушчи услуги ва техникаси	Традицион усул, бумеранг, лойиха, ФСМУ, кластер.
Ўқитушчи воситалари	Плакатлар, кодоскоп, слайдлар
Ўқитушчи шакллари	Жамоа, тўғридан-тўғри ва гурухларда ишлаш
Ўқитушчи шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган аудитория
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат килиш, тарқатма тест тизими асосида баҳолаш

Маъруза машғулотининг технологик картаси

Босқичлар вақти	Фаолиятнинг мазмуни		
		Ўқитувчи	Талаба
I-босқич. Мавзуга кириш (10 минут)	1.1. Мавзуу, унинг максади, ўкув машғулотидан кутиласеттан натижалар маълум килинади.		1.1. Эшитади, ёзib олади.
II-босқич. Асосий (60 минут)	<p>2.1. Талабалар эътиборини жалб этиши ва билим даражаларини аниқлаш учун тезкор савол-жавоб ўтказади.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мантиқка доир қандай атамаларни биласиз? - Мантиқ фанининг предметига таъриф беринг? - Билиш нима ва унинг қандай босқичлари мавжуд? - Ҳиссий билиш деб нимага айтилади? - Ақлий билиш деб нимага айтилади? <p>2.2. Ўқитувчи визуал материаллардан фойдаланган ҳолда маърузани баён этишда давом этади (иловалар орқали). Мантиқ фанининг асосий функциялари, унинг олам сирларини билишдаги ўринини тушунтиради.</p> <p>2.3. Мантиқ фанининг ривожланиш босқичларини, унинг бошқа фанлар билан алоқадорлигини слайдлар ёрдамида ёритиб беради</p> <p>2.5. Тафаккур қонунларининг моҳиятини, тўғри фикрлар жараёнидаги аҳамиятини мисоллар ёрдамида тушунтиради</p> <p>2.4. Мустақиллик шароитида инсон тафаккури тарзини ўзгартириша, дунёда рўй берадетган воеа – ҳодисалардан тўғри хулоса чиқара олишида мантиқ фанининг туттани ўрганини тушунтиради</p>		<p>2.1. Эшитади. Навбат билан бир-бирини тақрорламай атамаларни айтиди. Ўйлайди, жавоб беради. Жавоб беради ва тўғри жавобни эшитади</p> <p>2.2. Схема ва жадваллар мазмуни мухокама килади. Саволлар бериб, асосий жойларни ёзib олади.</p> <p>2.3. Эслаб колади, ёзади.</p> <p>Эшитади, аниқлаштиради хамда мисоллар келтиради.</p> <p>Ҳар бир таянч тушунча ва ибораларни мухокама киладигар. Конспект юнадилар.</p>
III-босқич. Якуний босқич. (10 минут)	<p>3.1. Мавзуга якун ясайди ва талабалар эътиборини асосий масалаларга қаратади. Фаол иштирок этган талабаларни рағбатлантиради, баҳолайди. Якунловчи хулоса килади.</p> <p>Мустақил иш учун вазифа сифатида билиш жараёнининг даражаларини кластер усулида ўрганиш хамда атамалар мазмунини ўрганишини вазифа килиб беради,</p>		<p>3.1. Эшитади, аниқлаштиради.</p> <p>3.2. Топшириқни ёзib олади.</p>

Үкүү визуал материалыр

1-режа:

1-илова

Билиш - вокеликкинг, шу жумладан, оңтүстүрмөлөрдөн көрүлгөнде субъектив, идеал образлар шакында акс этишиндан изборат мурәккаб жарайы.

Билиш жараёни босқичлары

Хиссий билиш

Академиялык билиш

сезги

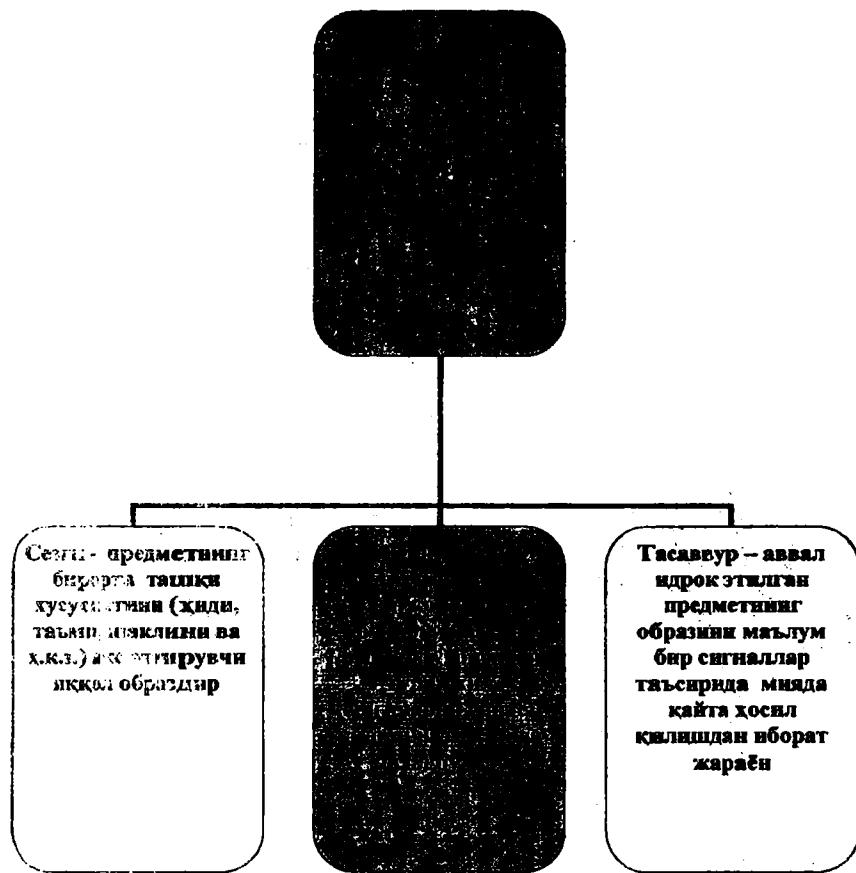
идрок

тушунча

жеке

тасаввур

хүлсэ

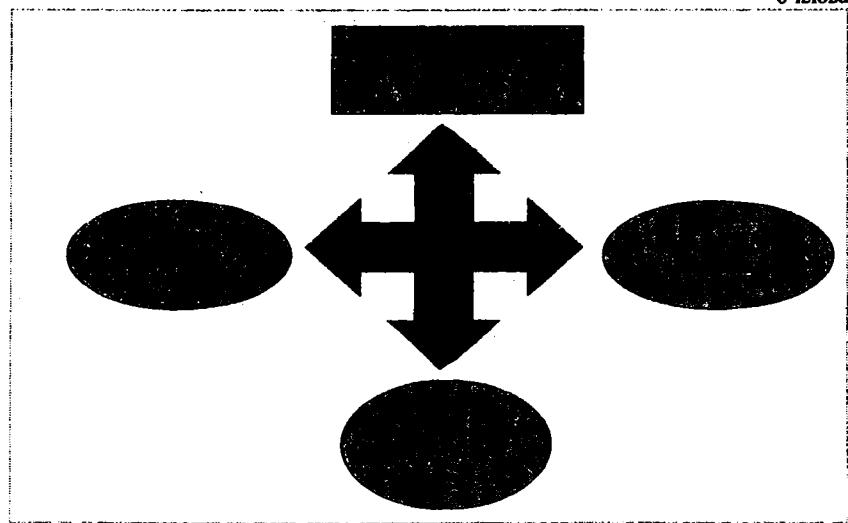
2-режа:

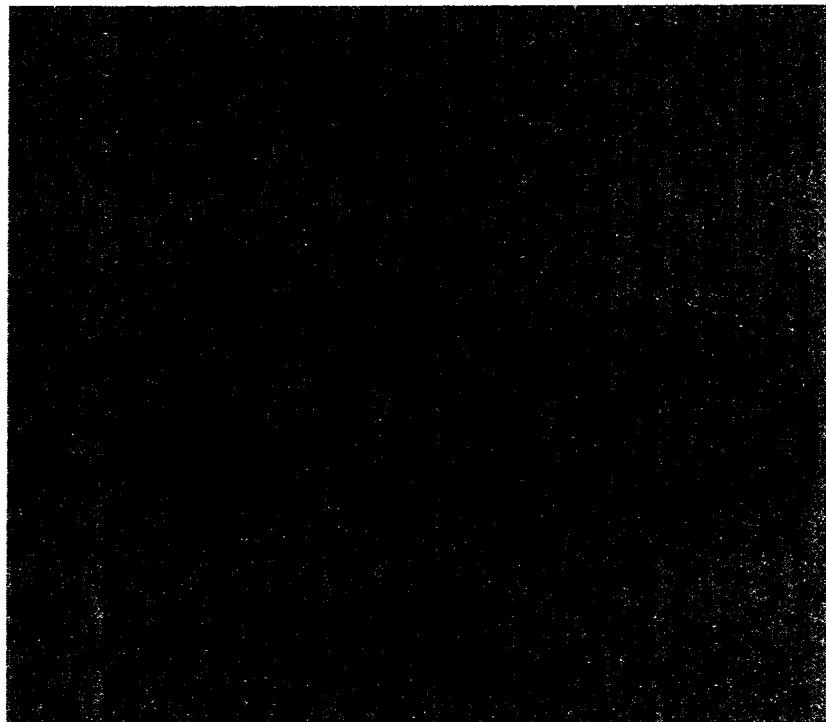
5-илова

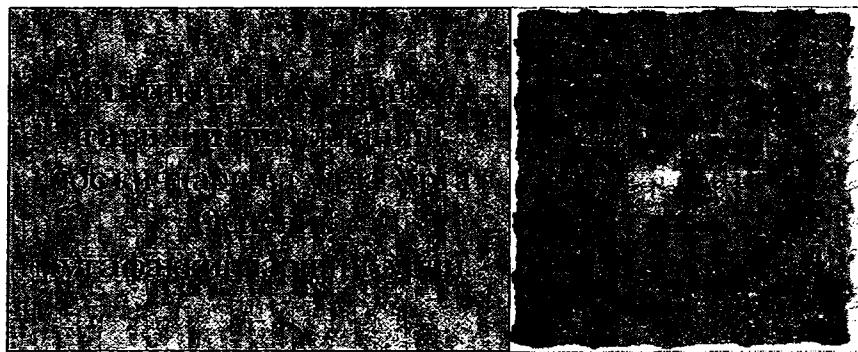
6-илова

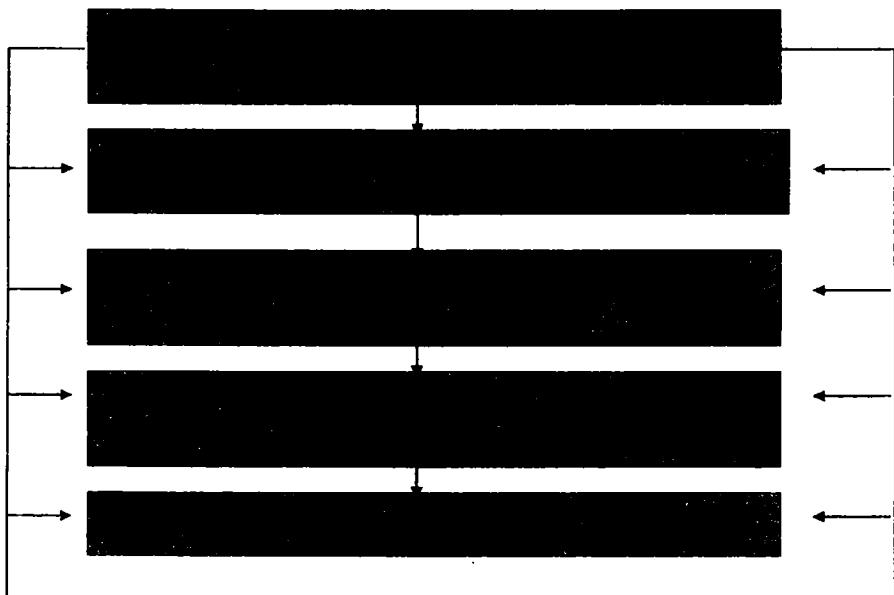
7-и листа

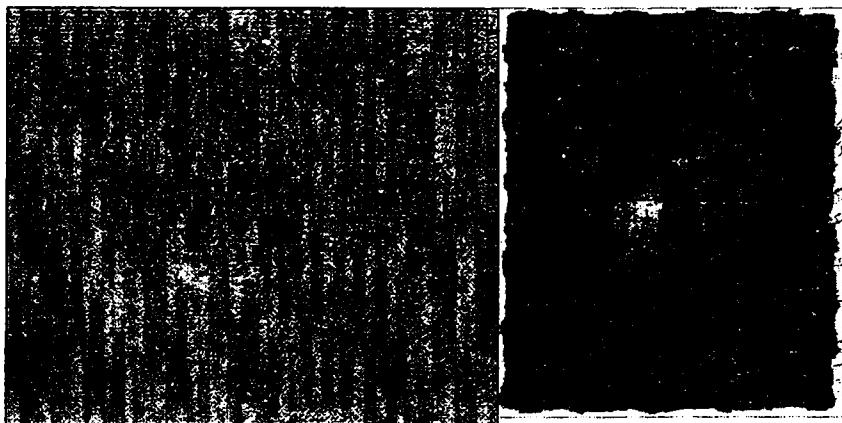
3-режка

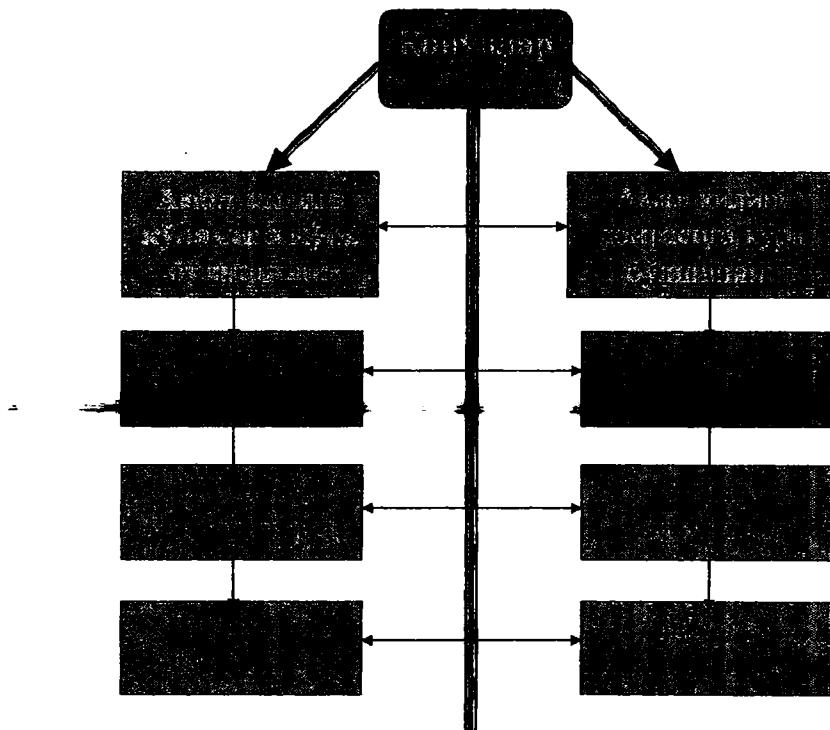
8-и лова

4-режа:

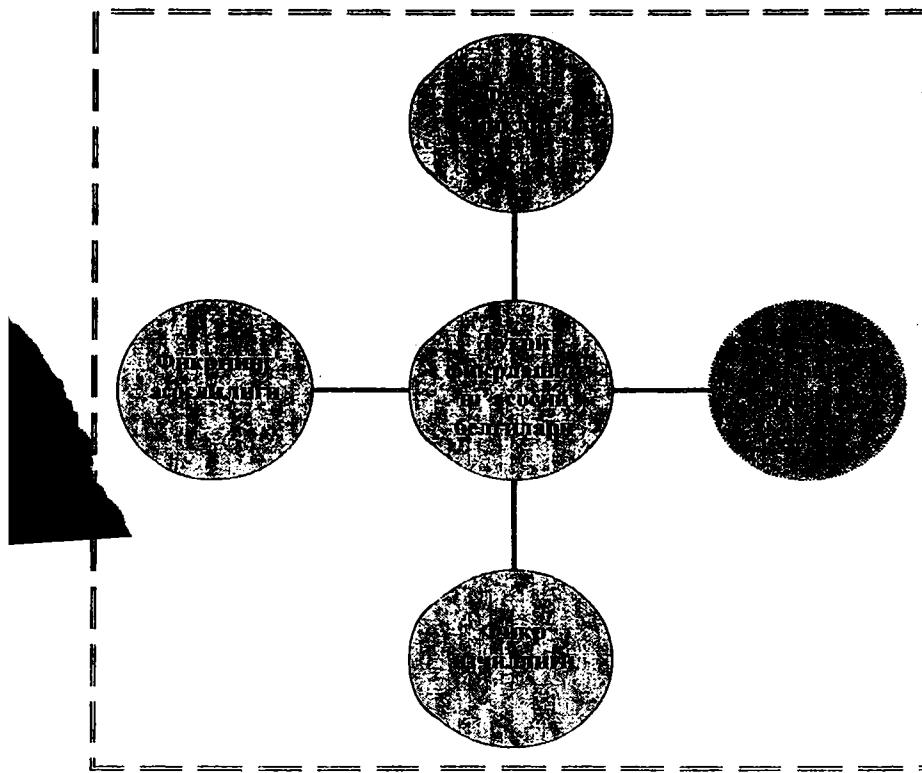

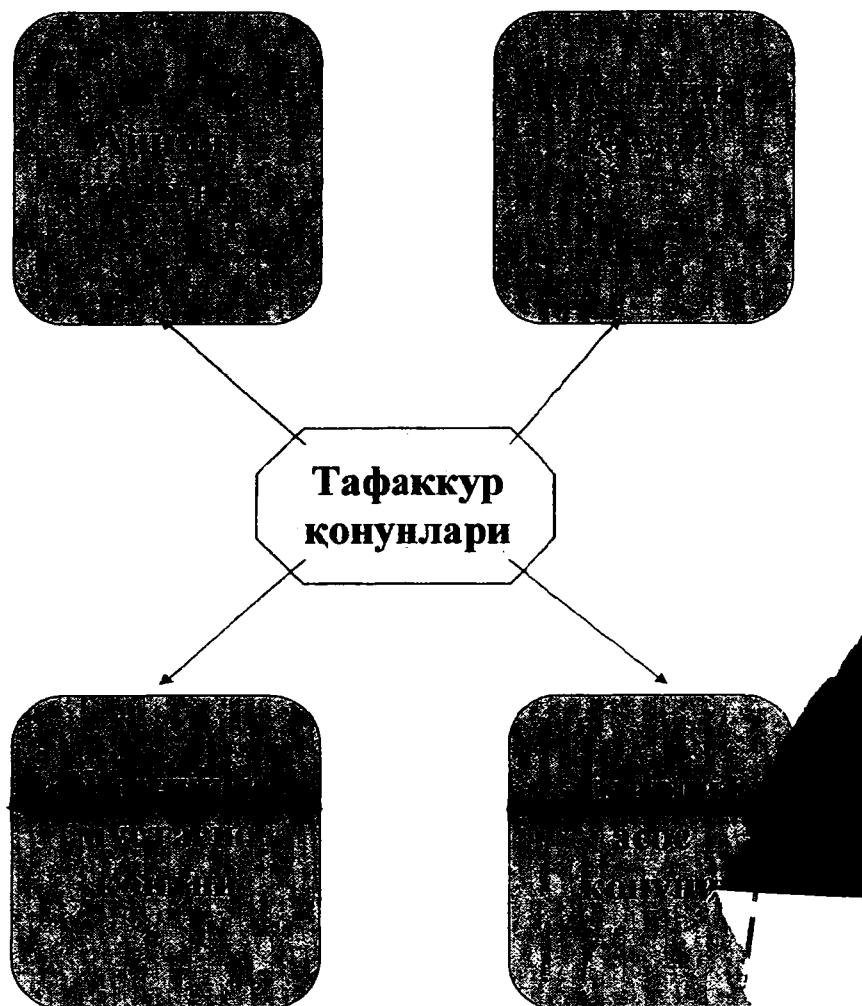
**Фалсафада қонун түшүнчеси нарса ва ходисаларнинг
мухим, зарурый, умумий, иисбий баркэрор
муносабатларини ифодалайди. Формал иантиқ илмидә
эса қонун түшүнчеси фикрлаш элементлари
үргасыдагы ички, мухим, зарурый алоқадорлыкни
ифодалайди.**

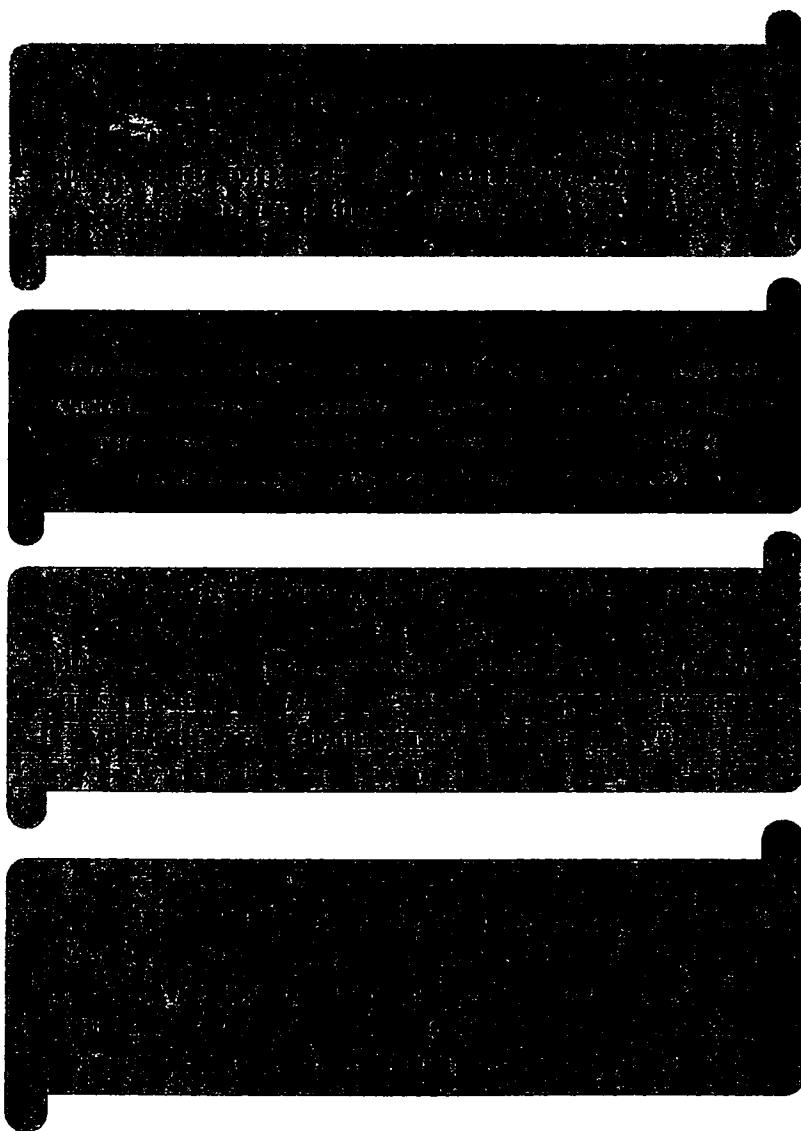

Формал мантиқ қонунлари (ёки тафаккур қонунлари) дейилганды фикрлашга хос мүхим, зарурий бөгланишлар тушунилади.

Тафаккур қонунларига амал қилиш түғри, түшунарлы, аник, изчил, зиддиятсиз, асосланған фикр юритишта имкон беради.

5 - мавзу бүйнча хулоса

1. Мантиқ фани тафаккурнинг шакллари, конунгларни ва усууллари түғрисида баҳс юритадиган фалсафий фанлардан бирин бўлиб, катор ижтимоий-гуманиттар ва аниқ фанлар билан чамбарчас боғлиқидир.
2. Мантиқ фани нафақат назарий Фан, балки у бевосита Амалий аҳамиятни ҳам касб этади. Мантикий фикрлаш малакасига эга бўлмай туриб, воқеа-ходисаларнинг туб моҳиятини англаш мумкин эмас.
3. Билиш - мураккаб, зиддиятли, турли хил даражаларда амалга ошидиган жараён бўлиб, доимий ривожланиш хусусиятига эга.
4. Тафаккур билишининг юқори боекичи – районал билиши боекичи бўлиб, унда предметни ва ходисаларнинг умумий, мухим хусусиятлари аниқланади, унада ўргасидаги ички, зарурий алоқалар, яъни конуний боғланишлар акоэ этириллади.
5. Тафаккур конунлари талабларига мухокама жараённида амал қилиш фикримизнинг аниқ ва изчили, зиддиятсиз ва асосли бўлишини, яъни объектив реалистика мослигини, ишончарни бўлишини таъминлайди
6. Иктиносидёт назариясининг билиш, амалий, услубий ва гоявий-тарбиявий вазифалари мавжуд. Айника, макалакатимиз мустақиликка еришгандан сўнг, ўсиб келаётган ёш авлодни кенг дунёкарашни қилиб, мантикий таҳлил кила олиш, жаҳонда рўй берадиган жараёнлардан тўғри хулоса чиқара олиш малакаларини шакллантиришда, миллӣй ватанпарварлик руҳида тарбиялашда аҳамияти тобора ошиб бормоқда.

5-маъруза машғулоти бүйнча билимларни мустаҳкамлаш учун вазифа («Ҳа - йўқ» техникаси).

1. Мантиқ фани фалсафий фанлар тизимиға кирадими?
2. Билиш доимий ривожланиб боруви, мураккаб жараёнми?
3. Йисон ҳоҳиш-истагига таалуқи бўлмаган объектив конунлар мавжудми?
4. Мантикий фикрлаш малакасини шакллантирмасдан дунёдаги иарса -ходисалар моҳиятини реал англаш мумкини?
5. Тафаккур конунлари талабларига амал қилиш ижтимоий таракхиёт ривожига ёрдам берадими?
6. Мантиқ фани боекичи фанлар билан боғлиқлисга эгами?
7. Мантиқ илмини ўрганиш баркамол ёшларни шакллантириш жараённида аҳамиятта эгами?

Семинар машғулотининг ўқитниш технологияси (1-машғулот)

Вакти – 4 соат	Талабалар сони: 25-30 нафар
Ўқув машғулоти шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва кенгайтириш бүйнча семинар машғулоти
Ўқув машғулоти режаси	<p style="text-align: center;"><i>I – машғулот</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мантиқ фаннинг баҳс мавзуси ва вазифалари. 2. Оламни билиш мураккаб руҳий жараён сифатида. 3. Мантикий фикрларнинг тарихий ривожланиш боекичлари ва унда Урта Осиёлик мутафаккирларнинг урни.

Үқув машгулотининг мақсади: Бу семинар машгулоти жараёнида саволлар ва муаммолар борасида сұхбат үтказилади. Бу дарсда “ақпіл ұжум” усулинни ҳам құллаки мүмкін. Шунингдең, тест ва масалалар ечиш мүмкін.

Педагогик вазифалар: - мавзу бүкіча билимларни тизимлаштириш, мұстаҳамлаш. - дарслық билан ишлеш күнікмаларини хосис қилиш; - іктисодий ахборотларни таҳлил қилиш күнікмаларини ривожлантириш	Үқув фәоліттінің натижалари: Талаба: - Манттік, тафаккур, билиш, қонун түшүнчалари таърифінің үрганадилар. - манттік илмининг асосий масалаларини тавсифлай оладилар; - манттік илмининг ривожланыш жарабейнін, илмий қарашларияның мазмунини биладилар; - манттік фанининг предметтерге таъриф беріб, вазифаларини ва ахамияттін күрсатып Бера оладилар; - манттік қонун ва категорияларға таъриф беріб, мисоллар көлтира оладилар; - билиш жарабейнін мөхиттің әкімдікке қарастырылғандағы әдебиеттің үзілісін сипаттаудың мазмунини биладилар; - нараса-ходисалар хусусида аник, зиддиятсиз ва асослы фикрлар шартынан да оладылар.
Үйкитиш услуги и техникасы	Блиц-сұров, «биргалик»да үрганамыз усули, “билиш”, “қонун” сұзларына кластер, мұнозаза.
Үйкитиш воситалары	Мағруза матты, үқув күлланмасы, проектор, флипчарт, маркер, доска.
Үйкитиш шекли	Билимларни чукурлаштириш ва көнтәйтіриш, индивидуал ва гурух бүйіч үйкитиш.
Үйкитиш шароитлары	Компьютер технологиялары, проектор билан таъминланған, гурухда дарс үтішінде мослаштырылған аудитория.

Семинар машгулотининг технологиясы (1-машғулот)

Боскичлар вакти	Фәоліттің мазмуні	
	Үйкитувчи	Талаба
1-боскіч. Кириш (10 мин)	1.1. Мавзуни, мақсадынан да резжадаги үқув натижаларини өзөн қылады, уларнинг ахамияттін ва долзарблығын асослайды. Машғулот ҳамкорлықда ишлеш технологиясияни құллаган холда үтішін мәттілум қылады. 1.2. Ақпіл ұжум усулидан фойдаланған холда аудиторияның тайёрларларының даражасынан анықтайды. Манттік илми билік-боғылғыңдаңай терминдерлерін біласыз? Уларнинг мазмұндарини ҳам биласызми? Мазмұннаның мұхоммадасы гурухларда давом этишини өзөн қылады.	1.1. Мавзуни өзөди ва саволларға жаоб беради.
2-боскіч асосий (60 мин)	2.1. Талабаларни 3 гурухга бүлді, ҳар бирига вазифа беради (2-илюва). Күтілаёттан үқув натижаларини эслатады. 2.2. Гурухда ишлеш көндеси билан таништыради (1-илюва). Бақлаша мезонларини ҳам намойиш қылады. 2.3. Вазифаны бажаришда үқув материаллары (мағруза	2.1. Үқув натижаларини тәскілім күлады. 2.2. Саволлар беради.

	<p>матни, ўкув кўлланма)ларидан фойдаланиш мумкинлигини эслатади.</p> <p>Гурухларда иш бошлишни таклиф этади.</p> <p>2.4. Тайёргарликдан кейин тақдимотни бошлишгани зълом қалинади.</p> <p>2.5. Талабалар жавобини шархлайди, хулосаларга зътибор беради, аниқлини киритади.</p> <p>2.6. Талабаларга «Б.Б.Б усули» бўйича ифодаланган жадвални намойиш киласди ва устуналарни тўлдиришини айтади.</p> <p>Тушунчаларга изохларни тўғрилайди ва саволларга жавоб кайтаради.</p> <p>Гурухлар фаолиятига умумий балл беради.</p>	<p>2.3. Жавоб ларни тўлдиради.</p>
3-боскич Якунний (10 мин)	<p>3.1. Машгулотни якунлайди, талабаларни баҳолайди ва фаол иштироқчиларни рағбатлантириади.</p> <p>3.2. Мустаким иш сифатида “Талабалар фикрлаш кобилиятини ривожлантиришда мантлик илмининг ўрни” маазусида “эссе” ёзишини топшириади</p>	<p>2.4. Жадвал устуналарини тўлдиради ва мухокамада иштироқ этади.</p> <p>3.1. Эшитадилар. Тўплаган балларини ёзib оладилар.</p> <p>3.2 топширикни ёзib оладилар.</p>

Ўкув топшириклар

1- иловада

Гурух билан ишлаш қондадари

Гурух аъзоларининг ҳар бирни:

- ўз шерикларининг фикрларини хурмат ўзилишлари лозим;
- берилган топшириклар бўйича фаол, ҳамкорликда ва маъбулият билан ишлашлари лозим;
- ўзларига ёрдам керак бўлганда сўрашлари мумкин;
- ёрдам сўраганингра кўмак беришлари лозим;
- гурухни баҳолаш жараёнида иштирок этишлари лозим;
- “Биз бир кемадамиз, бирга чўкамиз ёки бирга кутимадими” қондасини яхши билишлари лозим.

2-илюва

1. Битта гап билан саволга жавобни шакллантирин.

Тафаккур, билиш, мантлик илми, манттикӣ фикрлаш талаблари, манттикӣ илмлар тараккиёти тушунчалари қандай боғликликда намойен бўлади?

2. “Билиш жараёни боскичлари” бўйича схема тузинг.

3. Ушибу саволларга жавоб беринг:

1. Билиш, хиссий билиш, ақлий билиш, манттик тушунчаларининг мазмунни?
2. Манттик илми Билан шутулланган алломалар ва уларнинг таълимотлари?
3. Манттик фанининг фан сифатида карор топиши жараёни?

3-нлова.

Баҳолаш мезонлари ва кўрсаткичлари (балл)

Гурӯҳ	1 топшириқ	2 топшириқ	3 топшириқ (хар бар савол 0,2 балл)			Баллар йиғинидиси
	(1,0)	(1,4)	1-савол	2-савол	3-савол	
1						
2						
3						

4-нлова.

Б.Б.Б. усули асосида балтимларни сиёаш учун тарқатма материалы

№	Тушунча	Биллемай “+”, Билмайман “-”	Балдим “+”, Била олмайдим “-”
1	Билишнинг моҳияти		
2	Билишнинг босқичлари		
3	Ҳассий билиш шакллари		
4	сезги		
5	идрок		
6	тасаввур		
7	Ажлий билиш шакллари		
8	тушунча		
9	хукм		
10	Хулоса чиқариш		
11	Мантиқ илми предмети		
12	Тўғри фикрларининг хусусиятлари		
13	Тафаккур тушунчиаси		
14	Қадимти Шарқдаги мантиқий қарашлар		
15	Қадимги Юнонистондаги мантиқий илмлар		
16	Мантиқ илмининг аҳамияти		

Семинар машғулотининг ўқитвиш технологияси (2-машғулот)

Вакти – 4 соат	Талабалар сони: 25-30 нафар
Ўқув машғулоти шакли	Билимларни чуқурлаштириш ва женгайтириш бўйича семинар машғулоти
Ўқув машғулоти режаси	<p>1. Мантиқ конунлари - тўғри фикр юритишнинг асосий тамойиллари сифатида.</p> <p>а) Айният конуни</p> <p>б) Нозидлик конуни</p> <p>с) Учигичиси мустасно конуни</p> <p>д) Етарли асос конуни</p> <p>2. Мантиқий усууларнинг моҳияти.</p>

Ўқув машғулотининг мақсади: Бу семинар машғулоти жараённада саволлар ва муаммолар

борасыда сұхбат ўтқазылади. Бу дарсда “ақпий жүжім” усулини ҳам күллаш мүмкін. Шүнгінде, тест ва масалалар ечиш мүмкін.

Педагогик вазифалар: - мавзу бүйіч аспекти билимларни тизимлаштырып, мұстахкамлаш. - дарсник билған ишлар күнінкімаларини хосил кишиш; - иктисодий ахбороттарни таҳлил қылыш күнінкімаларини ривожлантириш	Үқув фәолияттің натижалары: Талаба: - манттық, тафаккур, билиш, конун түшнұнчалари таърифинің үрганадилар. - манттық ілміннің асосий масалаларини тавсифтай оладилар; - манттық ілміннің ривожланияш жараптасын, ілмій қарашларнің мазмұннің биладилар; - манттық фанниң предметиге таъриф беріб, вазифаларини ва ахамияттің күрсегін беріп оладилар; - манттықтің конун ва категорияларға таъриф беріб, миссиялар көлтира оладилар; - билиш жараптасын мөнжіті хәкіда білім жаңа тасаввурларға ега бўладилар; - нараса-ходисалар хүсусида аник, зиддиятсиз ва асослы фикрлаш малакаларини ривожлантирадилар.
Үкитиш услугеби ва техникаси	Блиц-сұров, «биргаликда үрганамыз усулын, “билиш”, “конун” сұздарында кластер мұнозара.
Үкитиш воситалари	Маңызда матны, үқув күлланылған, проектор, флипчарт, маркер, доска.
Үкитиш шақыры	Билимларни чукурлаштырып, көңгайтирип, индивидуал ва гурӯҳ бўйича үкитиш.
Үкитиш шароитлари	Компьютер технологиялары, проектор билан таъминланган, гурӯҳда дарс ўтишга мослаштырилған аудитория.

Семинар машғулоттандырылған технологиялық картасы (2-машгулут)

Босқичлар, вакти	Фаолият мазмұны	
	Үкитүвчи	Талаба
1-босқич. Кириш (10 мин)	<p>1.1. Мавзуннан мақсады режадаги үқув натижаларини әзілген көлдан, уларнан ахамияттың жаңа тағызарларын ассоциацияларынан көзтөндеу менен мазмұннан көзтөндеу.</p> <p>1.2. Блиц-сұров үткәзуди ва аудиториянан тайёрларлардың даражасын анықтайды:</p> <p>1) Қандай тафаккур конундарини биласыз? Уларнан мәннен көзтөндеу менен мазмұннан көзтөндеу.</p> <p>2) Мавзу мазмұннан мұхомасын түсініп, оның мазмұннан көзтөндеу менен мазмұннан көзтөндеу.</p>	1.1. Мавзунни өздөн аудиториянан тағызарларға жаңа тағызарлардың даражасын анықтайды.
2-босқич асосий (60 мин)	<p>2.1. Талабаларнан 3 гурӯхга бўлади, хар бирига вазифа беради.</p> <p>2.2. Вазифани бажарында үқув материаллари (маңызда матны, үқув күлланылма) ларидан фойдаланып мүмкінligини эслатади.</p> <p>Гурӯхларда иш бошлашын тактиф этади.</p> <p>2.3. Тайёрланған тақдимоттың намойиш этади.</p>	<p>2.1. Үқув натижаларини тақдим көзтөндеу.</p> <p>2.2. Саволлар беради.</p> <p>2.3. Жавобларни түлдиради.</p> <p>2.4. Жадвал</p>

	2.4. Талабалар жавобини шархлайди, хуносаларға әттібор беради, аниклик киритади. 2.5. Инсерт усулида 3-иловадаги топширикни тайёрлашының таклиф этади.	устунларниң тұлдірады ва мұхқамада иштирок этади.
3-боскіч Якуний (10 мин)	3.1. Машғұлотни якунлады, талабаларни бақолайды да фаол иштирокчиларни рабаттаптиради. 3.2. Мустакил иш сифатыда «мантиқ конунларыннанған түгри фикрлар жарағындағы ақамиятты» юзасидан реферат ёзиши топширады	3.1. Эштегедилер. 3.2. Топширикни ёзиб оладилар.

1-илова

Гурух білал ишләш кондайлары

Гурух аъзоларининг ҳар бири

- ўз шериларининг фикрларын хурмат қилишлари лозим;
- берилған топшириктер бүйінча фаол, ҳамкорлықда да масъулдат билан ишләпшлари лозим;
- ўзларига әрдам керак бүлгендә сұрапшлари мүмкін;
- әрдам сұраганларға күмак берішлари лозим;
- гурухни бақолаш жарағында иштирок этишлари лозим;
- “Биз бир кемадамиз, бирга ҹүкәмиз ёки бирға қутиламиз” кондасини яхши билишлари лозим.

2-илова

Гурухлар учун топширикта р.

1- гурух.

Конун, диалек конунлар, формал мантиқ конунлари, энг умумий конунлар, хусусий конунлар, мантиқий усул түшүнчелерининг мазмунини бөрттинг.

“Конун” сұнға кластер түзинг.

2- гурух.

Фикрлар жарағында қандай мантиқий усуллардан фойдаланылады?
“мантиқий усуллар” түшүнчесінде кластер түзинг.

3- гурух.

Формал мантиқ конунлари қайсылар да уларни миссоллар билан изохланғ.
“тағаккур шаклары да конунлари” түшүнчесінде кластер түзинг.

3-илова.

“Инсерт усули”

Инсерт - самарали үқиши да фикрлардың интерфаол тизими хисобланаби, мустакил үкіб-үрганинша әрдам беради. Бунда маъруза мавзулари, китоб да бошка материаллар олдиндан талабаға вазиға қылыш берилади. Уни үкіб чиқып, «V; +; -; ?» белгилары орқали ўз фикрини ифодалайды.

Мәтаниң белгилеши түзими

- (v) - мен билған нарасаны тасдиктейлайди.
- (+) – янги маълумот.
- (-) – мен билған нарасага зид.
- (?) – мениң ўйлантырды. Бу борада менге құшымча маълумот зарур.

Инсерт жадвали

Тушунчалар	V	+	-	?
конун				
Табнат конунлари				
Жамият конунлари				
тафаккур конунлари				
Айният				
Зидлик				
Қарама қаршилик				
Анализ				
Синтез				
Таккослаш				
Умумлаштириш				
Мавхумлаштириш				

4-илова.

6 - Мавзу:	Тафаккурнинг асосий шакллари. Тушунча ва ҳукм -тафаккур шакллари сифатида
-------------------	---

Маъруза машғулотини олиб борини технологияси

<i>Вакти:</i> 2 соат	<i>Талабалар сони:</i>
<i>Үқув машғулотининг шакли</i>	Ахборот, визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Тушунчаларниг моҳияти ва турлари. 2. Тушунчалар ўргасидаги муносабатлар. 3. Тушунчалар устида мантикий амаллар. 4. Ҳукм – мантикий билиш шакли сифатида. Унинг тузилиши 5. Содда ва мураккаб ҳукм. Уларнинг асосий турлари. 6. Ҳукмлар орасидаги муносабатлар

Машғулотининг мақсади: тафаккур шакллари, тушунча, ҳукм ва уларнинг моҳияти ва турлари ҳақида илмий билимларни ҳосил қилиш орқали мантикий фикрлаш малакасини ривожлантиришдан иборат.

Педагогик өзифалар:	Үқув фаолигати катнижсалари:
Үқитувчи: <ul style="list-style-type: none"> - Тафаккур шакли тушунчасини моҳиятини изоҳлаш; - Тафаккур шаклларининг билиш жараёнидаги аҳамиятини мисоллар ёрдамида тушунтириш; 	Талабалар: <ul style="list-style-type: none"> - тафаккур шакллари тушунчасини мазмун-моҳиятини изоҳлайди; - тушунча, ҳукм ва хулоса чинкаришларга илмий таъриф Бера олади; - тушунчанинг моҳияти, турлари ва билиш жараёнидаги ўрнини изоҳлаш малакасига

- Тушунчанинг моҳияти, турларни ва оламдаги нарса-ҳодисаларни ўрганишдаги ўрнини ёритиш;	зга бўлади;
- Ҳуқумининг моҳияти, тузилиши ва турларини ҳамда Фикрлаш жарёнидаги аҳамиятгини изоҳлаш;	- ҳуқуминг моҳияти, турлари ва билиш жараёнидаги ўрнини изоҳлаш малақасига зга бўлади;
- Мантикий Фикрлаш кобилиятини ривожлантиришда тафаккур шаклларини билишининг заруритигини ёритиш;	- тафаккур шаклларини ўрганишнинг тўтри мухокама юрита олишни ривожлантиришини мисоллар ёрдамида изоҳлай олишади.
Ўқитиши услуби ва техникаси	Маъруза, муаммоли ҳолатларни ечиш, синквейн, УТВ/КТ, блиц-сўров, график органайзер: кластер, концептуал жадвал.
Ўқитиши воситалари	Проектор, тарқатма материал, график органайзерлар, доска, бўр
Ўқитиши шакллари	Индивидуал, фронтал, умумжамоа ва жуғлиқида ишлапчи
Ўқитиши шарт-шароити	Техник воситалар: Проектор ва компьютер билан таъминланган аудитория
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат килиш, тарқатма тест тизими асосида баҳолаш

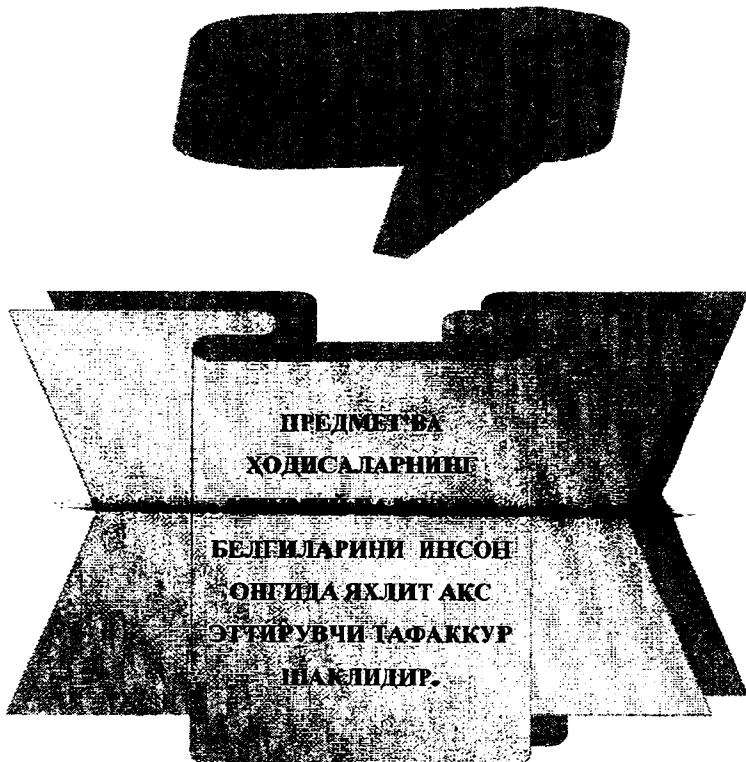
Маъруза машигулотининг технологик картаси

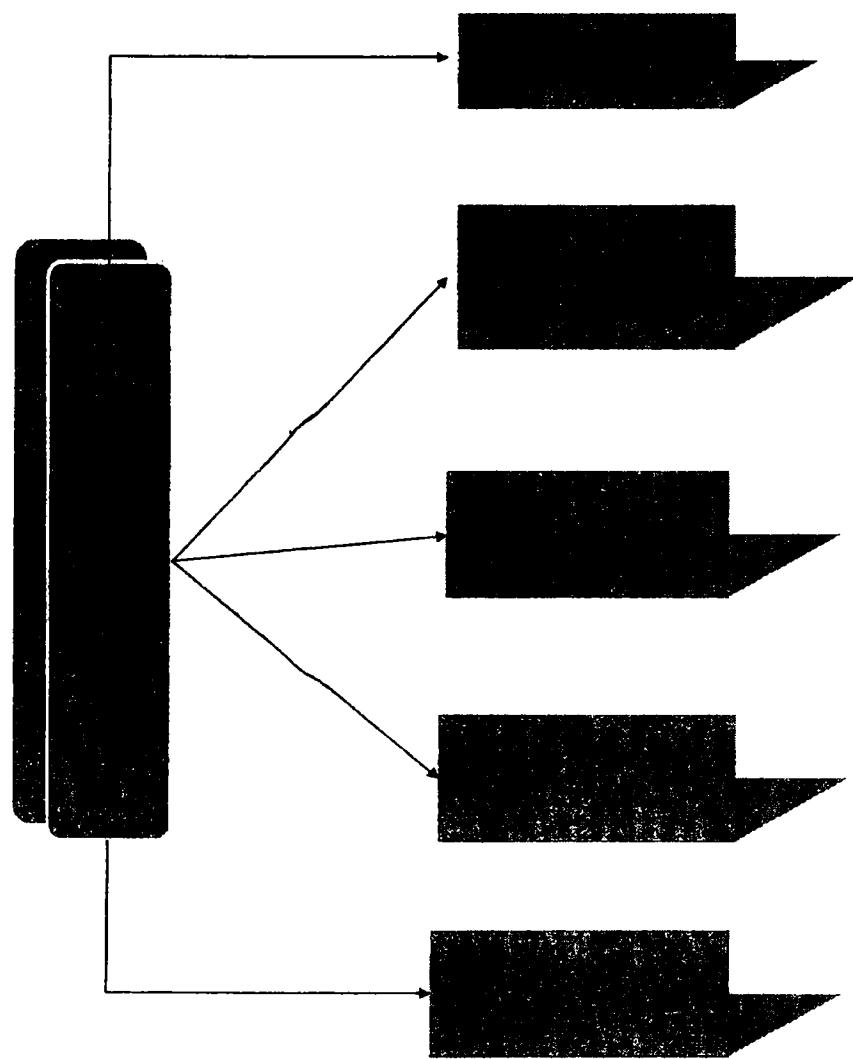
Боскичлар вакти	Фаолиятнинг мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1-боскич. Тайёргарли к боскичи (5 минут)	1.1. Маъзу, мақсад ва режалаптирилган ўкув натижаларини ўзлон қилади. 1.2. Режа ва муаммоли ҳолатларни ифодаловчи саволларни экранга чиқаради.	1.1. Эшитадилар, ёзиб оладилар. 1.2. Эътибор берадилар.
2-боскич. кириш (10 минут)	2.1. Асосий категория ва тушунчаларни ва маъруза охирида ечиладиган масалаларни намойиш қилади. 2.2. Ўкув фаолиятини баҳолаш мезонлари мальум қилади.	2.1. Аниклик киритадилар. Саволлар беради.
3-боскич. асосий боскич. (55 минут)	3.1. Куйидаги саволни ўртага ташлайди: Айтингчи, ақлий билиш жараёни хиссий билишдан қайсан хусусиятлари Билан фарқ қиласди? Ана шу савол бўйича билимларни мустахкамлаш учун “Синквейн” усулидан фойдаланган ҳолда (10-илова) ҳар бир фарқли хусусиятта изоҳ беради. Тафаккур шаклларини акс эттирувчи чизмани намойиш қиласди. 3.2. Тафаккур шакллари тушунчасининг моҳияти билан таниширади, тафаккур тушунчасига таъриф беради -тушунча, ҳуқм, хулоса чиқариш тушунчаларнiga таъриф беради. 3.3. Тушунчанинг мазмуни ва ҳажоми, унинг мазмун ва ҳажминиг кўра турларига, тушунчалар ўртасидаги муносабатлар ва мантикий амалларни мисоллар асосида	3.1. фарқли хусусиятларни санайди. изоҳларни ёзиб оладилар. 3.2. Ёзиб оладилар, мухокама қиласдилар. Гурухлаш мезонини Тушунтира дилар. Ёзадилар.

	<p>ёритиб беради, тушунтиради.</p> <p>3.4. Хукмнинг тузилиши, сифати ва макдори, содда ва мураккаб хукмларниң моҳиятни мисоллар асосида тушунтириб беради</p>	
4-босқич. Якуний (10 мин.)	<p>4.1. Мавзуга хулоса ясайди. Ўкув жараённда фаолиштироқ этган талабаларни рагбатлантиради.</p> <p>4.2. Мустасил ишлани ва назарий билимларни мустахкамлаш учун саволларни беради: тафаккур, тафаккур шакллари, тушунча, таққосланадиган тушунчалар, хукм, мураккб хукм тушунчаларига “Синквей” усули ёрдамида тъъриф беришни төгширлади.</p>	<p>4.1. Эшитади. Аниклаштиради. 4.2. төгшириники ёзib оладилар.</p>

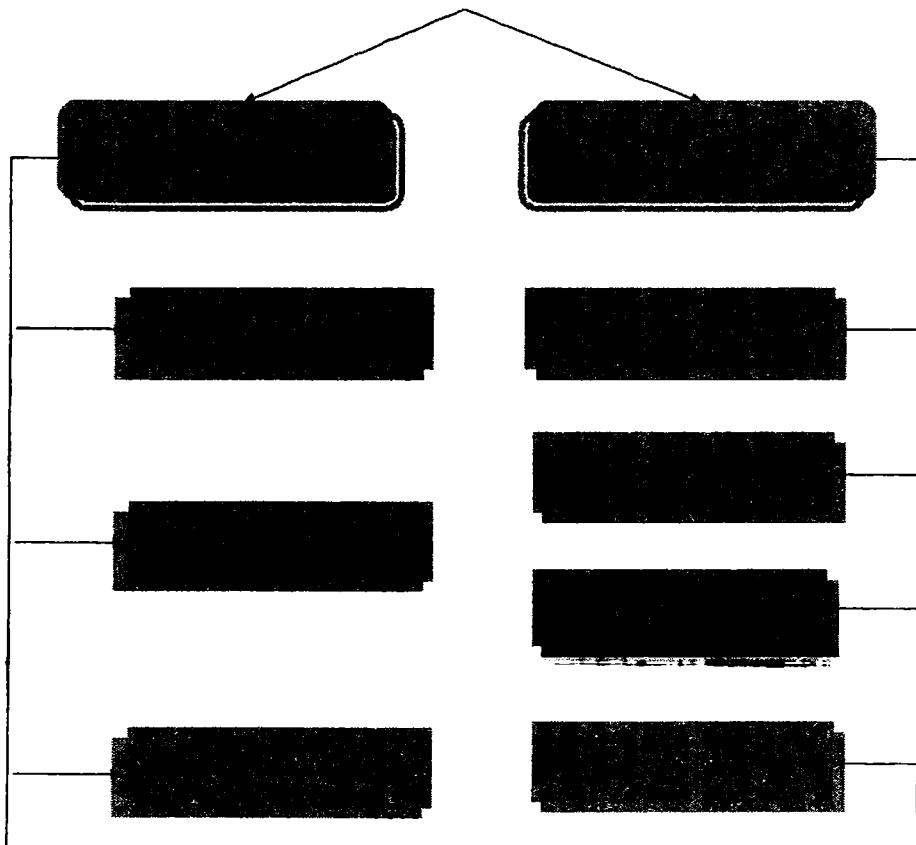
Визуал материаллар.

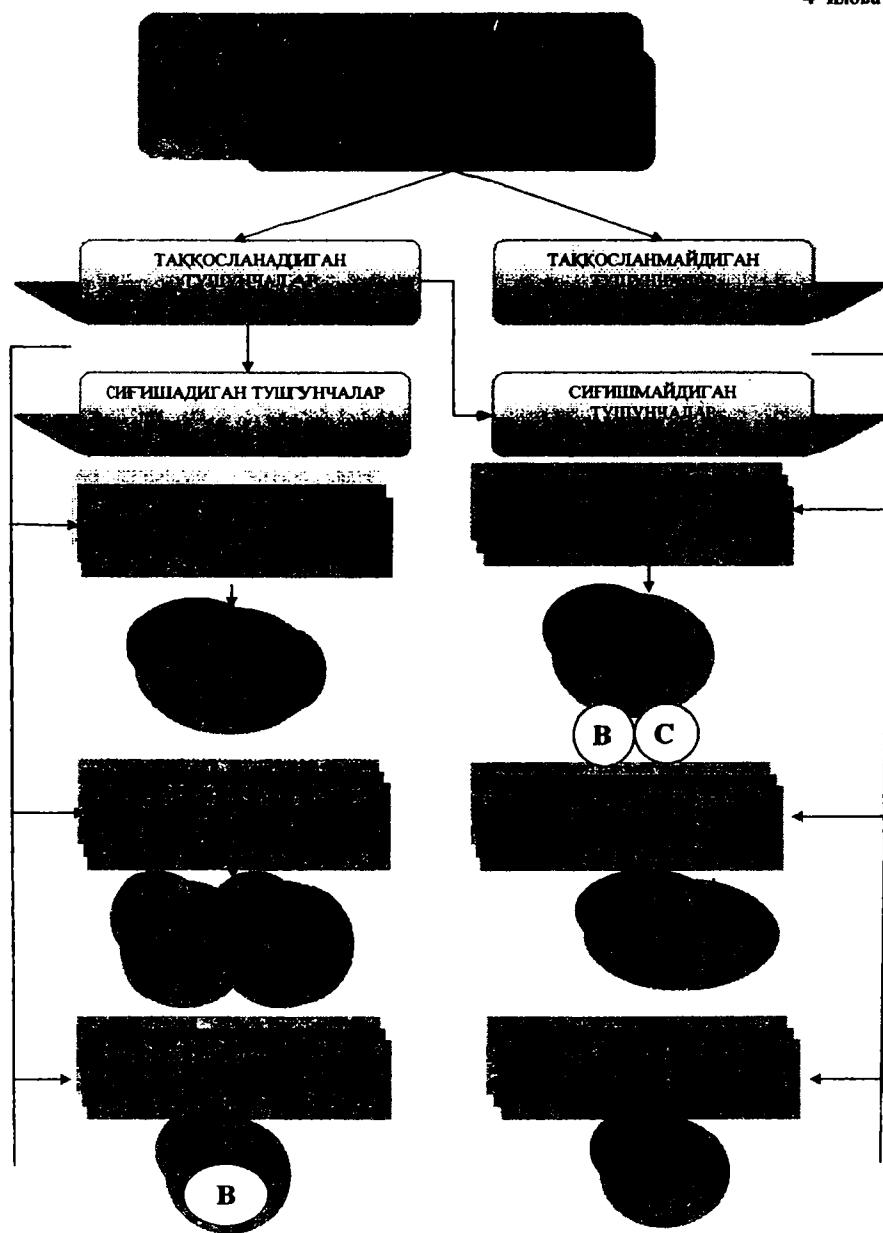
1-плова

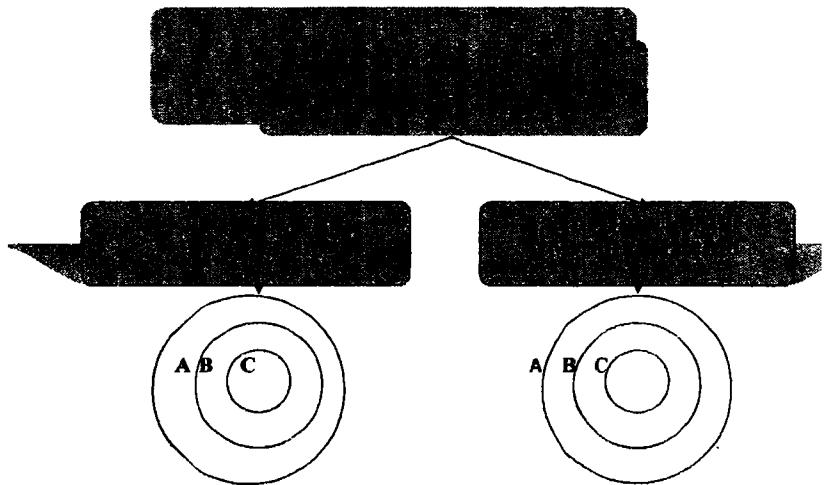

ТУШУНЧА ТҮРЛӘРИ

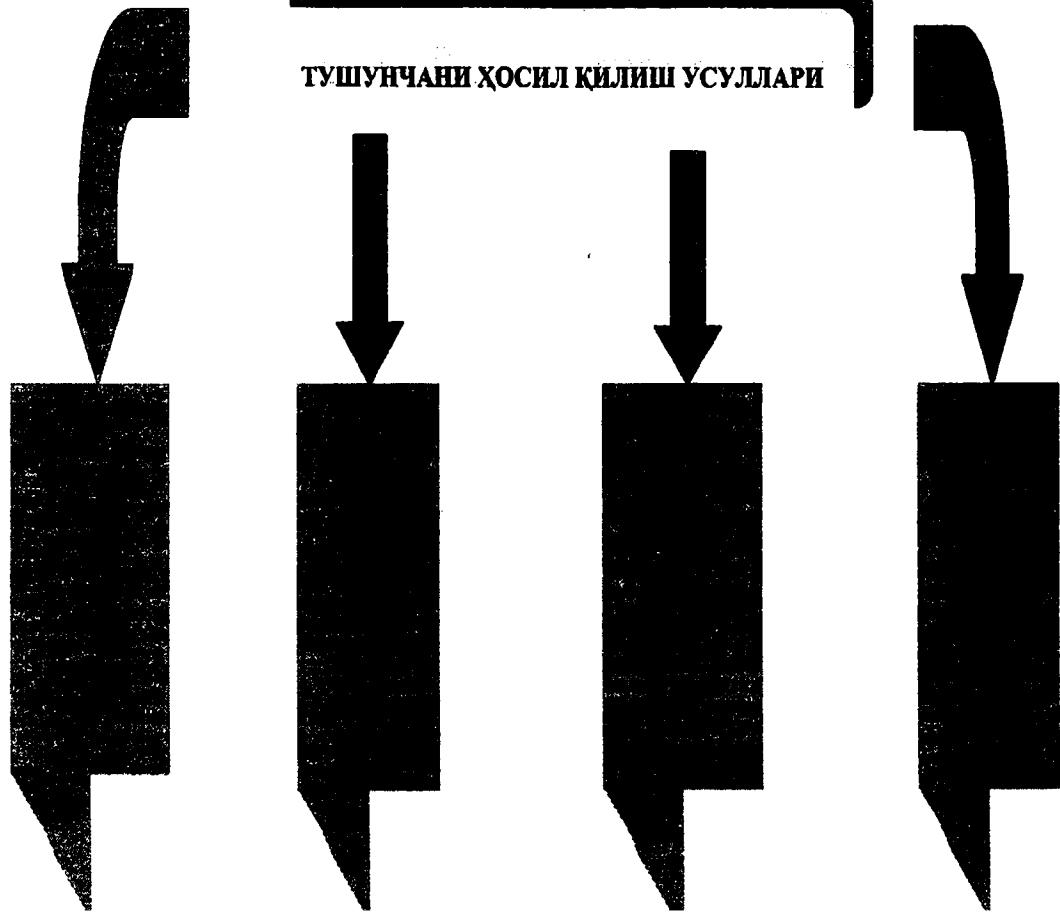
5-ИЛС

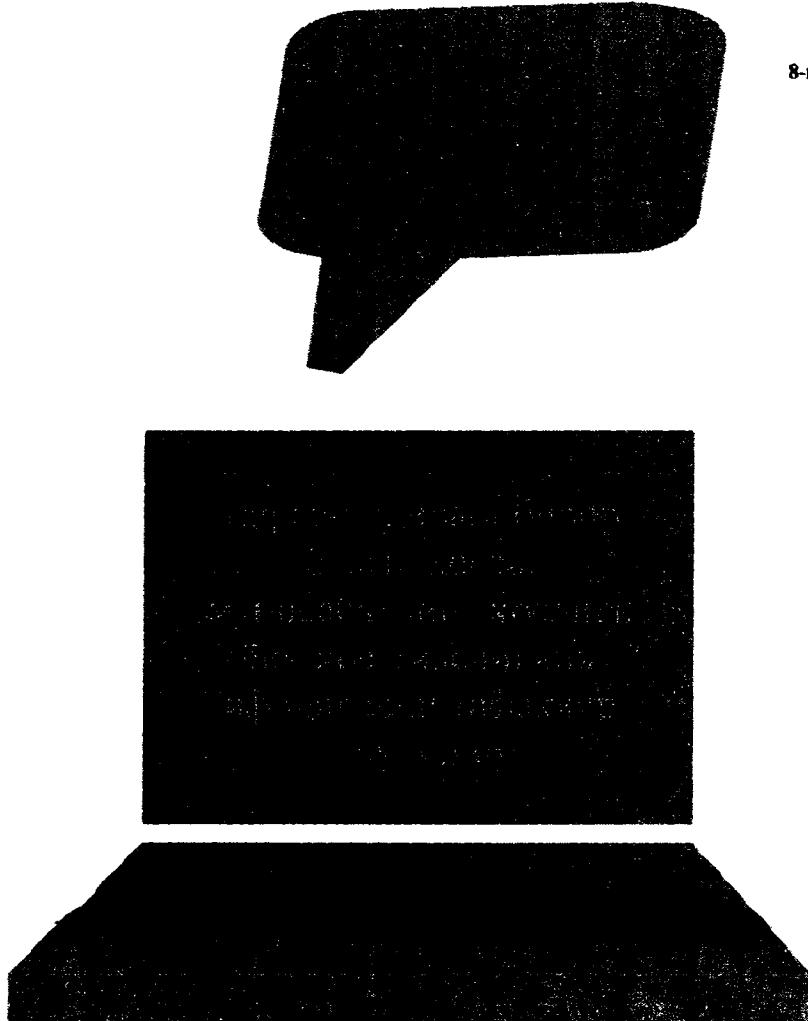
6-ИЛОВ

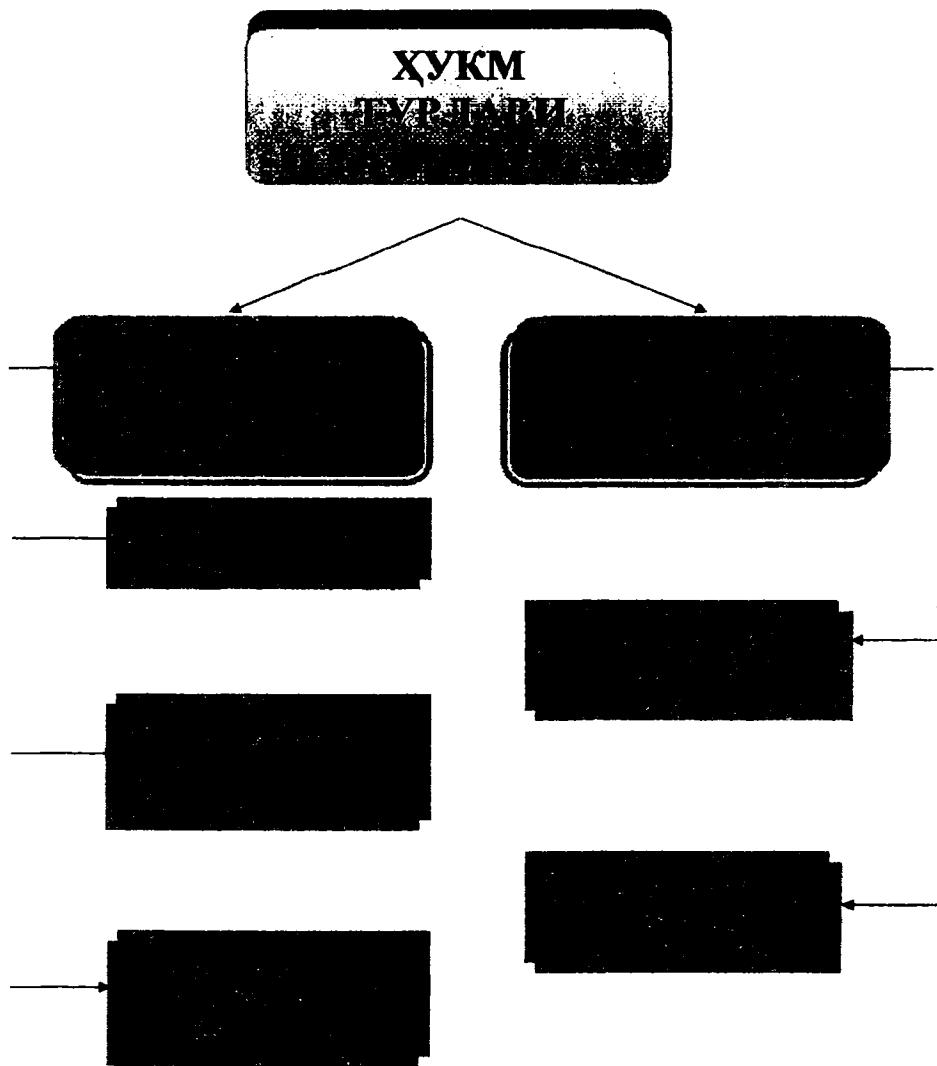

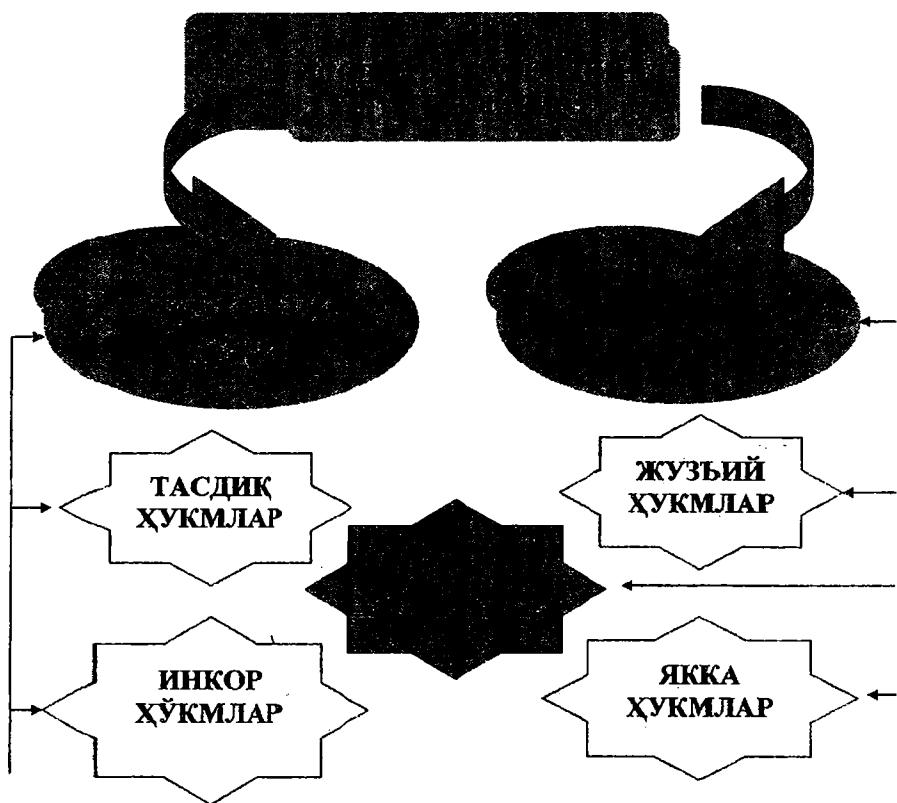
ТУШУНЧАНИ ҲОСИЛ ҚИЛИШ УСУЛЛАРИ

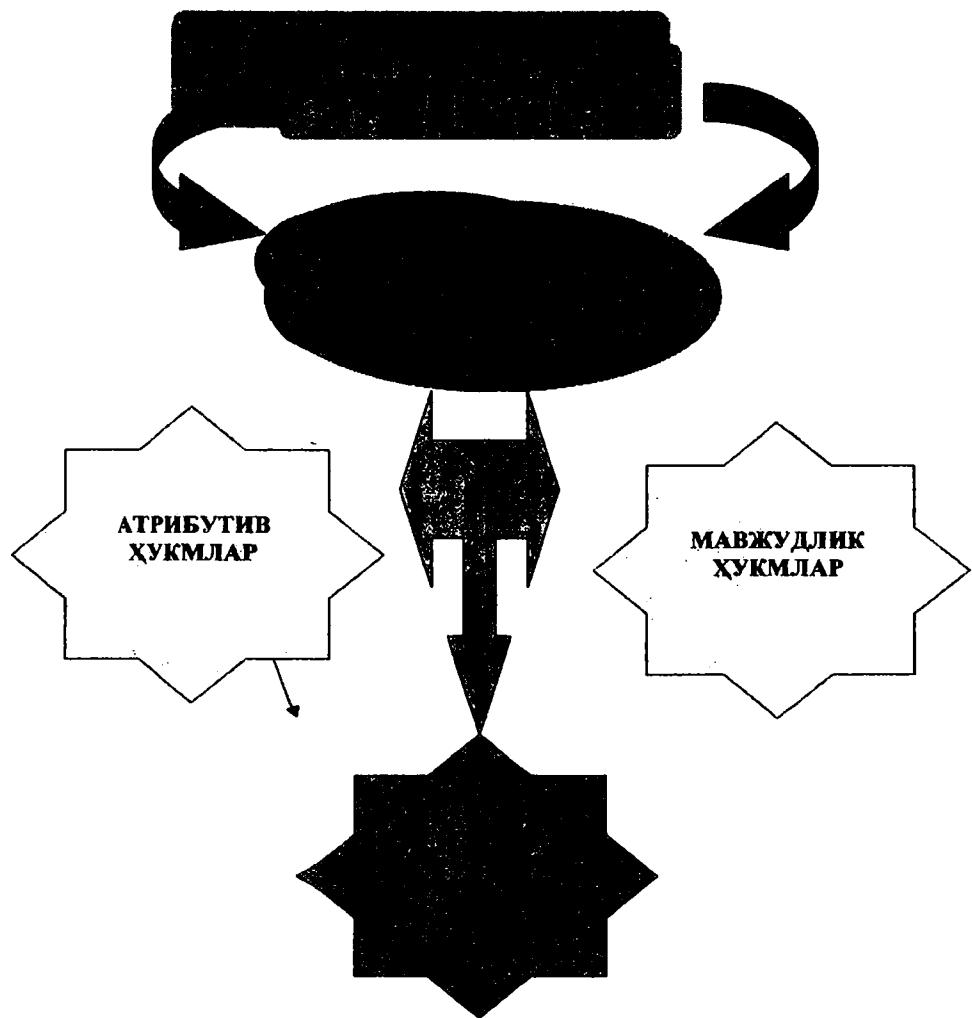

8-млнов

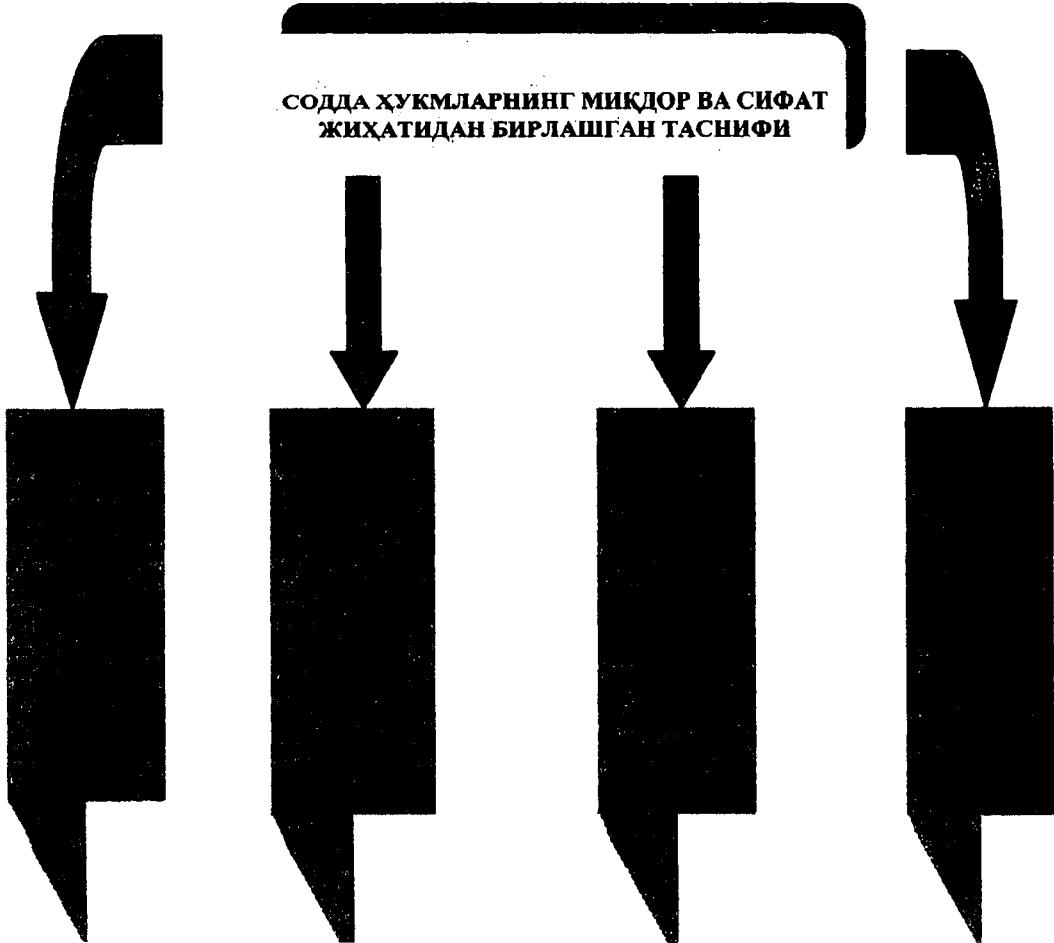

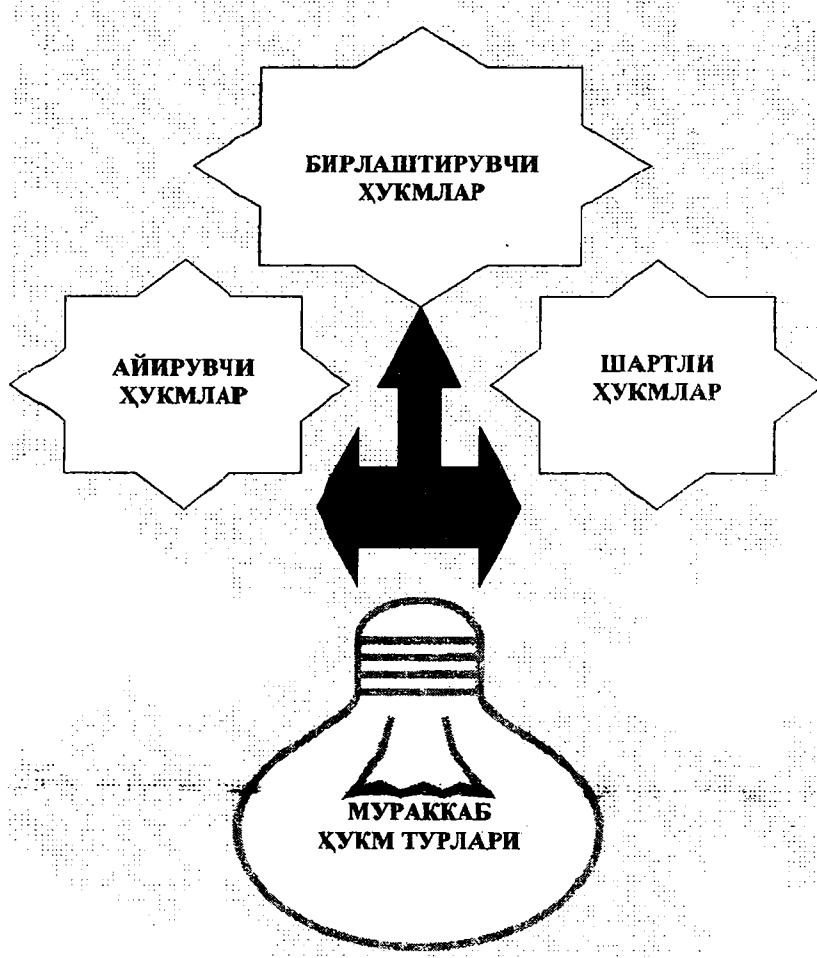

**СОДА ҲУКМЛАРДА
ТЕРМИНЛАР ҲАЖМИ**

ҲУКМ ТУРЛАРИ	БЕЛ ГИ СИ	ҲУКМ ФОРМУЛАСИ	ТЕРМИНЛАР ҲАЖМИ		ТЕРМИНЛАР МУНОСАБАТИ
			S	P	
УМУМИЙ ТАСДИҚ ҲУКМ	A	ХАММА S-P	+	±	$S \geq P$
УМУМИЙ ИНКОР ҲУКМ	E	ХЕЧ БИР S-P ЭМАС	+	+	$S = P$
ЖУЗЬЙІТ ТАСДИҚ ҲУКМ	I	БАЛЬЗИ S-P	-	±	$S \leq P$
ЖУЗЬЙІТ ИНКОР ҲУКМ	O	БАЛЬЗИ S-P ЭМАС	-	+	$S < P$

**СОДДА ҲУКМЛАРНИНГ МИҚДОР ВА СИФАТ
ЖИҲАТИДАН БИРЛАШГАН ТАСНИФИ**

“Синквейн” (5 категор) техникасы

Мақсад – категорияға характеристика беріш

Синквейн схемаси:

- 1-катор – түшүнчә;
2-катор – түшүнчәнди таасиғловчы **2** сифат;
3-катор – ушбу түшүнчәнди вазифалары түгристидаги 3 та фәъл;
4-катор – ушбу түшүнчәнди мөхиялары түгристидаги 4 сүздан иборат сүз бирікмасы;
5-катор – түшүнчәнди синоними.

Семинар машгүүлгийн нийг Уснын технологийн (1-машгүүлт)

Вакти – 2 соат	Талабалар сөнни: 25-30 нафар
Үкүв машгүолоти шакли	Мунозарали семинар
Үкүв машгүолоти режаси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Тушутғча-мантикий тафаккур шакли сифатида. 2. Тушунчаларни турлари. 3. Тушунчалар уртасидаги муносабатлар. 4. Тушунчалар уртасида мантикий амаллар.
Үкүв машгүолотшининг мақсади: Тафаккур шакларидан бири – тушунчанинг мазмун – моҳияти тўғрисида билимларни мустаҳкамлаш ва ривожлантириш	
Педагогик вазифалар:	Үкүв фаолиятишининг натижалари:
<ul style="list-style-type: none"> - мавзу бўйича билимларни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслик билан ишилаш кўникмаларини хосил килиш; - муаммоли масаларни таҳлил килиш кўникмаларини ривожлантириш 	<ul style="list-style-type: none"> - мавзудаги ас-осий коидалар, тушунчанинг моҳиятини, мазмуни мазмунни ва ҳажмига кўра турларини изоҳлай олади; - тушунчалар Уртасидаги муносабатларни гурухлай олади, тизимлаштиради, ўзаро фарқлай олади; - тушунчалар устида мантикий амалларни бажара олиш кўникмасига эга бўлади.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Мунозарали сёминар, сұхбат, ақлий ҳужум.
Ўқитиш воситалари	<u>Жамоада ва гурухларда ишилаш</u>
Ўқитиш шакли	Матбуза матнлари, проектор, маркер, скоч, А32 Ф қофоз, Конспектлар
Ўқитиш шароитлари	Гурухларда ишилашга мўлжалланган аудитория

Семинар машғулотининг технологик картаси (1-машгулот)

Боскичлар, вакти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1-боскич. Кириш (10 мин)	1.1. Мавзуни, мақсади, режадаги ўкув натижаларини зылон қиласи, уларнинг аҳамиятини ва долзарблигини асослайди. 1.2. Семинар мунозара тарзида ўтишини зылон қиласи. 1.3. Билимларни фаоллаштириш мақсадида “Сиз мантиқ фанида қандай янги атамалар билан танишдингиз?” саволи Билан мурожаат қиласи. 1.4. Мунозара қондайларини эслатади.	1.1. Мавзуни ёзди ва саволларга жавоб беради.
2-боскич асосий (60 мин)	2.1. Талабаларни мунозара саволлари билан танишиди - тафсур шаклларига нималар киради? - тушунчча хиссий билиш шакллари ва хукмдан кайси жиҳатлари Билан фарқ қиласи? - тушунчалар ўртасида қандай муносабатлар амал қиласи? - хукм нима ва унинг таркибини кўрсата оласизми? - хукмлар мидорига кўра қандай турларга бўлинади? - хукмларни бирлашган классификациясини мисоллар асосида изохлай оласизми? 2.2. Талабалар мунозарасини ташкил этади. Хар бир жавобнинг мазмунига ва мантиқийлигига зътибор беради. Саволлар бериниң тақлиф этади. Турли нуктаи назарлар тингланади ва умумлаштириди. Хар бир савол мухокамаси умумий хуносаси билан тугайди. 2.3. Талабаларнинг кўшимча саволларига жавоб беради.	2.1. Эшигтадилар ва жавобларни тайёрлайдилар. 2.2. Талабалар саволларга ўз нуктаи назарларини билдирадилар, кўшимчалар қиласидилар ва саволлар берадилар.
3-боскич Якунний (10 мин)	3.1. Семинар машғулотини якунлайди, саволлар бўйича хуносалар чиқаради, мунозара штироқчидарини баҳрайди. 3.2. Мустакил иш учун вазифа беради. (Мавзу бўйича масалалар)	Эшигтадилар. Хуносаларин ёзиг оладилар. Топширикни оладилар.

1-илюва

Мунозара қатнашчиларига эслатма

1. Мунозара муносабатлар йигиндиси эмас, балки муаммо ечими услубиятидан иборат.
2. Кўп гапирмасдан, бошқаларнинг сўзлаштига имкон бер.
3. Мақсадга эришиш йўлида хиссийларини жиловлаб, батафсил ўйлаган ҳолда сўзла.
4. Рақибларинг вазиятини ўрганиб, уларга хурмат билан мурожаат кил.
5. Рақибларинг томонидан айтилган фикрларга танқидий ва муроҳазали ёндаш.
6. Мунозара предмети бўйича четга чиқмаган ҳолда тўғри ёндашиб гапир.

Муаммоли семинарининг бошқарув дастаслари

Бошловчи барча вазифаларни ўзига олади – мунозара босқиччарини бошқариши, жавобларнинг асосланшини ва тўғрилигини тасдиқлаш, кўлланган терминни ва тушунчаларни аниклаш, муносабатларни тўғри кўллаш ва бошқалар. Такдимотларнинг таксимотини тўғри бошқариши.

Такризчи – томонларнинг маърузаларини йўналишлар бўйича белгилаш ва тўлиқ характеристика баҳолаш: долзарбиги, илмий жиҳати, мантиқийлиги ва масалаларнинг аник кўйилганлиги, хулосаларнинг аник кўрсатилиши.

Рақеб – кабул килинган тадқикот уртасидаги ракобатчилик жарабанини шакллантиради. У факатгина маърузачининг асосий холатини танқид килиш эмас, шу билан биргаликда, унинг айтган фикрларидан заиф ёки хато томонларини топиш ҳамда ўзининг ҳал килювчи фикрларини таклиф килиши ҳам мумкин.

Эксперт – барча мунозараларнинг, жумладан, мунозара қитнашчилари томонидан айтилган фикрларнинг, килинган хулосаларнинг, таклиф ва гипотезаларнинг маҳсулдоригини баҳолайди.

Мунозара регламентиниң ўтказилиши тартиби

1. Башловчи маъруза мавзуси ва маърузачиларнинг тақдимотларин эълои қилади.
2. Маъруза 5 минут давом этади.
3. Такризчи – 2 минут.
4. Рақеб – маъруза мавзуси бўйича фикрларини 1-3 минут тақдим этади.
5. Жамоавий мухокама – 5-10 минут.

2-влова

Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезовлари

Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезовлари (балларда)	Мунозара иштирокчилари			
	Маърузачилар (Ф.И.Ш.)			
	1	2	3	4
<i>Маърузанинг мазмунни (2,5):</i>				
- мавзуга мос келиши (1,5);				
- мантиқийлик, аниклик (0,5);				
- хулосаларни кискалити (0,5);				
<i>Информацион технологиялардан фойдаланганлиги (кўргазмалашик) – (0,9).</i>				
<i>Регламент (0,6</i>	Такризчилар (Ф.И.Ш.)			
<i>Жами (4,0)</i>				
<i>- Маърузанинг тавсифи (3, 0)</i>				
<i>- маърузанинг кучли томонлари аниқлаш (1,2)</i>				
<i>- маърузанинг заиф томонлари аниқлаш (1,2)</i>				
<i>Регламент (0,6)</i>	Оппонентлар, иштирокчилар (Ф.И.Ш.)			
<i>Жами (3,0)</i>				
<i>Саволлар:</i>				
<i>- ҳар бири учун (0,3)</i>				
<i>Қўшимча</i>				
<i>- ҳар бири учун (0,3)</i>				
<i>- моҳияти бўйича (0,3)</i>				
<i>Жами (3,0)</i>				

Мұхокама ва холосаларни шакллантириш учун саволлар

1. «Тушунчача» ва «хукм» түшүнчаларининг фалсафий мөхияті нимада? Уларнинг үзаро боғлуклары қандай?
2. Түшүнчанинг оламни билишдеги ахамияттың қандай?
3. Түшүнчанинг мазмунни ва жаһми ўртасидеги тескари нисбат қонунин изохлаб беринг
4. Үмумий ва жамлович түшүнчалар кайсы жиқәтларига күра фарқланады?
5. Сигишадиган түшүнчалар ўртасада қандай муносабатлар мавжуд?
6. Түшүнчанинг бўлиш нима ва қандай усулларда амалга оширилади?
7. Ҳукмнинг сифати ва миқдори деганда нима тушунилади?
8. Ҳукмларни сифат ва миқдор жиҳатидан бирлашган классификацияси нима, уларнинг турларини курсатинг, мисол келтиринг?
9. Мавжудлик ҳукм нима ва унга мисол келтиринг?
10. Мантикий квадрат нима ва мантикий квадратдаги ҳукмлар уртасидеги муносабат турларини курсатинг?
11. Предикат характеристига күра ҳукм турларини курсатинг ва уларга мисол келтиринг?
12. Ҳукм ва гап, улар уртасидеги фарқни курсатинг?

Ақлий ҳужум ва масалалы ечиш босқичлари

1. Мустакил фикрларнг ҳаёлингизга келган барча гоя, фикрларни көзозга ёзинг.
2. Барча гоя ва фикрларни ёзинг, агар улар тақороланаётган бўлса, маҳсус белги кўйинг.
3. Гояларни баҳоланг.
4. Энг мақбул гоя гурух гояси сифатида шакллантиради.
5. Барча ёзилган гоялар гурух муаммосини ечиш учун гурухлаштириш мумкин.
6. Гурухнинг умумий жавоби шакллантирилади.

Семинар машғулотининг ўқитиш технологияси (2-машғулот)

Вакти – 2 соат	Талабалар сони: 25-30 нафар
Ўкув машғулоти шакли	Мустакил ишлап күнгөмаларни хосин қилини бўйича мунаммоли семинар.
Ўкув машғулоти режаси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ҳуком – тафаккур шакли сифатида 2. Содда ҳукм, унинг тузилиши ва турлари. 3. Мураккаб ҳукм, унинг тузилиши ва турлари. 4. Ҳукмларда терминларнинг бўлиниши.
Ўкув машғулотининг мақсади:	Тафаккур шаклларидан бирни – ҳукмнинг мазмун – мөхиятни түбәрисида билимларни мустаҳкамлаш ва ривожлантириш
Педагогик вазифалар: - мавзу бўйича билимларни тизимлаштириш, мустаҳкамлаш. - дарслек билан ишлаш.	Ўкув фаолиятининг натижалари: - ҳукмнинг мөхият – мазмунни ҳақида илмий билимларни эгаллайди; - унинг мазмун – ва жаһмига кўра турларини изохлай олади; - ҳукмлар ўртасидеги муносабатларни гурухлай олади, тизимлаштиради, үзаро фарқлай олади; - ҳукмлар устида мантикий амалларни бажара олиш кўникмасига эга бўлади.

күнікмаларни хосил килип; - мұаммоли масаларни тақтап килип күнікмаларни ривожлантириш	
Үкитиш услуги ва техникасы	Мұаммоли усул, блиц-сұров.
Үкитиш воситалари	Фронталь, жамоада ва гурухларда ишилаш
Үкитиш шакли	Маъруза матні, проектор, флипчарт, маркер, конспектлар
Үкитиш шароитлари	Гурухларда ишилаш учун мұлжалланған аудитория

Семинар машгүлотининг технологиялық картасы (2-машгүлот)

Боскічлар, вакти	Фаолият мазмуні	
	Үкитувчи	талаба
1-боскіч. Кириш (10 мин)	1.1. Мағзу, режа ва мақсад, семинар машгүлотининг режаси маълум килинади.	Әшітадилар ва мавзунни өздейдилар
2-боскіч асосий (60 мин)	<p>2.1. Мұаммоли масалаларни үкіб беради мұаммони шакллантиради ва мұаммоли дарс қондасини еслатып үтади (1-илова).</p> <p>2.2. Былымларни фаоллаштырып мақсадиды асосий түшпүнчалар берасыда блиц сұров үтказади (2-илова).</p> <p>2.3. Тарабаларни гурухларга бұлады ва гурухлар эльтеборнанға вазифаны хавола килади. Үйга вазифа сифатида берилген мұаммоли саволларнинг жавобларини гурухларда үзаро мұхқама қилилади ва тақдимотта тайберлейді.</p> <p>2.4. Гүрух сардорлары мұхқаманы, үз презентацияларини тақдимоттаратын намойиш килиніштегі тәжелік этапы.</p> <p>2.4. Ноаның жиһаттарни никлаштыради, саволларға жавоб беради. Бағсарылған ишларни, гурухлар фаолияттың баҳолайды. Ызлаштыриш даражасини аниклаша учун назорат саволлары беради.</p>	<p>2.1. Эшітадилар, зәлайдилар. Саволларга жаоб берадилар.</p> <p>2.2. Гурухларда ишлайдилар тақдимотта тайберланадилар.</p> <p>2.3. Ракиб гурухга саволлар беради. Мунозарада иштирек этапы.</p> <p>Эшітадилар, әзіб оладилар.</p> <p>2.4. Саволларға жаоб берадилар.</p>
3-боскіч Якуний (10 мин)	<p>3.1. Мавзуни яқунтайді, умумий хулоса чикаради, иштепкішіларни баһолайды, рагбатлантиради.</p> <p>3.2 Мустақил иш учун топшырык: “содда ва мұраккаб хүкмларнинг турларыға З тадан мисол өзінің хамда уларнинг тәркибінің тақтап килиш..”</p>	Эшітади, аниклаштыради ва топшырыктың әзіб оладилар.

Үкүв материаллар**Хукмлар ўргасидаги муносабатлар**

Оламдаги нарса ва ходисалар орасидаги муносабатлар инсон тафаккурида фиорлар орасидаги муносабатларни көлтириб чықаради.

Хукмлар орасидаги муносабатларни қыйидаги мантикий схемада акс эттириш мүмкін.

Схема: хукмлар орасидаги муносабатлар.

Үжашш терминнелер (*S - P*) га зәға, әжәм үзаро фарқланадиган хукмлар таққосланадиган хукмлар деб юритилади. Таққосланадиган мушоқадалар иккى түркүмга бүлинеди: Булар: а) сигишишадиган. б) сигишишмайдиган.

Сигишишадиган хукмлар орасида уч хил муносабат мавжуд: айният (тұла мослик), кисман мослик, мантикий бүйсунини.

Берилген орынек хукмнинг ҳақында мазмұнға күра ўзаро тұла мослиги — айният муносабаты, деб юритилади. Одатта бундай хукмларда айни бир фикр тасдиқ ва инкор шақылларда ифодаланади.

Масалан: Бу — очик мулокот (A).

Бу очик мулокот бүлімасынға мүнкін эмас (B).

Ёки Ахмедов тұғри сұзлади. (A)

Ахмедов хато сұзламади. (B)

Берилгандық мисолларда «а» ва «б» орасида тұла мослик мавжуд. Тұла мос (айният) лик муносабатида хукмлар эквивалент хукмлар, деб юритилади.

б) **Кисман мослик муносабаты.** Сиғат жиһатидан ўзаро фарқланадиган жузъий (тасдиқ) J ва жузъий инкор (O) хукмлар орасидаги муносабат кисман мослик муносабаты, деб юритилади.

Масалан: Айрим үсімліклар захарлы. (A)

Айрим үсімліклар захарсиз. (B)

Бүйсініши муносабаты. Умумий (тасдиқ, ва инкор) хукмлар билан жузъий (тасдиқ, ва инкор) хукмлар орасидаги муносабат бүйсунини муносабати дейнілади. Бунда умумий

(А ва Е) хукмнинг чинлигидан жузъий (I ва О) хукмнинг чинлиги келиб чиқади. Масалан: Барча хукукий муносабатлар хукук нормалари орқали тартибга солинади. (А)

Баъзи хукукий муносабатлар хукук нормалари орқали тартибга солинади. (В)

Берилган мисолдаги А нинг чинлигидан В нинг чинлиги келиб чиқади.

Ўзаро бир-бирини инкор этувчи хукмлар сигнификацияни хукмлар деб юритилади. Сигнификацияни хукмлар, орасида: а) қарама-каршилик; б) зидлик муносабатлари бўлиши мумкин.

а) Қарама-каршилик муносабатлари. Қарама-каршилик муносабатидаги хукмлар ўзаро бир-бирини инкор қилиди; улардан бирининг чинлиги иккичининг хатолигини келтириб чиқаради. Масалан; Барча офицерлар ҳарбий хизматни ўтаган. А)Бирон бир офицер ҳарбий хизматни ўтамаган. (В)

Бу мисолда А нинг чинлигидан В нинг ёлғонлиги (хатолиги) келиб чиқади.

Қарама-каршилик муносабатидаги хукмлар бир вактнинг ўзида чин бўлиши мумкин эмас. Лекин бир вактнинг ўзида ҳато (ёлғон) бўлиши мумкин. Масалан; Қишида барча кушлар иссик ўлкаларга учиб кетадилар. (А). Қишида биронга куш иссик мамлакатларга учиб кетмайди (В). Берилган ҳар икки хукм: А ҳам, В ҳам ҳато, учинчи (С) хукм чин бўлади: Қишида баъзи кушлар иссик ўлкаларга учиб кетадилар.

Б) Зидлик муносабати. Бунда хукмлар ўзаро бир-бирини тамомила инкор қиласди.~ А нинг чинлиги В нинг хатолигини келтириб чиқаради. Учинчи фикр (С)нинг бўлиши мумкин эмас. Масалан: Барча шифокорлар олий тиббий маълумотга эга. (А). Ҳеч бир шифокор олий тиббий маълумотга эга эмас. (В).

Хукмлар орасидаги муносабатни мантиқий квадрат шаклида ифодалаш мумкин:

3-ялова

Мунозара катишчиларига эслатма

1. Мунозара муносабатлар йигиниди эмас, балки муммо очими услубиятидан иборат.
2. Кўп гапирмасдан, бошқаларнинг сўзлашинг имкон бер.
3. Мақсадга эришин юлида хиссётларини жиловлаб, батофси ўйлаган ҳолда сўзла.
4. Ракибларинг вазиятини ўрганиб, уларга хурмат билан мурожаат кил.
5. Ракибларинг томонидан айтилган фикрларга тақдидий ва мулоҳазали ёндаш.
6. Мунозара предмети бўйича четта чинмаган ҳолда тўғри ёндашиб гапир.

Мунозара регламентини ўтказиш тартиби

1. Бошловчи маъруза мавзуси ва маърузачиларнинг тақдимотларин эълон қиласди.
2. Мавзуя 5 минут давом этади.
3. Таркизчи – 2 минут.
4. Ракиб – маъруза мавзуси бўйича фикрларини 1-3 минут тақдим этади.
5. Жамоавий мухокама – 5-10 минут.

4-ялова.

Блиц-сўров учун саволлар

1. Хукм нима ва уни таркибини курсатинг?
2. Хукмларнинг сифати жихатдан турларини курсатинг.
3. Хукмларни сифат ва микдор жихатидан бирлашган классификацияси нима?
4. Мавқудлик хукм нима ва унга мисол келтиринг?
5. Мураккаб хукм нима ва уни асосий турларини курсатинг?
6. Шартли хукм нима ва уни асосий шаклларини курсатинг?
7. Хукмларда терминлар ҳажмини булиниши нима?
8. Хукмларнинг микдори нима?
9. Унумий тасдик хукми нима?
10. Жузъий инкор хукми нима?
11. Умумий инкор хукми нима?
12. Жузъий тасдик хукми нима?

Муаммоли семинарга саволлар**1-савол.**

1. Мантикий квадрат нима ва мантикий квадратдаги хўжилар уртасидаги муносабат турларини курсатинг?

2-савол.

1. Хўжм ва гап ўргасидаги фаркни курсатинг?

3-савол.

1. Умумий инкор хўжиларда терминлар хажми қандай бўлади. Мисол билан тушунтириш

4-савол.

1. Хўжмнинг сифати унинг қайси таркибий қисмига боғлиқ?

7 - Мавзу:

**Тафаккурининг асосий шакллари.
Хулоса чикариш - тафаккур шакли сифатида**

Маъруза машгулотини олиб бориш технологияси

<i>Вакти: 2 соат</i>	<i>Талабалар сони 50 – 60 нафар:</i>
Укув машгулотининг шакли Маъруза машгулотининг режаси	<p>Ахборот, визуал маъруза</p> <ol style="list-style-type: none"> Хулоса чикаришнинг можияти. Хулосанинг тузилиши Хулоса чикариш турлари. Дедуктив хулоса чикариш. Индуктив хулоса чикариш. Аналогия бўйича хулоса чикариш. Аргументлаш (далиллаш) назариясини мантикий асослари.

Машгулотининг мақсади: хулоса чикаришнинг можияти ва турлари, исботлаш усулаш ҳақида илмий билимларни ҳосил қиласи орқали мантикий фикрлаш малакаси ривожлантиришдан иборат.

<i>Педагогик вазифалар:</i>	<i>Ўкув фаолияти натижалари:</i>
Ўқитувчи: <ul style="list-style-type: none"> - Хулоса чикариш тушунчасини можиятини изохлаш; - Хулоса чикаришнинг билиш жарабидаги ахамиятини тушунтириш; - Хулоса чикаришнинг структураси ва турлари ёритиш; - Тўғри хулоса чикара олишининг фикрлаш жарабидаги ахамиятини изохлаш; Мантикий фикрлаш юбилиягини ривожлантирища тафаккур шаклларини билишининг зарурлигини ёритиш;	<p>Талабалар:</p> <ul style="list-style-type: none"> - хулоса чикариш тушунчасининг мазмун можиятини изохлайди; - воқеа – ходисалардан тўғри хулоса чикар олиш, тажлил қила олиш малакаси шакллантириб боради; - хулоса чикаришнинг можияти, турлари билиш жарабидаги ўринини изохла малакасига эга бўлади; - тафаккур шаклларини ўрганишнинг тўғри мухокама юрита олиши ривожлантиришини мисоллар бердами изохлай олишида.
Ўқитими услуги ва техникаси	Ахборот- маъруза, инсерт, ҳамкорликда ўқити техникаси, синквейн.
Ўқитими воситалари	Маъруза матни, проектор, график органайзерла ЎТВ/КТ
Ўқитими шакллари	Фронтал, гурӯхларда ишлаш
Ўқитими шарт-шароити	Техник воситалар: Проектор ва компьютер билан

Мониторинг ва баҳолаш	тәмминаланган аудитория Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, тарқатма тест тизими асосида баҳолаш
------------------------------	--

Маъруза машгулотининг технологик картаси

Боскичлар вакти	Фаолиятнинг мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
Тайёргарлик боскичи (5 минут)	<p>Аввали дарснинг сўнгига маъруза матни талабаларга берилади. «Инсерт» техникасини кўлтаган холда ўқиб чиқши тайинланади.</p> <p>Гурухларда ўқитиш учун ҳар бир гурух вазифаси ишлаб чиқилиди.</p>	Вазифани оладилар ва бажарадилар
1-боскич. кириш (10 минут)	<p>1.1. Мавзу мақсад, ва режадаги ўкув натижаларини ва уни ўтказиш режасини мальум киласди.</p> <p>Машгулотиниг ўзаро алоқа усулида ўқитишни ўзлон киласди.</p> <p>1.2. Талабаларга берилган вазифани эслатади.</p> <p>Мазкур мавзудан қандай янги мальумот олганликларини сўрайди.</p> <p>1.3. Қандай саволлар түғилгандигини билиш учун уларни доскага ёзиб чиқади.</p>	<p>1.1. Эшитадилар, ёзиб оладилар.</p> <p>1.2. Саволларни ўргага таштайдилар.</p>
2-боскич. Асосий боскич. (55 минут)	<p>бошланганини ўзлон киласди (1,2-илова).</p> <p>2.2. Мавзу саволларининг жамоа бўлиб мухокамаси ва тақдимотини ўзлон киласди.</p> <p>1) ўзи консультант-арбитр вазифасини ўтайди;</p> <p>2) кўшимча саволлар беради.</p> <p>3) ҳар бир савол мухокамасининг сўнгига ўзаро баҳолашни ташкил этиб, якуний хуолоса киласди ва талабалар зътиборини масаланинг мухим томонларига қаратади.</p> <p>2.3. Талабалар билиммини текшириш максадида мавзу саволларига жавоб беришини таклиф кылади.</p> <p>Тезкор савол-жавоб ёки тест ўтказади</p>	<p>2.1. Гурухлар вазифаларини оладилар ва мухокама киласдилар. Кичик гурухларда ишлашини бошлайдилар.</p> <p>2.2. Гурухда жавобларни тайёрлайди. Кўргазмали материал тайёрлайди.</p> <p>2.3. Гурух етакчилари ёки аъзолари ўзларининг саволларни бўйича ахборот берадилар. Кўргазмали материалдан фойдаланадилар ва кўшимча саволларга жавоб берадилар.</p> <p>2.4. Бошка гурух жавобларини баҳолайди, саволлар беради.</p>
3-боскич. Якуний (10 мин.)	<p>3.1. Ўкув фаолиятига якун ясайди. Ўзаро ўқитиш натижаларини ўзлон киласди. Фаол иштирокчиларни белгилади ва олинган билимларининг келажакчадаги аҳамиятини таъкидлайди.</p> <p>3.2. Мустақил иш учун вазифа беради: мавзу бўйича кластер тайёрлами.</p>	Вазифани ёзиб оладилар.

1-илова.**Регламент.**

- Муаммони ечиш ва презентация варогини ёзиш учун гурӯҳда ишлапшиг - 20 мин.
- Муаммо ечимини презентация килиш – 8 мин. гача.
- Жамоа бўлиб мұхокама қилиш, хулосаларни шакллантириш - 10 мин. гача.
- Ўзаро баҳолаш – 1 мин.

2 – илова.**Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари**

Ҳар бир гурӯҳ бошқа гуруҳлар тақдимотни баҳолайди, мезонлар бўйича балларни жамлайди.

Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари	Макси мал Балл	1 гурӯҳ	2 гурӯҳ	3 гурӯҳ	3 гурӯҳ
Ечимлар:	1,2				
- муаммони ва қўйи муаммони тўғри шакллантириш;	0,4				
- счимни муаммо ва қўйи муаммо шаклига мос келиши;	0,4				
- мантиқийлик, аниклик, хулосаларни кискалтиги.	0,4				
Тақдимот:	1,4				
- жавобларни аниқлтиги ва тушунарлилиги;	1,0				
- ҳар бир гурӯҳ ишироқчисининг фаоллиги (саволлар, қўшимчалар)	0,4				
Регламент	0,4				
Умумий баллар йигиндиси	3,0				

3-илова.**1-эксперт вараги.**

- Хулоса чиқаришнинг моҳияти, тузилиши, шакллари ва аҳамиятини айтинг.
(Т-схема, кластер, инсерт техникасидан фойдаланган ҳолда)

2-эксперт вараги.

- Силлогизмни изоҳланг ва унинг турларини кўрсатиб беринг.
(Т-схема, кластер, инсерт техникасидан фойдаланган ҳолда)

3-эксперт вараги.

- Бевосита хулоса чиқаришнинг моҳияти ва турларини мисоллар ёрдамида изоҳланг?
(Т-схема, кластер, инсерт техникасидан фойдаланган ҳолда)

4-эксперт вараги.

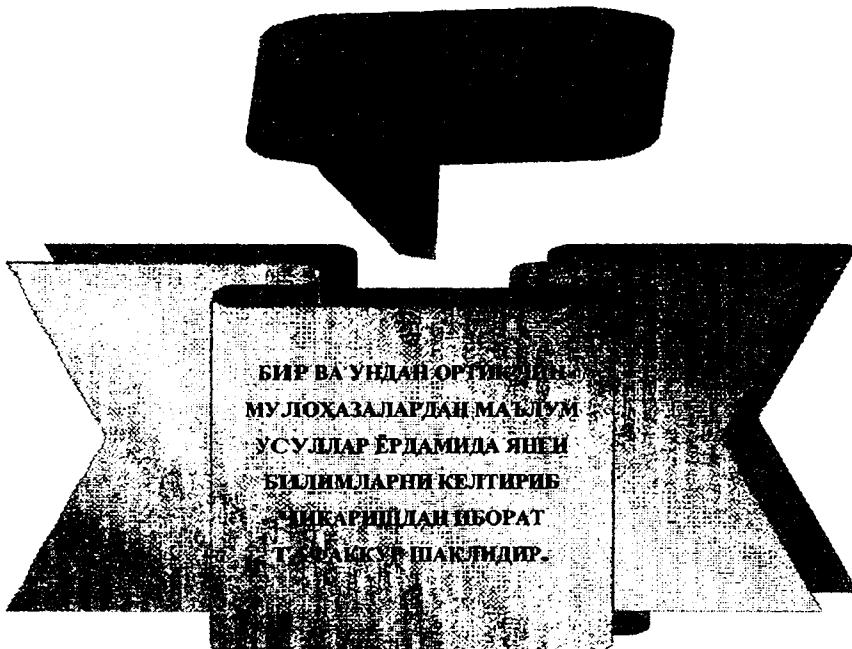
- Билвосита хулоса чиқаришнинг моҳияти ва турларини мисоллар ёрдамида изоҳланг?
(Т-схема, кластер, инсерт техникасидан фойдаланган ҳолда)

4-илова.

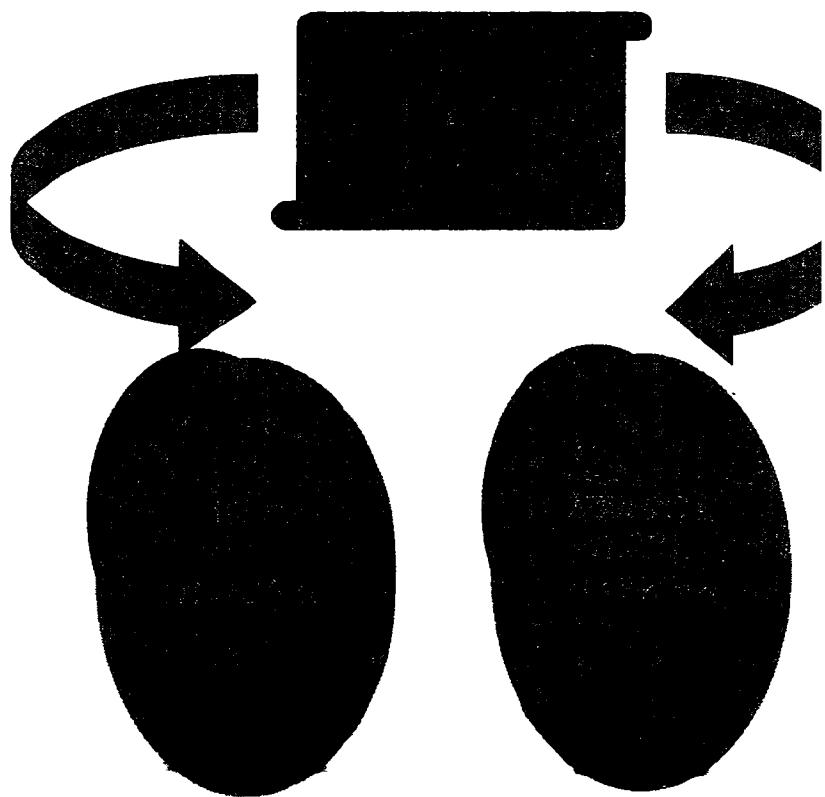
Гуружларга бериладиган кўшимча саволлар.

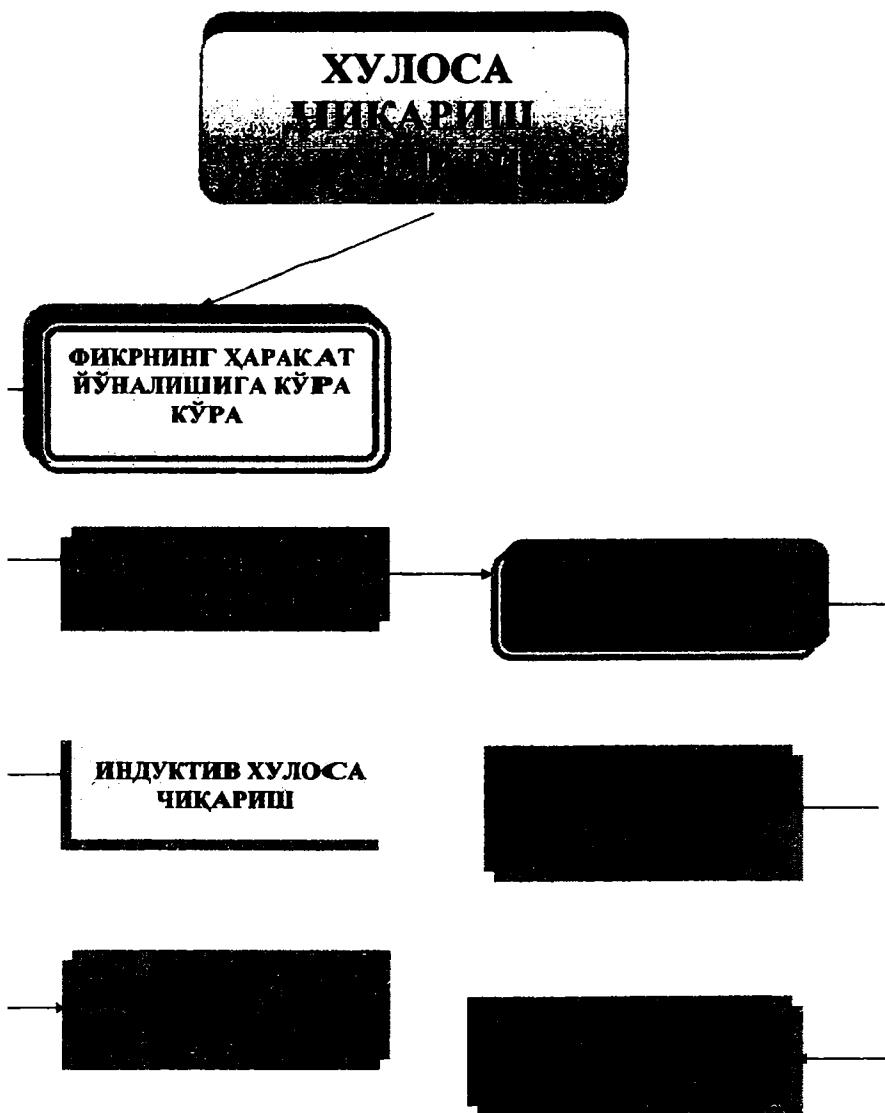
1. Хулоса чикариш нима ва унинг турларини курсатинг?
2. Бевосита хулоса чикариш нима ва уни асосий турларини курсатинг?
3. Силлогизм таркиби нималардан ташкил топади?
4. Оддий катъий силлогизм нима?
5. Дедуктив хулоса чикариш нима?
6. Индуктив хулоса чикариш нима ва унинг турларини курсатинг (мисол келтиринг).
7. Аналогия усулида хулоса чикариш нима ва уларнинг турларини курсатинг?
8. Силлогизм фигулярларida урта термин ҳандай жойлашади ва уларнинг схемасини чизинг?
9. Силлогизм модуслари нима?
10. Асослаш ва уни моҳияти.
11. Испотлашини тузилиши ва турлари.
12. Рад этиши, уни моҳияти ва усуллари.
13. Испотлаши ва рад этиши коидалари.
14. Гипотезани моҳияти тузилиши ва тараккиёт боскичлари.
15. Гипотезани испотлаш усуллари.

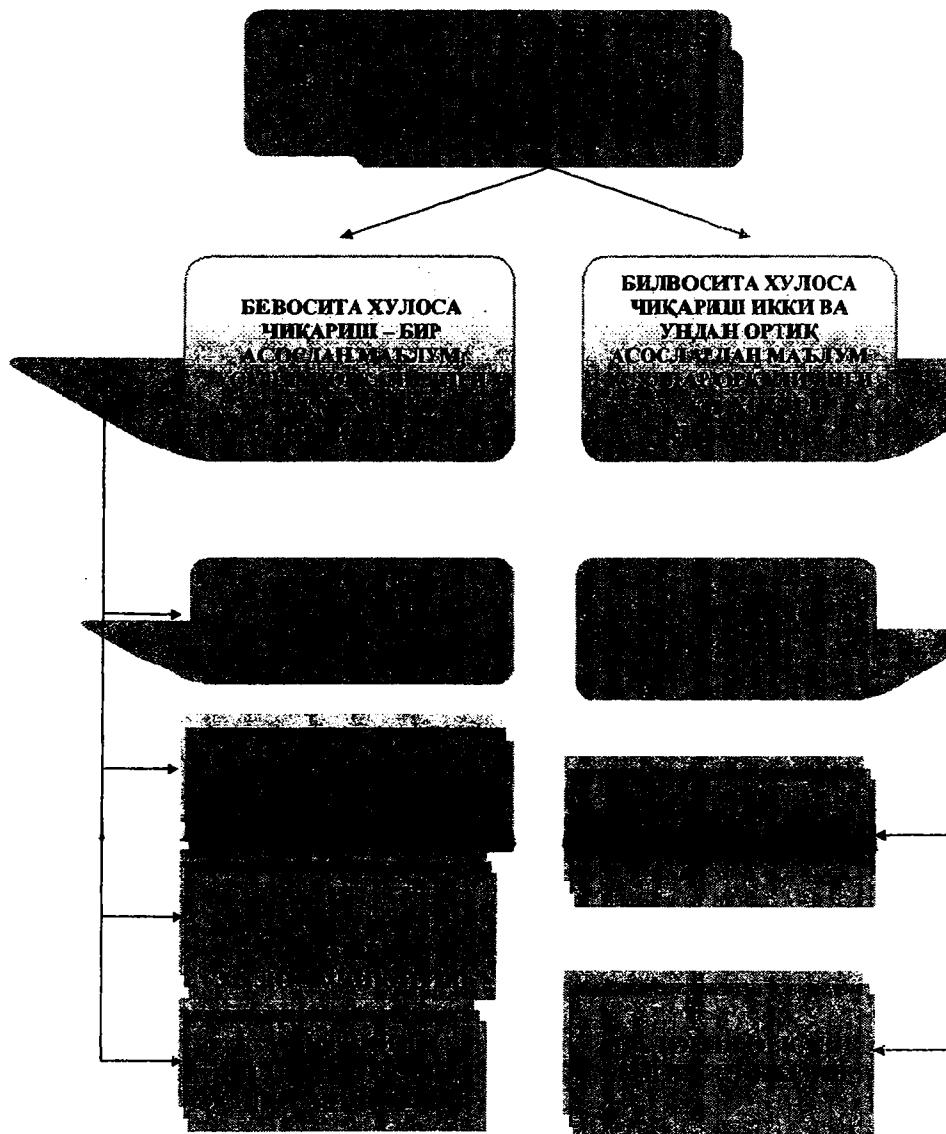
1-илова.

БИР ВА УНДАН ОРТИЧИН
МУЛОХАЗАЛАРДАИ МАЕЛУМ
УСУЛЛАР ЕРДАМИДА ЯНЕЙ
БИЛИМЛАРНИ КЕЛТИРИБ
ЧИКАРИШЛАИ ИБОРАТ
ТАФСИСКУР ШАКЛИДИР.

Семинар машгулотининг ўқитиш технологияси (1-машгулот)

Вақти – 2 соат	Талабалар сони: 25-30 нафар Семинар-мунозара
Ўқув машгулоти шакли	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хулоса чикаришнинг можияти ва тузилиши. 2. Дедуктив хулоса чикариш. 3. Силлогизм фигурапари ва модулари. 4. Индуктив хулоса чикариш. Тулик ва туликсиз индукция. 5. Аналогия бўйича хулоса чикариш ва уни билиш жараёнидаги урни. 6. Испотлаш тушунчасининг можияти, хусусиятлари ва таркиби. 7. Рад этиш ва унинг хусусиятлари.
Ўқув машгулотининг мақсади:	Тафаккур шаклларидан бирни хулоса чикарининг мазмун – можиги тўхрисига билимларни мустаҳкамлаш ва ривожлантириш, мантиқий тафаккурни юксалтириш
Педагогик ғазифалар:	<p>Ўқув фоалиятининг натижалари:</p> <p>Талаба:</p> <ul style="list-style-type: none"> - хулоса чикаришга таъриф берадилар; - хулоса чикариш турларини тавсифлайдилар; - хулоса чикарининг оламнинг янги кирраларини англашдагиҳамиятни ёритадилар; - испотлаш ва рад этиш усусларига тавсиф берадилар.
Ўқитиш услуги ва техникаси	Ҳамкорликда ўқитиш, мунозара, такдимот, блиц-сўров, “Давра сұхбати”, инсерт
Ўқитиш воситалари	Ўқув кўлланималар, проектор, маркерлар, скотч, А32 бичимдаги қоғоз варажлари.
Ўқитиш шакли	Индивидуал, Фронтал, гурӯхлар / жуфтликларда ишлаш.
Ўқитиш шароитлари	Техник таъминланган, гурӯхларда ишлаш учун мўлжалланган аудитория

Семинар машгулотининг технологик картаси

Боскичлар, вақти	Фоалият мазмуни	
	ўқитувчи	Талаба
1-боскич. Кирилл (10 мин)	1.1. Ўқув машгулотининг мавзуси мақсади, режалаштирилган натижаси ва уни ўтказиш режасини айтади. 1.2. Мавзуни мунозара тарзида ўтишини маълум қиласди.	1.1. Диққат билан тинглайдилар ва ғзиб оладилар
2-боскич Асосий кисм (45 мин)	2.1. Мавзуу бўйича асосий тушунчаларга таъриф беришни таклиф қиласди ва шу асосида блиц-сўров ўтказади. Хулоса чикарининг	2.1. хулоса чикарига таъриф берадилар.

	<p>мохигт - мазмунини ифодалаб беришни топширади.</p> <p>2.2. Иш турухларда жуфтликларда ўкув вазифани бажарылғандан сүнг “Давра сұхбати” сиғатида давом эттирилишини зылон килади. “Давра сұхбати” коидалари билан таништиради (илова 1).</p> <p>Гурұларда ишлаш коидаларини эслятади.</p>	<p>2.2. Эссе өзадилар в ўқиб берадилар.</p> <p>2.3. Тинглайдилар, саволлар берадилар</p>
3-боскіч Гурұларда ишлаш (20 мин)	<p>3.1. Талабаларни гурұларга жуфтликларга ажратади. Давра сұхбатида мухокама кишиш учун саволлар ва вазифаларни таркатма ва гурұлар-жуфтликларға тәскімлейді (илова 2).</p> <p>Вазифаны бажарып күштімча материалдардан фойдаланып мүмкін эмаслигини түшнитиради.</p> <p>Натикаларни баҳолаш вәрекларини тарқатади.</p> <p>3.2. Гурұларда иш бошлаганлыгыни зылон килади, маслаҗаттар беради</p>	<p>3.1. Ўкув вазифаси, йүріүннома ва натикалар карточкаси билан танишадилар;</p> <p>3.2. Вазифаны бажарадилар, тақды вәрекларини расмийлаштырады</p>
4-боскіч. Якунный (5 мин.)	<p>4.1. Ишга яқун ясайды, баҳолар күйди.</p> <p>4.2. Мустакил иш учун вазифа беради</p>	<p>4.1. Тинглайдилар, вазифаны өзінб оладилар.</p>

1- иш

Гурұх билан ишлаш коидалары

Хар бир гурұх аязоси:

- ўз шериларининг фикрларини хурмат килишлари лозим;
- берилган топшырыклар бўйича фаол, ҳамкорликда ва маъсулият билан ишлашлари лозим;
- ўзларига ёрдам керак бўлганда сўрашлари мумкин;
- ёрдам сўраганларга кўмак беришлари лозим;
- гурӯхни баҳолаш жараёнида иштирок этишлари лозим;
- “Биз бир кемадомиз, бирга чўмадиз ҳам бирга купидомиз” коидасини яхши билиш лозим.

2-иц

Гурұлар учун вазифалар

1. Гурұх.

1. Хулоса чиқарышнинг билиш жараёнидаги ўрни. Унинг моҳияти ва структураси.

2. Гурұх.

1. Бевосита хулоса чиқариш шаклларини мисоллар асосида изохланг

3. Гурұх.

1. Бевосита хулоса чиқариш шаклларини мисоллар асосида изохланг

4. Гурұх

- Исботлаш ва рад этиш усууларини мисоллар ёрдамида изохланг.

Баҳолаш ўрсатқычлари (баллда)

Гурӯҳ	Мавзуннинг ечими	Тушунтириши (аниклиник, мантик)	Гурӯҳ фаолиги (хўшимчалар, саволлар)	Жами баллар	Баҳо
	(1,2)	(1,2)	(0,6)	(3,0)	
1					
2					
3					
4					

3-иљова

“Инсерт усули”

Инсерт - самарали ўқиш ва фикрлаш учун белгилашининг интерфаол тизими хисобланниб, мустакил ўқиб-урганиша ёрдам беради. Бунда маъруза мавзулари, китоб ва бошка материаллар олдиндан талабага вазифа килиб берилади. Уни ўқиб чиқиб, «V; +; -; ?» белгилари орқали ўз фикрини ифодалайди.

Матнни белгилаш тизими:

(v) - мен билгай нарсани тасдиқлайди.

(+) – янти маълумот.

(-) – мен билган нарсага зид.

(?) – менин ўйлантириди. Бу борада менга қўшимча маълумот зарур.

4-иљова

Инсерт жадвали

Тушунчалар	V	+	-	?
Хулоса чиқариш				
Силлогизм				
Индуктив хулоса чиқариш				
Дедуктив хулоса чиқариш				
Аналогия				
Аргументация				
Модус				

**Мантиқ, Этика, Эстетика фанидан амалий машғулот учун услубий -кўрсатма
ТОШКЕНТ АҲБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ УНИВЕРСИТЕТИ
АҚТ соҳасида КТ ФАКУЛЬТЕТИ**

**Илмий услубий кенгаши йигилишида
(12.05.9 - сон баённома) сида муҳокама
этилиб босишга тавсия этилди.**

**Тузувчи: “Гуманитар фаллар” кафедраси
катта ўқитувчи**

Ҳамдамова А.Р.

**Такризчилар: ТАТУ “Гуманитар фаллар”
кафедраси ф.ф.д.проф**

Туленова Г.Ж.

**УзМу қошидаги фалсафий тадқиқотлар ўкув
- илмий комплексни ходими ф.ф.н**

Ниязимбетов М.Қ.

Маъсул мухарир: т.ф.д., доцент

Маҳкамова Н.Р.

Фармат 60 x 84 1/16
Заказ №¹ тераж: Ас
Отпечатана в издательство
полиграфическом центре
“Алокачи” при ТУИТ
Тошкент ул. А.Темур 108